

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

GODINA VII

Broj 78

Tuzla, travanj 1999.

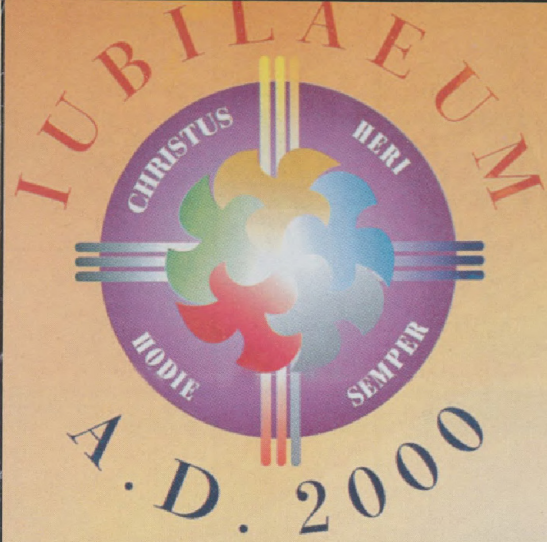
Cijena 1KM, 4KN, 1DM

"IZ PEPELA..."

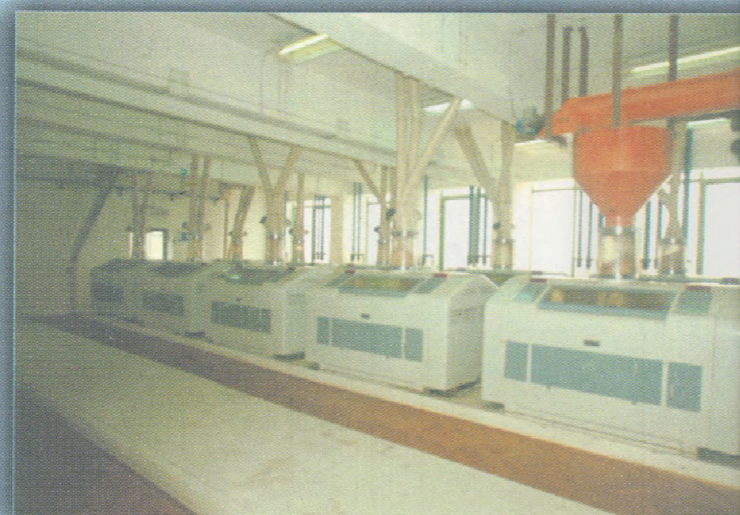
SASVIM IZVJESNA IZGRADNJA

KATOLIČKOG ŠKOLSKOG CENTRA SV. FRANJE U TUZLI

molin ljubače d.d.

"Husinski rudar"

HRVATSKA BANKA d.d. MOSTAR

VAŠA JE BANKA

Poslovna Jedinica Tuzla

Topolica 4

Tel. 075 236-450

Tel./Fax 231-171

**CROATIA
OSIGURANJE D.D.**

MOSTAR

Poslovnica Tuzla

POSJETITE NAS U TUZLI:

Naselje Sjenjak - blok D-2

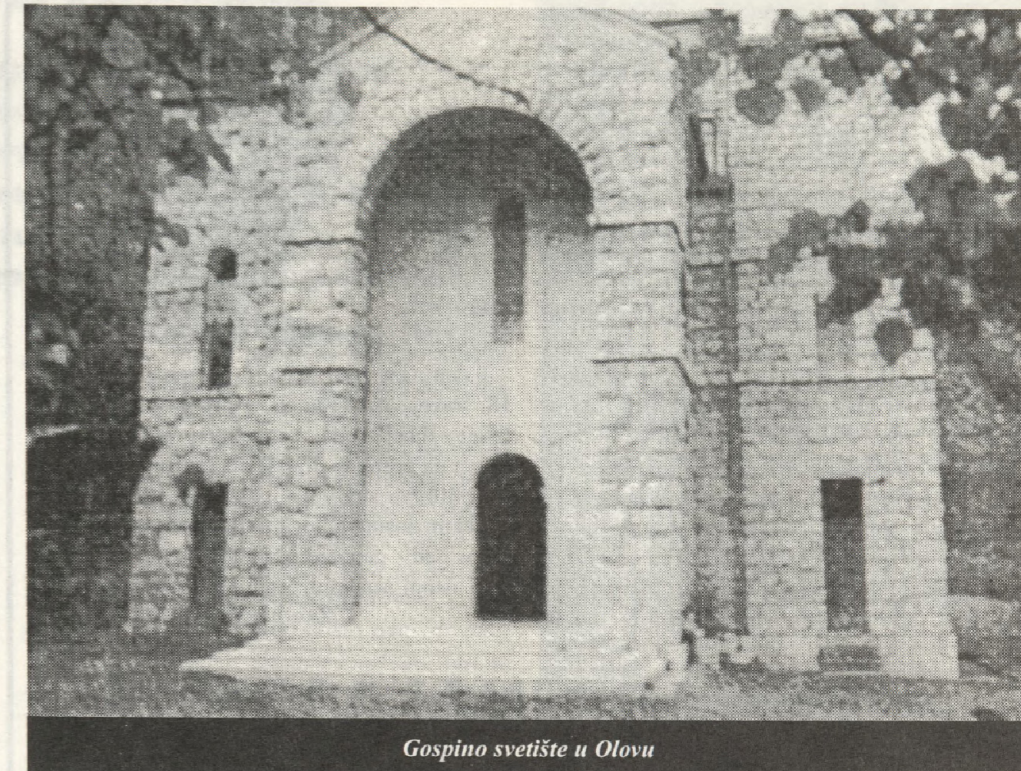
I. Mujezinovića bb

Tel. 075 230-991, 230-992

Najstarije Gospino Svetište u Bosni i Hercegovini

SVETIŠTE GOSPE OLOVSKE

Gradić Olovo nekada je bio slavan zbog svojih rudnika olova, po čemu je dobio i ime, ali mu se slava proširila po Marijino svetištu, koje je sve do početka 18. stoljeća bilo najglasovitije i najposjećenije Marijino svetišće na Balkanu. Na Veliku Gospu mnoštvo svijeta okupilo bi se oko Marijine slike

Gospino svetišće u Olovu

Franjevački samostan s crkvom osnovan je u 14. stoljeću. Nalazi se na popisu Bartola Pizanskoga 1385/90.

U Olovu su hodočastile, osim priprostog puka, i kraljevske osobe i slale svoje darove. Na glavnom oltaru, ispod slike stajao je grb bosanskog kraljevstva. Marija je u Olovu prava majka za sve.

Dana, 10. travnja 1454. svoje zavjetne darove olovskoj crkvi poslale su kćeri hercega Stjepana: Katarina (žena Stjepana Tomaša, predzadnjeg kralja bosanskog) i Marija (žena Ivana Crnojevića, gospodara Crne Gore).

Dana, 21. kolovoza 1631. umro je u samostanu u Olovu pisac prve bosanske tiskane knjige na narodnom hrvatskom jeziku fra Matija Divković. Tamo je i pokopan.

U 16. i 17. stoljeću Olovo je bilo najznamenitije proštenje na Balkanu, kojemu su hodočastili vjernici iz Bosne, Dalmacije, Slavonije, Srbije, Albanije, Vlaške (sadašnje Rumunjske) i Bugarske.

U noći 1. kolovoza 1704. - po tajnom nalogu Seferpaše - zapaljeni su crkva i samostan. Od svega blaga

Tako je olovsko "crkvišće" stajalo 230 godina.

Iako u Olovu za to vrijeme nije bilo ni crkve, ni svećenika, svake godine na Veliku i Malu Gospu skupljale su se tisuće vjernika na olovske ruševine iz raznih krajeva zemlje, da mole Mariju za pomoć. Tu su se dizale molitve za obnovu Gospina svetišta.

Svjedok je tome veliki crni kamen koji je označavao nekadašnje mjesto Gospine crkve. On je postao predmet pobožnosti i šovanja.

Na njemu su izgorjele tone voska u čast Mariji. On je svjedok ljubavi katoličkog naroda Bosne prema Majci. Zato i danas kad hodočasnici prispiju na "crkvišće" svrate se i poljube kamen s puno poštovanja, jer je on sačuvao uspomenu na nekadašnju Gospinu crkvu.

Kroz 230 godina - zalaganjem velikog štovatelja Gospe Olovske prof. fra Luje Zloušića -

olovskim plemićima Brnjakovićima - Grubišćima.

Fra Matija dobiva svoj grob, a i fra Lujo se konačno smiruje kod svoje Majke. Prilikom prijenosa (1971.) njegova tijela u Olovo revni čuvar Gospina svetišta o. Leopold Rochmes je kazao: "Fra Lujo je bio čovjek koji je četrdeset godina čuvao na ovom mjestu od zaborava bogatstvo kulture i narodne duše, jer je znao da je narod bez povijesti kao novorođeno dijete. Kroz četrdeset godina bio je svijeća koja je na oltaru Olovske Gospe gorjela i žrtvovala se, a od danas postaje svijeća koja će nastaviti gorjeti i u ovom svetištu i širiti svoju svjetlost"

Riječi velikog Marijina štovatelja, ljubitelja i čuvara njezina svetišta u Olovu, "Zmaja od Olova", fra Luje Zloušića: "Kad se pjeva o Bosni, nek se pjeva i o Mariji" nisu samo izraz njegove lirske duše, već stvarnost koja se vidi na svakom koraku "Bosne ponosne".

"Planinske su staze pune njenih pjesama. Kameni su puti puni njenih krunica,"

Svetišće je u ovom ratu, hvala Bogu, sačuvano, mada je oštećeno, jer su u neposrednoj blizini pale mnoge granate, ali nijedna ga nije pogodila.

Hodočasnici gospinog svetišta u Olovu, bude istinsku nadu, da će ovo Marijino svetišće postati slavno kao što je nekoć bilo, a da će Marija svojom ljubavlju i zagovorom čuvati i dalje ovu zemlju i ovaj narod.

DNE 10. IV 1454. IZMIRI SE HERCEG STJEPAN S DUBROVNIKOM. SA ŽENOM JELENOM. SINOM VLADISLAVOM TE SA SVOJIM ZETOM. BOSANSKIM KRALJEM. OVOME SE IZMIRE NJU OBRADOVAŠE OBA ZETA A OBJE KĆERI NJEGOVE KATARINA (ŽENA PREDZADNJEG KRALJA BOSANSKOG STJEPANA TOME) I MARIJA (ŽENA IVANA CRNOJEVIĆA, GOSPODARA CRNE GORE) POSLAŠE DAROVE GOSPINOJ CRKVI U OLOVO. Luccart Ann. di Ragusa. p. 168

Spomen Gospine crkve u Olovu 1454. godine

crkvenog ostao je samo ključ, misal, hrvatski evanđelistar iz godine 1586. zatim jedna kadicionica te čudotvorna Gospina slika koja je kasnije prenesena u Ilok, a danas se nalazi u crkvi u Olovu.

dignuta je pod krov nova kamena crkva.

Uz nju su 1968. podignute dvije prednje "kule": jedna na spomen fra Matiji Divkoviću, druga na spomen drvenim kitorima svetišta,

KOSOVSKA KRIZA

VATIKAN NE MIJENJA GLEDIŠTE NEGO NAGLASAK Papa je molio za dar mira

Vatikan ne mijenja gledišta, ali izrazio mijenja akcente kad je posrijedi kosovski rat. Dok je vaticanskim službenim dnevnikom Osservatore Romana dominirala riječ mir, posljednji broj preko cijele naslovne stranice upozorava na tragediju kosovskog stanovništva.

Vatikanski list, očito prenoseći i Papina gledišta, opisuje agoniju jednog stanovništva i osuđuje, kao bogohulnu, nazivanje deportacije čišćenjem. Svatko primjećuje, kaže se u uvodniku, koliko je protukršćansko i protuljudsko takvo 'čišćenje'.

Sveta Stolica je zgrožena što je Srbija odbacila ama baš svaki pokušaj posredovanja, uključivši i pokušaj Kofija Anana, na koji se u Vatikanu očito računalo. Vatikan, ipak, ne odustaje od svojih gledišta i nastojanja. Vatikanska diplomacija, unatoč zgroženosti Svete Stolice, smatra svojom dužnošću inzistirati na osudi rata i na pokušajima da se naše neko rješenje koje će zaustaviti i ubijanja i deportacije, i razaranja.

I sam papa Ivan Pavo II., govoreći u nedjelju, 18. travnja, na Trgu Sv. Petra u Vatikanu, nije izricao riječi osude, nego straha i molitve Bogorodici da postigne dragocjen dar mira i da snaga miroljubiva suživota i dijaloga prevlada nad etničkim nasiljem i oružanim nasiljem. I taj novi redosljed - genocid prije oružja - pokazuje da se u istom sadržaju promijenio naglasak.

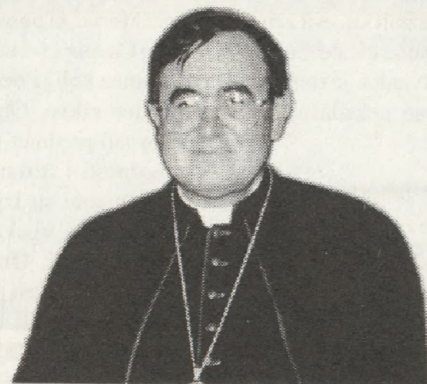
(Inoslav Bešker, Večernji list)

APEL KARDINALA VINKA PULJIĆA Bliskost sa svima koji trpe

Vrhbosanski nadbiskup i predsjednik BK BiH kardinal Vinko Puljić uputio je u petak, 2. travnja, apel javnosti povodom tragedije na Kosovu. Apel prenosimo u cijelosti:

"Tragične vijesti s Kosova preplavljaju ovih dana televizijske ekrane i novinske stupce. Slike kuća koje gore, pobijenih pojedinaca i obitelji te kolona izbjeglica podsjećaju nas građane Bosne i Hercegovine na strahote koje smo proživljavali u tijeku nedavnog rata. Tisuće izbjeglica iz Jugoslavije koji su ovih dana pristigli u našu zemlju, bježeći od smrtnih opasnosti, imaju pravo na smještaj i opskrbu, ali njihov dolazak znači povećanje napetog stanja i otežavanje povratka naših izbjeglica. Crkva ne može šutjeti pred tragedijom koja se dogodila na Kosovu i u cijeloj Saveznoj Republici Jugoslaviji. Izražavamo našu ljudsku bliskost sa svima koji trpe, bez obzira na njihovu vjeru i narodnost. Posebno ruku katoličkog zajedništva pružamo mons. Marku Sopiću, biskupu etničkih Albanaca na Kosovu, koji zajedno s katoličkim i muslimanskim sunarodnjacima dijele opasnosti i oskudice ratnog stanja.

Dokle će ludost rata dobivati prednost pred mudrošću dijaloga i dogovaranja? Zar je to napredak kojim se čovječanstvo i Europa hvataju na pragu trećeg tisućljeća? Molimo sve

koji mogu i trebaju odlučivati o zajedničkom dobru da pristupe traženju pravednog mira uz vrednovanje svakog pojedinca te nacionalnih i religijskih zajednica. Posebno zaklinjemo djelatnike u medijima da ne proizvode novu mržnju koja pogoduje huškačkoj ratnoj mašineriji. Neka u svakom čovjeku pobijedi ljudskost da ono što želi sebi i svojim također priznaje drugima i njihovim najdražima.

Katoličku braću i sestre u nadbiskupiji vrhbosanskoj i cijeloj Bosni i Hercegovini potičem da od uskrslog Krista molimo mir za svoju zemlju i susjedne zemlje: 'Ti koji si bio žrtva nasilja, a sada uživaš i nudiš Očev mir, daruj mir svim ljudima i narodima.'

(KTA)

Braća po bolu

Morbidna brutalnost, sa kojom Miloševići krvnici ubijaju kosovske Albance, istovjetno je, u svim dimenzijama, sa zločinima koji su činjeni nad Bošnjacima i Hrvatima. Psihijatri bi u arsenalu bestijalnosti mogli pronaći više od ciljane brutalnosti (koja je u službi etničkog čišćenja), jer zločin nije samo smaknuće, već i - strast za ubijanjem.

Teško je u povijesti civilizacije i ratovanja pronaći tako složenu dimenziju zločina. Za razliku od Hitlera, kod Miloševića je sama egzekucija bespomoćne žrtve puka formalnost: središnjica je u razvratnom sadržaju smaknuća. Ubojice svoj zloduh istinski napajaju izivljavanjem pred egzekuciju, što naspram smrtnog ishoda nema nikakvog značaja. Je li? Miloševići zločinci, za razliku od drugih, računaju na posljednje trenutke žrtve, koja pored spoznaje o umiranju, mora ponijeti i nešto više: spoznaju o poniženju.

Ma koliko željeti tu bestijalnost zvati strateškom, ona bi bila nemoguća bez sruza sa mentalnim afinitetima Miloševićevih zločinaca. Egzekucije su oslobođene mentora, i zbog toga se da uočiti da razvratnost jeste kolektivna tek kao zbir (kloniranih) individualnih karaktera zločinaca. Svi ubijaju sa podjednako strašću, maštom, ciljem; i kad ih nitko ne vidi, njihov smrtopis je istovjetan. I u Hrvatskoj. I u Bosni i Hercegovini. I na Kosovu.

Ubojstvo ili silovanje pred srodnicima samo je jedna od bezbroj strahobnih priča koje ilustriraju bitak Miloševićevih zločina. Stravična svjedočanstva su posijana u kolektivnom pamćenju svih koje je pokušao uništiti Miloševićev fašizam. Pamćenje blijedi i jedino se da sačuvati strateškim odnosom prema bilježenju, pohranjivanju i plasiranju informacija i nalaza o počinjenom zlu.

Koliko god bili udaljeni geopolitičkim raspuklinama, u srbijanskom susjedstvu žive narodi koji su braća po bolu, i nezaborav bi trebao biti njihov zajednički nacionalni interes. I danas i sutra.

S druge strane, to pamćenje ne bi smjelo pripadati samo narodima koji su ga greajem stjecali.

Kao i Dachau, ono je naslijede ovakve civilizacije.

Fatmir Alispahić

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

SREDIŠNJA SVEČANOST U POVODU OBILJEŽAVANJA SEDME OBLJETNICE FORMIRANJA ARMIJE RBiH

U kasarni "Husein kapetan Gradašćević" u Tuzli, 15. travnja 1999., svečano je obilježena sedma godišnjica formiranja Armije BiH. Svečanosti su prisustvovali najviši predstavnici državnog, političkog i vojnog rukovodstva na čelu s članom Predsjedništva gosp. Alijom Izetbegovićem

Prisutnima su se obratili: general Sead Delić, general Rasim Delić, zamjenik ministra FMO gosp. Sakib Mahmuljin. Svečanost je završena obraćanjem člana Predsjedništva BiH gosp. Alije Izetbegovića, nakon čega je uslijedio vojni defile jedinica i tehnike Drugog korpusa. Naglasci iz poruka:

- Sead Delić: ...Ovdje smo da pokažemo našu odlučnost i spremnost da čuvamo i očuvamo krvlju stečeni mir. Ovdje smo da bismo uvjerali sve ljude dobre volje da se više nikada neće ponoviti 1992. godine i da žrtve patriota nisu bile uzaludne...

- Rasim Delić: ...Vojska nam treba zbog okruženja. I ovo što se dešava u našem okruženju pokazuje da pravda zavisi od snage koja stoji iza pokušaja njenog ostvarenja...

- Sakib Mahmuljin: ...Samo životom jednih pored drugih i jednih s drugim, narodi i građani BiH bit će zaštićeni od eventualnih bolesnih vođa kakve imamo u našem okruženju...

- Alija Izetbegović: ...Nitko nema pravo da kaže da je on spasio Bosnu. Nitko nema pravo da isključivo sebi pripisuje zasluge za obranu Bosne u onim teškim vremenima. Nema tog pojedinca, grupe ili stranke, koja to može ili smije reći. Mi smo obranili Bosnu. "Mi" obuhvaća sve ljude koji su na ovaj ili onaj način pružili otpor napadaču i sve one koji su doprinijeli tom otporu... Bosnu su obranili prije svega borci, ali tu su i oni koji su pribavili puške, osigurali uniforme, hranu i municiju, hrabri liječnici i sestre, naše žene i majke koje su hranile i branile nejač...

Sa svečanosti....

Sudjelujući na Središnjoj svečanosti, promatrač-Hrvat iz tuzlanskog kraja nije mogao podijeliti radost slavlja. U njegovu srcu bilo je jedno drugo pamćenje, koje nitko ni rijeđu nije spomenuo i koje je ovdje ukoliko obradeno pod naslovom DATUM ZA PAMĆENJE. Koliko treba čekati drugačije, korektnije svečanosti na kojima ćemo svi stajati uzdignute glave?

H.G.

MILOŠEVIĆ Završava velikosrpska ideja

Na pitanje Stevanu Dedijeru, jeste li očekivali tako drastičan razvoj događaja u Srbiji?

Odgovorio je: - Još sam 1990. i 1992. tražio da se to dogodi.

O tome sam objavljivao i članke i u Hrvatskoj i u Švedskoj.

Posljednji put 1995. u Dagens Nyhtteru 1995., glavnom švedskom listu objavio sam članak pod naslovom šaljite tisuće bombardera na Miloševića.

Gledajte, da nije bilo Engleza poput lorda Owena, generala Rosea, koji su "šurovali" s Miloševićem, on je davno trebao odletjeti s vlasti.

On je, kao što svi znamo, odmah čim je došao na vlast zasnovao svoju politiku na politici "Crne ruke". Na primjer, u tzv. ustavu "Crne ruke" iz svibnja 1911., izričito se kaže: "Kraljevina Srbija treba uključiti sve srpske krajeve:

Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju, staru Srbiju, Hrvatsku, Sloveniju, Srijem, Vojvodinu i čitavu dalmatinsku obalu". To je bila ideja velike Srbije koju je Milošević prihvatio i od birokratskog komunističkog postao je velikosrpskim diktatorom.

Otpočetak sam, od 1988., počeo zagovarati da treba zaustaviti Miloševića, Čosića, Šešelja i njima slične.

Sada napokon ni Europa, a ni svijet više ne mogu trpjeti takvu diktaturu koja uništava druge narode, a sve u ime velike Srbije. Ja, kao Srbin "s dna kace", pozdravljam to što se danas radi, jer Milošević mora pasti.

Milošević je razrušio Jugoslaviju, vodio je ratove sa svima, učinio strašne ratne zločine.

Točno 610 godina od bitke na Kosovu na istom mjestu, svršit će veliko-srpska ideja.

Ona je nikla pod utjecajem Turaka koji su 500 godina vladali Srbima.

Srpska je buržoazija - postoji pismo Dilasa koje potvrđuje moju hipotezu - druge narode naučila ili da bude raja, robovi, ili da se u prenesenu značenju, poturče, odnosno postanu Srbima.

(OBZOR)

MILOŠEVIĆ

"Poduzetna" obitelj Milošević

Poslovni uspjesi obitelji Milošević

The Sunday Times:

"Ako su točne tvrdnje da je Miloševiću više stalo do političke moći, nego do novaca u banci, to se nikako ne može reći za njegova sina. Marko je toliko razmažen da i Jugoslavensko ratno zrakoplovstvo zatvara vojnu bazu u Batajnici kod Beograda kad se mladome Miloševiću prohtije po pisti isprobavati najnoviji model iz osobne zbirke sportskih automobila. On je momak hedonizma i veselja, kosu boji u plavo, a vlasnik je diskoteke Madona, najvećeg plesnog podija u Srbiji, jednog restorana u Beogradu i tvornice za proizvodnju sladoleda. No, svoje je milijune zaradio uz pomoć monopola na uvoz cigareta i alkoholnih pića preko lanca duty free prodavaonica. Bogate provizije zarađuje i tako što svoje ime stavlja na molbe koje poduzetnici podnose za pokretanje poslovnih inicijativa. (...)

Njegova sestra Marija ne pojavljuje se toliko u javnosti, ali je naučila iste pouke. Ona je vlasnica komercijalne radio-postaje, a poslovni ljudi koji žele da im službene strukture pokažu naklonost, dobro znaju na kojoj radio-postaji trebaju platiti reklamiranje svojih usluga. Utjecajna predsjednikova supruga Mira Marković predvodi političku stranku JUL, čije članstvo najvećim dijelom čine poslovni ljudi koji su tijekom godina stekli zavidno bogatstvo, zahvaljujući uslugama gospođe Marković. Bivši predsjednik Jugoslavenske banke imenovao ju je za financijsku savjetnicu, iako gospođa Marković nikad u životu nije stekla ni jednu ekonomsku kvalifikaciju. Što se tiče bankovnih računa koje obitelj Milošević drži u Grčkoj i na Cipru, govorka se da bi oni mogli sadržavati milijune dolara."

Miloševićev sin gradi zabavni park

NATO-ovi napadi na SRJ ne sprječavaju sina jugoslavenskog predsjednika Slobodana Miloševića Marka (24) da planira sagraditi velik zabavni park u stilu Disneylanda pod nazivom "Bambiland", pišu crnogorske Vijesti. Marko Milošević potpisao je na svečanosti, održanoj u Požarevcu, ugovor vrijedan više milijuna za nešto što bi mogao biti najveći tematski park na području SRJ. Marko Milošević, koji već ima najveći diskoklub u SRJ, radio-postaju i nekoliko značajnijih poslova vezanih za uvoz i izvoz luksuznih proizvoda, jedna je od najbogatijih osoba u SRJ. Marko Milošević također je neobjašnjivo bio oslobođen služenja vojnog roka.

Iz sudskih klupa

Nepotpisani novinar je Jusuf Malkić

Dvije i pol godine nakon što je, u tuzlanskoj novini "Zmaj od Bosne", objavljen nepotpisan tekst pod naslovom "Kasno nacionalno paljenje", u kojem su, između ostalih, vrijeđani i naši suradnici Mato Bikić i Nikola Ivanović, tadašnji urednik "Zmaja" Vedad Spahić, na sudu priznao da je pisac tog uvredljivog pamfleta Jusuf Malkić, novinar "Fronta slobode"

Suradnici "Hrvatskog Glasnika", Mato BIKIĆ i Nikola IVANOVIĆ duže od dvije i pol godine tragaju za novinarsko - ljudskom pravdom i satisfakcijom. Naime, u listopadu 1996. godine tužili su gospodina Vedada SPAHIĆA, tadašnjeg urednika lista "Zmaj od Bosne", zbog niza kleveta i uvreda iznesenih u nepotpisanom tekstu pod naslovom "Kasno nacionalno paljenje". Odmah po objavljivanju ovog, nepotpisanog teksta, Bikić i Ivanović su znali da se iza tih pisanih krije Jusuf MALKIĆ, novinar tuzlanskog lista "Front slobode", u to vrijeme vanjski suradnik "Zmaja", pod raznim pseudonimima. Međutim, to što su znali nije bio dovoljan dokaz za traženje bilo kakve satisfakcije, pa su pravdu potražili u sudskom procesu protiv urednika Spahića. Poslije podnesene tužbe, čekali su do svibnja 1997. godine da bi sudac u Općinskom sudu Tuzla, Huso KARIĆ zakazao prvu raspravu. Odmah na prvom suočenju tuženi Spahić se pozvao na zastupnički imunitet, jer je u to vrijeme bio zastupnik u Zastupničkom domu Federacije Bosne i Hercegovine. Uz pomoć svog odvjetnika Miloša - Miše STANIMIROVIĆA zatražili su skidanje imuniteta, ali Mandatsko imunitetska komisija nije prihvatila traženi zahtjev. Nakon, što je tuženom Spahiću istekao zastupnički imunitet, a nije stekao nikakav novi, tužitelji Bikić i Ivanović su pokušali, krajem 1998. godine, oživjeti "umrtvljeni" proces. No, to im nije uspjelo, jer su ih gospoda u tuzlanskoj palači pravde slali od Općinskog do Kantonalnog suda. Prvi su im govorili da je njihov sudski spis na Kantonalnom sudu, a ovi su opet tvrdili da takav spis nisu nikada dobili. Tek kada su zatražili i dobili pomoć ombudsmena, proces je ponovno krenuo sa mrtve točke. Uz naredbodavni nalog da ponovno pokrene proces, sucu Kariću je skrenuta pozornost i na to da nije imao dovoljno zakonskih elemenata da tuženom Spahiću dopusti pozivanje na imunitet. Tim prije, što krivično djelo nije počinio obavljajući zastupničke poslove. Na pitanje tužitelja zašto je dopustio pozivanje na imunitet, odgovoreno je, parafraziramo, da onaj tko radi taj i griješi. Nakon četiri ovogodišnje sudske rasprave, tuženi Spahić je napokon priznao da je pisac spornog teksta Jusuf Malkić, pa je optužnica proširena i na njega. Tužitelji, Bikić i Ivanović, od Općinskog suda traže da i urednik Spahić i novinar Malkić budu primjereno kažnjeni, te da tužiteljima nadoknade sudske troškove, a nadoknadu štete nanesene pisanjem potražiti će u građanskoj parnici. S obzirom na to da su nam sudovi isuviše stranačko-politički instrumentalizirani i da je put do ostvarenja pravde, u praksi, složen i zamršen, sasvim je izvjesno da će naši suradnici još dugo vremena čekati na konačna sudska rješenja. Tim prije što se poslije izricanja presude, a izvjesno je da su i urednik i novinar počinili krivična djela klevete i uvrede, slijedi

čekanje pravosnažnosti presude, pa žalbeni postupci sudovima više razine. To će reći da će do zakonskog kažnjavanja počinitelja ovog krivičnog djela proći još mnogo vremena.

Koliko, to je u trenutku nemoguće reći. Našim suradnicima, Bikiću i Ivanoviću, ostaje jedino moralna satisfakcija u tome što za urednika Vedada SPAHIĆA, iz prethodnih sudskih rješenja imaju dokaz da je počinio krivično djelo, a više je nego izvjesno da sličnu kvalifikaciju neće izbjeći ni novinar Jusuf MALKIĆ. Za razliku od vremena kada je pisan s pomenuti tekst, sada postoje novine, a i vremena su drugačija, bolja, pa se otvorenije može napisati i o onima koji su otvoreno ili kukavički sakriveni iza pseudonima, blatili svakoga tko je drugačije mislio.

N. J. IVANOVIĆ

Bilješka

UZURPACIJA

Najatraktivniji prostor u Tuzli je tranutačno onaj na Brčanskoj Malti. Strogi centar grada. Raskrižje za Solinu, Klinički centar, Sjenjak, Slavinoviće, Malu pijacu

Još tijekom rata ovdje su nikli neki kafići, čevabdžinice, tržnica, tržni centar (nedavno). Na uskom i malom prostoru sada je "natrpano" mnoštvo radnji. Tu su onda i privatne tege koje se radaju danju, a nestaju noću. Nekadašnji poslovni prostor tuzlanskog prehranbenog i tekstilnog kombinata već su "okupirali" neki privatnici i pretvorili ga u učinkovite prehranbene radionice. Na ovom lokalitetu Brčanske Malte nema prostora za parking. Tko se parkira u uskim ulicama, brzo mu iz džepa ode 120 KM, jer policajci i pauci ovdje stalno dežuraju. Kada vlasnicima pauka treba novac, ovdje ga najbrže mogu steći. U okolnim stambenim i poslovnim zgradama, pak, primjećuju kako policajci brzo dolaze na poziv vlasnika privatnih objekata i odnose vozila, dok su njihovi automobili stalno parkirani na ulici i pored prostora koji su davno bespravno izgrađeni, a policajci to i ne primjećuju. Kada se pauk slučajno namjeri na neki auto, vlasnika kafića ili njihovog "uglednog gosta", dovoljno je da iz čevabdžinice brzo istrči konobarica, uhvati policajca za ruku i spasi ih troška od 120 KM. Tako - tko je "hapio" besplatan plac, profit tijekom i poslije rata, sada "hapa" i plac za parkiranje. Ako su vlasnici kafića mogli uzurpirati i prostore za nedozvoljenu izgradnju, trotoare, zašto nebi mogli i ulicu? Kome Bog tome i Gospa, narod je davno rekao!

M. BIKIĆ

U krivom ogledalu

IN VINO VERITAS

Tri broja nakon instaliranja rubričice "U krivom ogledalu", na stranicama "Hrvatskog Glasnika", javili su nam se brojni čitatelji. Jedni s primjedbama da smo neugodni sa prozivkama, drugi sa čestitkama, a treći s pitanjima - tko je slijedeći na redu, a četvrti kada će i sami "gostovati" u toj rubrici.

Glede jednakopravnosti nameće se i pitanje koliko su jednakopravni članovi HDZ-a. Naime, palo nam je u oči da se pri vrhu hijerarhijske ljestvice ove stranke vrte Pejo BANOVIĆ, Ivo BANOVIĆ,

Foto "Blicko"

Ivo Andrić - Lužanski, predsjednik Federacije BiH i Edib Kravić, ravnatelj RTV Tuzlanskog kantona: "La(h)ko je Dibe tebi pričati kada ja nemam svoju televiziju!"

Sve dobranamjerne primjedbe i sugestije prihvaćamo, ali ni nakon temeljite analize nismo došli do spoznaja da smo neugodni. Ako je nečija slika "u krivom ogledalu" ružnija od one kako pojedinci sami sebe doživljavaju ne smatramo to našom krivicom, a ni neugodnim stavom. Što se tiče čestitki zahvaljujemo se! Tko je slijedeći, izuzev u ovom broju, ni sami ne znamo. Ima mjesta za sve one koji krivo rade i krivo govore. Oni koji su zainteresirani da osobno budu gosti u ovoj rubrici trebali bi se potruditi pa i sami nešto napisati za "Hrvatski Glasnik" i za rubričicu "u krivom ogledalu", jer su i GLASNIK i rubrike u njemu više VAŠE, čitateljske, nego naše novinarske.

Više usputno nego izravno u rubricu je uskočio gospodin Josip - Joža WELTE, umirovljenik i bivši, a nadamo se i budući, suradnik HG-a. Naime, glasno komentirajući sadržaj "ogledala" u nazočnosti potpisnika ovih redova i još nekih svjedoka, priopćio nam je: "Napišite da su na području Tuzlanske županije umirovljeni Bošnjaci i Hrvati, ali i svi ostali, stoprocentno jednakopravni. Dokaz za to je što Bošnjaci nisu dobili mirovine prigodom Bajrama, Hrvati u povodu Urovske, Srbi u povodu Vaskrsa, Židovi u povodu Pesaha!"

Gledano na jednakopravnost ste strane i kroz takovu prizmu bolji dokazi nisu potrebni.

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

HSS, poput energije, neuništiv. Samo prelazi iz jednog u drugo stanje.

P.S.

Doture Tunjiću, znano nam je da ste upućeni u mnoga tuzlanska i županijska politička i ina zbivanja, a poznajemo Vas kao karakternog i čovjeka od riječi. No, tvrdnje o krticama i eventualnoj neuništivosti nisu baš neki dokaz za to. Izuzev ako u rukavu ne krijete neke medicinsko-političke adute.

Nezahvalno je polemizirati sa liječnicima, jer nikada ne možete znati kada će vam i zašto zatrebati. U ovom slučaju dr. Tunjića još je nezahvalnije tragati za istinom u pređašnjoj priči.

Novinar Tuzlanske televizije i dopisnik Radija "Slobodna Europa", a i negdašnji suradnik "Hrvatskog Glasnika" Marko DIVKOVIĆ na sve to dodaje:

"In vino veritas" (U vinu je istina) i za svaki slučaj "smaza" butelju crne "Blatine", po mogućnosti u društvu sa profesorom Ljubomirom AŽDAJICEM.

Krivo (o)gledao: Nikola J. IVANOVIĆ

AFORIZMI

- Uživaj, i pusti druge da životare!

- Više plemena ne čini plemstvo.

- Život je prolazna bolest.

- U znak protesta protiv zagađivanja zraka prestat ćemo disati.

- Odijelo ne čini čovjeka, ali otkriva njegov modni ukus

- Na kritizirajte djecu da ste vi bili bolji - vi ste imali bolje roditelje!

- To su prava vremena! Nemamo što kriti jedni od drugih, pa se slobodno prislušujemo.

- Mladi su naša nada, samo oni to još ne znaju.

- Prijetili ste stalno, izazivali granate! Kako je bilo drugima, sad bar malo znate.

- Bog oprašta, ali ne i mali bogovi.

SAVJET MODERNIM DJEVOJKAMA:

Deset stvari koje ne smijete reći svome dečku ukoliko ga hoćete zadržati su istih onih deset stvari koje mu trebate reći ako ga se želite riješiti

Zašto Krekovićevo djelo još uvijek nije predstavljeno tuzlanskoj i bh javnosti?

SJEĆANJE I SVJEDOČENJE MEVLUDINA EKMEČIĆA

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Zanimljivo je što, glede paradoksa, biti poznat u cijelome svijetu, a anonimn u rodnom kraju, kaže naš sugrađanin, akademski slikar Mevludin Ekmečić, svojedobno, 1964., utemeljitelj Galerije portreta u Tuzli, a potom punih 25 godina, sve do 1990., njezin ravnatelj. G. Ekmečić je čelnik institucije koja bi trebala odigrati presudnu ulogu u predočavanju Krekovićeve djela tuzlanskoj i bh javnosti, dakako, uz adekvatnu potporu i drugih odgovarajućih institucija našega grada i države. Istina, g. Ekmečić je još za života ovog našeg, na Zapadu, iznimno cijenjenog umjetnika bio poduzeo određene konkretne poteze i korake da se ta nepravda barem ublaži, ako ne i potpuno ispravi; dugo je vremena kontaktirao s njim putem pisama, te ga posjetio na Palma de Mallorci i izvršio uvid u njegov golemi opus, ali...

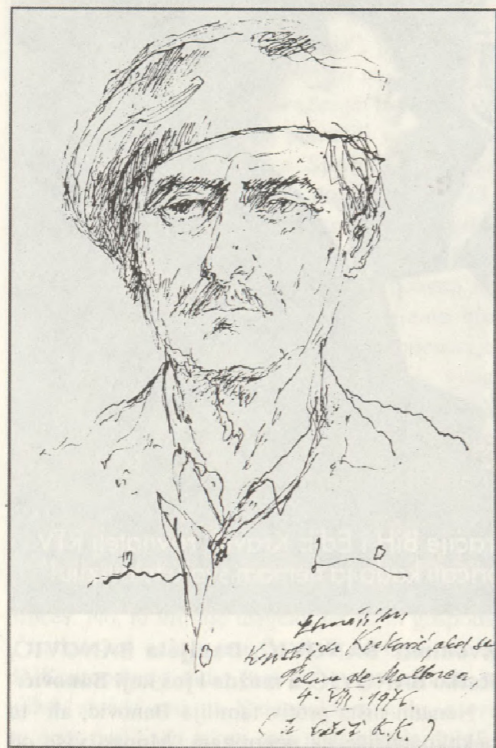
"Između ostalog", ispričao mi je upravo ovih dana, "ja sam u svojstvu ravnatelja Galerije portreta u Tuzli intenzivno radio na otkrivanju likovnih stvaralaca iz Tuzle i okolice, koji su živjeli i radili u inozemstvu, u emigraciji, da ih što bolje predstavim u tadašnjoj Jugoslaviji, a naročito u našoj sredini gdje su bili potpuno nepoznati. Činio sam to izlaganjem u Galeriji, tiskanjem u katalogima i poklananjem njihovih djela Galeriji.

Tako sam, sasvim slučajno, početkom 1970. godine saznao za boravak uvaženog slikara Kristijana Krekovića na Palma de Mallorci. Sa Ismetom Mujezinovićem sam se dogovorio da ga odmah nekako privolim da posjeti Tuzlu i svoje stare prijatelje, među koje je spadao i kolega Mujezinović. U pismu sam mu predstavio Galeriju i ondašnju Tuzlu, poslao mu sve naše dotadašnje kataloge i drugi sličan materijal, te ga zamolio da Galeriji daruje jedno svoje djelo. Od tada smo se redovito dopisivali, sve do kraja 1974.

Bilo je to u jeku "Hrvatskog proljeća"... "kad je gmiralo". Zbog toga što su ga smatrali "narodnim i državnim neprijateljem", Državna sigurnost je nadzirala poštu i otvarala svako Krekovićevo pismo upućeno meni. Kreković me, također, upozoravao kako primanje njegovih pisama može imati teške posljedice po mene, a da on nikada nije "želio biti uzrokom ičijoj nesreći". Uzalud sam inspektore SDB-a moli da, kad već otvaraju moju poštu od g. Krekovića iz Španjolske, neka je makar poslije toga lijepo zatvore, a ne da dobivam "kuponare" od pisama. Pomogla mi nisu ni česta podsjećanja čelnika tadašnje vlasti kako je "taj naš neprijatelj, kojega nepravdom progonite, još '37. oslikao Savezni parlament u Beogradu, što i sada postoji".

Nisu me ni pokolebali. Naprotiv! Krekovića sam pozvao da sudjeluje u izložbi slika i skulptura nekadašnjih đaka i nastavnika tuzlanske Gimnazije 1974., u povodu njezine jubilarne 75. obljetnice. Predstavljen je, sa još 27 izlagača slikama "Gornje Austrije" - vlasništvo Tuzlaka Remzije Zagorčića i "Djevojčica sa jaganjcima" koju smo za tu prigodu posudili od Umjetničke galerije BiH u Sarajevu, a u Katalogu biografijom, dok je na

naslovnici Kataloga mjesto zauzeo i njegov portret, što je bilo prvo njegovo javno pojavljivanje u SFRJ! Pozvao sam ga onda, godinu dana kasnije, da sa dva svoja djela sudjeluje u Trećoj izložbi jugoslavenskog portreta, a da što istinitije i potpunije predstavimo u knjizi "75. godina tuzlanske Gimnazije, 1899.-1974.", kao i da ga njegovim djelima zastupim u Galerijskoj stalnoj postavci. Galerija je, već, posjedovala jedan njegov portret, portret doktora Mustafe Mujbegovića, koji joj je poklonila jedna naša sugrađanka.

Uspomena na prvi i posljedni susret prije 23 godine: Ekmečićev crtež Kristijana Krekovića, načinjen 4. kolovoza 1976. na Palma de Mallorci

Sve je, međutim, upropastio publicist, revolucionar Milan Gavrić, kojemu smo povjerali da napiše tekst o nekadašnjim đacima tuzlanske Gimnazije, danas likovnim stvaralocima. Da bi on to što uspješnije uradio, predao sam mu svoju moju prepisku s Krekovićem, a kod uređivača sam inzistirao da se u knjigu uvrsti i Krekovićeve slike, kao jednog od posebno poznatih umjetnika. Gavrić je ipak, u svom prilogu, napisao kako je Kreković "neprijatelj naroda i države".

Naravno, od srama, takvu se knjigu nisam usudio poslati g. Krekoviću, pogotovo što sam dobro znao koliko joj se on radovao, ali me i uvijeno, da se agenti SOB-a ne dosjete, upozoravao: "Drago mi je vidjeti da se u Tuzli njeguje umjetnost i cijenim Vas kao čovjeka i kolegu, Vi ste od rijetkih i ljudskih i umjetničkih osobina za današnje doba, kamo sreće da je cijeli svijet takav, i jednoga ću dana poslati neko moje djelo ali osobno za Vas, šaljem Vam ovo malo biografskih podataka o meni i nekoliko fotografija kao nekadašnji dak tuzlanske Gimnazije, ali Vas molim da

dobro promislite, te da moj slučaj ostavite budućnosti. Mislim doista kako bi bilo bolje da moje ime šutke ispustite, jer bi Vam netko mogao zamjeriti što se interesirate za moj slučaj. S našim domaćim umjetnicima niti u Zagrebu, niti u Beogradu nisam imao sreće, pa sigurno ne bih imao bolje sreće ni u Tuzli. Ja sam oduvijek živio po strani, ne družeći se ni s kim, već uglavnom još od 1921. vrlo usamljen u miru i radu u inozemstvu, Beču, Parizu i Peruu, gdje imam slobode u svakom pogledu, a sloboda mi je potrebna kao ribi voda, pa želim tako nastaviti moj rad u tišini, nepoznat u domovini! Srećom, u kulturnom se svijetu kaže kako "umjetnost nema granice", te je za mene domovinom postala cijela kugla zemaljska i opće čovječanstvo, gdje kao po podrijetlu Hrvat, mogu da živim i radim bez bola i razočaranja. Meni je najprivatnije, da se mene ispusti iz kruga suvremenih umjetnika! Oni mene, ionako, tamo ne smatraju ravnim sebi. Poslije moje smrti kao i njihove - narod će i dalje živjeti - a buduć će, mladi narastajući tada sigurno dati svakom svoje mjesto po njegovoj umjetničkoj vrijednosti i radu koji je ostavio iza sebe."

Nakon toga, Kreković je prestao kontaktirati samnom, jer je spomenutu knjigu vjerojatno dobio na neki drugi način i vidio da ništa od njegove pošiljke nije uzeto u obzir. Tko se ne bi razočarao, naljutio i prekinuo kontakt!

Isprike radi, posjetio sam ga, 4. kolovoza 1976., na Palma de Mallorci. On me, ipak, srdačno dočekao sa svojom suprugom, lijepom Zinom. Onako u bijeloj košulji kratkih rukava i sa obvezatnom crnom francuskom kapom na glavi, nasmijan, pozdravio se sa mnom rekavši: "Konačno da vidim tog izuzetno vrijednog idealista i zemljaka drage naše Bosne ponosne". Razgledali smo veličanstvenu Kolekciju - Galeriju njegovih slika velikog formata i postavljenoj u dvorani površine 30x10 metara, a poslije smo izašli van i sjeli u hladovinu koju je činila velika krošnja, jednog drveta, smokve u dvorištu, ispred zgrade njegovog glasovitog muzeja i, ujedno, doma. Cijeneci moju "osobno želju i dobru volju", razgovarali smo, uz kavu, o svemu i svačemu. Rastali smo se tek nakon nekoliko sati ugodnog razgovora, uz uzajamno mahanje ruku i dosta fotografija i kataloga koje mi je poklonio, i njegovo obećanje da će "doći u Tuzlu ako se promijeni politička klima".

Nažalost, on je umro (4. lipnja 1985.), a politička se klima još uvijek nije bila promijenila. Nikada se više nismo ni čuli ni vidjeli. Tako se završila veza koju sam gradio s njim pune četiri godine" - dobro se sjeća i svjedoci slikar g. Ekmečić, po prvi put javno, ponosno što je imao čast i zadovoljstvo upoznati tako značajnog kolegu i zemljaka, sugrađanina, ali i iskreno žaleći što, stjecajem nesretnih okolnosti, do njegovog povratka u rodni kraj i predstavljanje tuzlanskoj i javnosti Bosne i Hercegovine ne samo da još uvijek nije, nego se ne zna ni kada će i hoće li uopće doći.

(Ulomak iz rukopisa "Sto godina Kristijana Krekovića")

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

TEOLOŠKI POGLED NA ČOVJeka

KRŠĆANSKA VIZIJA ČOVJeka

(Nastavak iz prošlog broja)

Klasični pristup otajstvu čovjeka isticao je u obliku teza smisao i istinitost tjelesnosti čovjeka, njegove duhovnosti, neumrlosti, substancijalne jedinstvenosti i dr. Zaista, te su istine temeljene, ali su možda u načinu izlaganja davale dojam kao da nisu među-sobom dovoljno povezane. Danas, mnogo više, inzistiramo na strukturalnoj viziji čovjeka njegove jedinstvenosti.

1. Čovjek - stvorenje Božje

Najopćenitiji pogled na čovjeka prema Bibliji, jest da je on stvorenje Božje. Stvorenje čovjeka izneseno je u obliku ostvarenja svega što postoji, neba i zemlje...

Čovjek, dakle, sa svim stvorenjem, ima svoj početak u Bogu. On živi u trajnoj ovisnosti o Bogu, te je ujedno i usmjeren prema Bogu. Ta ovisnost i usmjerenje je uvijek što traje i nikad ne prestaje, a ujedno je novo. Svoj položaj stvaranja čovjeka živi na način subjekta, za razliku od drugih bića i stvari koje nisu osobe. Stoga je on otvoren Gospodinu. Iz tog će korjena trajno izvirati i njegova usmjerenost prema Bogu. Kreaturalni stav, zapravo, čovjeka povezuje s Bogom i dijeli ga od njega.

2. Čovjek - slika Božja

U Bibliji je ipak naglašen poseban odnos Boga prema čovjeku, za razliku od odnosa prema ostalim stvorenjima. Bog pristupa stvaranju čovjeka s posebnom pažnjom, što ne čini za druga bića. Veli: "načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična", i nastavlja bibl. pisac: "Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku B. on ga stvori, muško i žensko stvori ih". Čini se da je u ovim riječima izražena polazna točka Božjeg gledanja na čovjeka i da u svjetlu ove biblijske tvrdnje treba promatrati svu ljudsku zbilju i povijest. Treba također, imati na pameti da biblijski pisac promatra Boga kao Stvoritelja svega postojećeg i gospodara svega. U tom ozračju možemo započeti traženje značenja "slike Božje" u čovjeku i otkrivati njezino bogatstvo koje u Kristu dostiže svoj vrhunac. Prva i temeljna odlika čovjeka "slike B." bit će poseban odnos prema Bogu, osobni odnos.

Na drugom mjestu čovjek kao "slika B." otvoren je i sebi sličnima. Neobičnim izrazom sveti pisac kaže, da je čovjek - slika Božja - stvoren kao muško i žensko i ujedno ističe kako čovjek ne može naći među ostalim stvorenjima biće dostojno sebe s kojim bi mogao ući u razgovor. Dakle, činjenica dospelosti ljudskog roda u kontekstu knjige Post 2, 18-24, može se smatrati kao upućenje na mogućnost specifično ljudskog razgovora i međusobnog suobraćaja koji će obuhvatiti svu ljudska bića što će proizici od te zajednice ljubavi prvih ljudi.

Na trećem mjestu stoji kao slika Božja - čovjek treba sebi podvrgnuti zemlju, koja će mu služiti i kao boravište i kao sredstvo uzdržavanja. Čovjek je postavljen na zemlju kao suradnik i kao namjesnik Božji. Konačno, čovjek kao slika Božja ima jedinstveni poziv da odgovorno gradi svoju sudbinu kroz povijest. Čovjek je jedino stvorenje koje prima zapovijedi Božje, popraćenu sankcijom: "U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti".

Te četiri funkcije nalaze u Bogu svoj prauzor, ukoliko se name, Bog obraća svijetu stvarajući ga, ukoliko u punoj slobodi izriče riječ kojom poziva u opstojanje sve stvoreno, ukoliko u ovom "razgovoru" i sam dobiva novo ime Stvoritelja koji je prisutan u povijesti kao Bog svojih.

U svjetlu NZ mi otkrivamo još savršeniji način Boga kao uzor našeg ljudskog života. Dakako, savršena slika Božja bit će jedino Krist, u kojemu ćemo i mi dostići svoju savršenost.

Čovjek - sugovornik Božji

Najviše naglašeni vid u kršćanskoj slici čovjeka jest njegova "teološka" dimenzija, njegovo određenje da stupi u razgovor s osobnim Bogom.

Čitava je Biblija protkana dijalogom između Boga i čovjeka.

Bog se očituje nama i upućuje nam svoju riječ u objavi kojom nam hoće otkriti i priopćiti sebe i svoju vječnu odluku s obzirom na spasenje ljudi. Objava se ostvaruje po događajima i riječima koji su međusobno najintimnije povezani. Odgovor čovjeka na tu Božju inicijativu očituje se u poslušnosti vjere.

Propovijedanje Crkve, također, ističe taj biblijski nauk, kad uči kako nitko nije u stanju održavati Božji zakon u cjelosti, ostvariti potpuni moralni život, ako li ne prihvati Boga Spasitelja.

Poziv na dijalog s Bogom ozračje teologalno egzistencije čovjeka teoretski je izražen u nauki o milosti koja se polako i postupno izgrađivala... Tu je "početak vjere", po kojemu se mi otvaramo Ocu koji nas spasa-va i u povjerenju mu se predajemo. Taj osobni susret Biblija nam opisuje živim slikama zaruka, prijateljstva, stanovanja Božjeg u nama, posinjenja i dr.

Razgovor s Bogom uklopljen je u konkretan ljudski život i obuhvaća čitavu ljudsku egzistenciju. Nije to jedan ili drugi čin u okviru života, nego odgovor čitavog života. Taj odgovor i razgovor između Boga i čovjeka neće se i ne može se autentično voditi samo na površini života, nego duboko zadire u ljudsko srce i posve prožima ljudsko biće u njegovom usponu kroz život. Bog nam u Isusu Kristu postaje Božja riječ (Logos), a čitav ljudski život postaje odgovor čovjeka (čovječija riječ) Gospodinu na njegovu Riječ.

Čovjek - društveno biće

Zanimljivo je da Biblija ističe najprije dijalošku dimenziju čovjeka u odnosu na Boga, a tek zatim u odnosu na čovjeka, tj. njegovu socijalnu dimenziju. Ta socijalna dimenzija i dijalog sa sebi sličnima očituje se na različite načine i u raznim stupnjevima konkretnog života. Čovjek je dijaloško biće kao muškarac i žena. Čovjek je stvoren kao muško i žensko i kao takvi su otvoreni jedan prema drugome i pružaju si uzajamnu pomoć. U međusobnom dijalogu oni će ostvariti sebe i biti izvorom novih života..., te će ispuniti zapovjed Božju.

Novi temelj zajedništva među ljudima jest u tome, što Bog opetovano pristupa ljudima kao jednoj zajednici. I praroditeljima je dano da budu prenosiooci života i sreće za svoje potomstvo, i Abrahamu je dano obećanje za njega i potomstvo, i na Sinaju Gospodin sklapa savez. Narod je sugovornik s Bogom, te svoj stav s Bogom ostvaruje sa svim svojim članovima. Dobra djela pojedinca nose blagoslov svemu narodu. Trajni ideal koji treba prožimati socijalnu težnju Kristovih vjernika jest sami trojstveni Božji život. Zato Spasitelj i molli svojca Oca na rastanku s apostolima: "Kao što si Ti Oče, u meni, i ja u Tebi, tako neka i oni u nama budu jedno".

Ovakva zbilja nadnaravnog života ima odjeka i na ovozemni naš životni plan, koji obuhvaća obiteljsku, narodnu i općeljudsku zajednicu.

Čovjek i priroda

Biblija nam jasno stavlja pred oči povezanost ljudskog života s okolnim svijetom već od njegova početka. Čovjek je sazdan od "praha zemlje", koja je posebnim Božjim zahvatom postala živo biće, uvijek biti ovisan o okolnom svijetu, dok se čovjek ne vrati u zemlju od koje je uzet. U prirodi čovjek ostvaruje i svoje gostoprinstvo nad materijom "podlažući je sebi". On je oblikuje prema svojim potrebama.

Kao djelo Božje prirode trajno će otkrivati i svjedočiti mudrost, snagu, ljepotu i posebno ljubav Božju. Dok je priroda s jedne strane nužni ambijent u kojem čovjek živi, djeluje i razvija se, te u njoj susreće Boga, s druge strane Biblija na više mjesta zauzima nepovjerljiv stav prema dobrima zemlje, prema bogatstvu i lagodnostima.

Svojim primjerom potpunog siromaštva i svojim "blaženstvima" Isus jasno pokazuje kako je teško ostati slobodan u bogatstvu, te tvrdi da je nemoguće služiti Bogu i sotoni.

Koliko su čovjek i priroda povezani vidi se po tome što prokletstvo ljudskoga grijeha leži na svemu stvorenomu.

Čovjek - slika Božja u Kristu

U Isusu Kristu svojem Jedinorodencu, Bog nam se posve predaje. Isus Krist kao savršena slika očeva živi u neprestanom dijalogu s Ocem i posve se daje za sve ljude. On je stvoritelj i Otkupitelj svijeta, te je stoga uzvišen nad sva stvorenja. Isus je slika Očeva baš u svojem darivanju, kad se radi nas ponizuje i predaje na križu, te je savršeni odraz ljubavi očeve, koji daje svoga Sina za nas.

I mi u Kristu postajemo u punini dionici "slike Božje", postajemo djecom Božjom, pokopani i suskršli s njim, sudionici njegova Tijela, subaštinci Božji, sinovi u Sinu.

U Kristu ostvarujemo zajedništvo sa svim ljudima u njegovu Tijelu, te idemo prema punini zajedništva u Bogu kako je to Spasitelj molio na Zadnjoj večeri.

Čovjek u sebi

Naše dosadašnje promatranje čovjeka bilo je usmjereno prema odnosima čovjeka prema Bogu, prema sebi sličnima, prema prirodi, što je sve stavljeno u povijesnu dimanziju, koja kulminira u Kristu i eshatonu. Zaustavimo se malo na unutrašnjoj dimenziji čovjeka. Po materijalnom svome dijelu čovjek je povezan s prirodom, s kozmosom. Po njemu je u povijesti i razvija se o ovisnosti o njemu. Ni najuzvišenija duhovna iskustva čovjeka ne ostvaruju se bez te povezanosti s ljudskom tjelesnošću. Stoga je kršćanska duhovnost uvijek odbacivala one pokušaje raznih filozofskih sustava koji su gledali na materiju kao zlu i stranu čovjeku.

Ipak čovjek se daleko uzdiže nad materiju. U svojoj duhovnosti sposoban je učiti bit stvari i nazvati ih imenom, može se uzdići do samoga Boga i snjnim razgovarati. Po svojem duhovnom elementu jedino čovjek može primiti mudrost Božju i ući u tajne Božje koje su nepristupačne materiji.

Ne samo da čovjek nadilazi materiju, mađa je materijalan, nego se uzdiže i nad vrijeme, makar u vremenu živi. Prema objavi čovjek nadilazi vremensko-prostorne dimenzije, te i poslije smrti živi.

ZAKLJUČAK

Lako možemo uočiti kako je pogled na čovjeka u teologiji uvijek u središtu pozornosti i kako je on uvijek u jednom novom produblivanju i formiranju. Biblijsko promatranje čovjeka jedinstveno je i egzistencijalno, čemu sve više ide i teološko produbljenje.

Biblija nam, a s njom i teologija, također, trajno stavlja pred oči, kako je ljudsko pojedinačno biće i čitavo društvo urođeno u nadnaravnu Božju atmosferu, u kojoj čovjek živi i bez koje u svojoj čovječnosti ide na manje i nestaje.

Npr.: praznina i nezadovoljstvo mnogih srdaca uza sve bogatstvo; iznakaženja čovjeka uz sav napredak; svjedočanstvo obraćenika koji u Bogu nalazi smisao i sreću svoje egzistencije.

Budući da teologija produbljuje biblijsku danost trebamo imati na umu, da biblijski pogled na čovjeka ima kao temeljna sljedeća usmjerenja:

- čovjek je promatran u odnosu prema Bogu i prema postignuću svojeg spasenja u Bogu;

- čitava je povijest postupni uspon k Bogu kroz povijest, sa svom njezinom spletenošću i konkretnošću. Tek na kraju vremena ostvarit će se punina zajedništva s Bogom u Kristu, i čovjek će u punini ostvariti sebe;

- sve je to ukopano u konkretno tlo kultura, te je u Bibliji izneseno u njihovom ruhu.

U tom svjetlu objave čovjek mora trajno osluškiivati Božji zov i tražiti odgovor na "znakove vremena" preko kojih mu Gospodin i danas upravlja svoj "poziv".

Fra Blažan Lipovac

HRVATI: BOŠNJACI, ŠOKCI I OSTALE MANJINE U MADŽARSKOJ

Piše:
Prof. dr. Ivica Đurok,
Sveučilište Pečuh

(Nastavak iz prošlog broja)

Zemaljska samouprava kao i mjesne samouprave pravna je osoba. Zemaljska samouprava je zapravo parlament manjina u Madžarskoj. To tijelo biraju svi elektori, zastupnici manjinskih samouprava. Temeljem zakona ovo vrhovno tijelo mora imati najmanje 13, a može imati najviše 53 člana. Zemaljska samouprava u okvirima zakona samostalno odlučuje o:

- vlastitoj središnjici, o ustrojstvu, poslovniku, proračunu, završnom računu, utvrđivanju imovinskog inventara, osnovnom kapitalu, nazivu simbola, zemaljskim blagdanima manjine koju zastupa, odlikovanjima, uvjetima i pravilima dodjeljivanja, načelima i načinima korištenja raspoloživih javnih radio i televizijskih kanala, načelima korištenja raspoloživog vremena za emitiranje programa javnog radija i televizije, objavljivanju tiskovnih priopćenja, osnivanju ustanova, njihovom poslovnim pravilniku, održavanju i djelovanju, održavanju kazališta, osnivanju i održavanju muzejskog prostora, zemaljske javne zbirke, održavanju manjinske knjižnice, osnivanju i održavanju umjetničke, znanstvene ustanove, izdavačke kuće, održavanju zemaljskih srednjih i visokoškolskih ustanova, osnivanju i održavanju pravne službe, odnosno obavljanju drugih zadaća koje joj se zakonom odrede i stave u nadležnost.

Dakle, formalno-pravni okvir manje-više pružaju širu dimenziju za manjine u Madžarskoj. No u praksi sve to izgleda malo drugačije. Hrvati Srbi i Slovenci u Madžarskoj žive na raznim zemljopisnim područjima, izuzev nekoliko naselja potpuno su odvojeni jedni od drugih. Tragična zbivanja u bivšoj Jugoslaviji izvršila su utjecaj i kod slavenskih zajednica u Madžarskoj. Pučanstvo, kako već to obično i bude, reagiralo je na ljudski način s puno empatije i nesebičnosti prema ljudima i događajima tijekom tragedije. Intelektualna, odnosno politička elita istih, danas jedva komuniciraju. Mislim da to govori za sebe.

Suočavajući se s činjenicom pripadanja jednoj određenoj etničkoj skupini uzrokovano je i stvaranje novih identiteta na bazi etničke ili krvne pripadnosti. Naravno, u svemu tome politika i politička ideologija izvršila je svoj utjecaj. Tako su zapravo Hrvati u Madžarskoj (a i ostale, pogotovo slavenske manjine) morali odgovoriti na pitanje kamo pripadaju, odakle su došli, a naravno i na pitanje kuda su krenuli, kamo idu.

Hrvati u Madžarskoj poput nekih drugih manjina nisu homogeni, žive u raznim tzv. podetničkim skupinama. Pripadaju istom korpusu ali jezične, kulturološke, sociološke, gospodar-

ske i druge karakteristike stvorile su razne grupacije koje se i same identificiraju kao posebne jedinice unutar hrvatske zajednice. Etnolozi su Hrvate u Madžarskoj grupirali na sljedeći način:

1. Bunjevci

2. Šokci

- bačvanski

- mohački

- seoski

- podravski

3. Bošnjaci

4. Podravski

- somodski

- međumurski

- zapadno-gradisčanski

- istočno-gradisčanski

5. Raci

Etnolozi sigurno znaju zbog čega koriste tu vrstu podjele. U sociološkom smislu smatram da pojedine etničke grupe nastaju odnosno se identificiraju temeljem zajedničkih povijesnih, psiholoških, jezičnih i inih karakteristika. O toj problematici među ostalim pisao je i Max Weber njemački sociolog u knjizi *Gospodarstvo i društvo*. Temeljem toga, Hrvate u Madžarskoj možemo grupirati na sljedeći način:

1. **Hrvati - gradisčanci** na zapadnom dijelu Madžarske s relativno razvijenim građanskim slojem, s čvrstom crkvenom pozadinom, s posebnim jezikom, sviješću te tijesnim vezama s Hrvatima u Austriji i s relativno formalnim vezama s Hrvatima u Madžarskoj.

2. Zalski-Hrvati-Međumurci

Žive u županiji Zali na obali rijeke Mure. Bave se poljoprivredom, imaju svoj poseban dijalekt. Tanak je građanski sloj, inteligencija je uglavnom literarna. Povezani su sa jezičnom sredinom u Hrvatskoj. Veze s ostalim Hrvatima u Madžarskoj zbog jezika, tradicije i zemljopisnih karakteristika uglavnom su konvencionalnog karaktera.

3. Podravski Hrvati

Nastanjeni su u županiji Somod i Baranja. Čine kompaktnu zajednicu, govore ekavski dijalekt. Bave se poljodjelstvom. Građanski sloj nije razvijen, inteligencija se uglavnom sastoji od učitelja i nastavnika. S ostalim Hrvatima u Madžarskoj, zbog prije navedenih razloga povezani su manje-više formalno.

4. Bunjevci

Kao i ostali Hrvati u Madžarskoj pripadaju rimokatoličkoj vjerskoj zajednici. Žive u Bačvanskoj županiji, u onoj županiji koja se graniči sa Jugoslavijom, odnosno Vojvodinom. Govore ikavicu s vidljivim utjecajem srpskog jezika. Bave se poljodjelstvom.

Inteligencija je literarnog karaktera, građanski sloj nije razvijen. Povezani su s šokcima koji žive u istoj županiji.

Radi se o jedinom naselju, o pograničnom naselju Santovo. Tijesnije veze održavaju s Bunjevcima u Vojvodini.

5. Hrvati-Raci

Najmalobrojnija je skupina Hrvata u Madžarskoj. Žive potpuno odvojeno od ostalih Hrvata. Njihov dijalekt sadrži najviše arhaizama. Opkoljeni su madžarskim naseljima, pa je taj utjecaj iznimno jak na njihovu kulturu.

6. Bošnjaci i Šokci

Bosanski Hrvati, Bošnjaci i Šokci autohtone su manjine u Madžarskoj. Žive na južnom dijelu zemlje u županiji Baranji i, kao što sam malo prije rekao, u županiji Bačko-Kiskunskoj u jednom naselju. Veći dio pučanstva živi u selima, a manji broj u gradovima. Govore ikavicu, narodna nošnja, običaji, gospodarska kultura i neke druge karakteristike su slične. To ne znači da se ne razlikuju i da oni sami ne razlikuju sebe od drugih. Bošnjaci i Šokci porijeklom su iz Bosne. Te dvije etničke podskupine su možda najtjesnije povezane. Povezanost, pored prije spomenutih, je zemljopisnog obilježja. Bošnjačka i šokačka naselja nisu odviše udaljena. Međuetničke veze su tijesne, možda najtjesnije u Madžarskih Hrvata. Bošnjaci i Šokci na području Madžarske stigli su u istom vremenskom periodu.

Kao pripadnik Hrvatsko-Šokačke zajednice rekao bi nekoliko riječi o tome tko smo mi i kako smo došli na sadašnje područje Madžarske.

Prvo registrirano spominjanje imena Šokci vezano je uz Bosnu pod turskom vlašću. Dakako, radi se o osmanlijskoj Bosni pod kojom podrazumijevamo cijeli Bosanski pašaluk koji je nekada obuhvaćao i Liku i prostirao sedo Pakraca pa uz desnu obalu Save do Šapca i Novog Pazara. Iz povijesti znamo da Turci upotrebljavaju naziv Šokci za katolike u Bosni, ali istovremeno taj naziv koriste i za starosjedilačko hrvatsko pučanstvo Zahumlja i Huma kako se sve do sredine 15. stoljeća zvala Hercegovina. Šokce spominju turski defteri iz 17. stoljeća, a najstarija isprava potječe iz g. 1615. To je ferman sultana Ahmeda I. prema muslimanskom kalendaru datira 9. safera 1024. u kojem sultan pučanstvo latinske vjere naziva Šokcima.

Naziv Šokac do današnjeg dana nije u potpunosti razjašnjen. Neki ih povezuju s planinom Succus, neki s talijanskom riječju scioeco, neki s sakom-saka-sokac, neki s bivšom pograničnom oblašću Bele IV. Salinesa itd.

Što se povijesnih zbivanja tiče, znamo da se Šokci iz Bosne iz najmanje dva razloga počinju preseljavati u druga, prvenstveno sjevernija, zemljopisna područja. Jedan je razlog godina 1463. kada Mehmed II. s pljačkama i pustošenjem dolazi u Bosnu, a drugi razlog je povezan s gospodarsko-pravnim i političkim odnosima u zemlji. Tada započinje jedna intenzivnija migracija bosanskih katolika. U toj migraciji, seobi, franjevci kao organizatori i predvodnici odigrali su značajnu ulogu. Seobe Šokaca te i Bošnjaka dosežu vrhunac u posljednja dva desetljeća 17. stoljeća i nešto kasnije 1697. kada u Bosnu prodire austrijska vojska pod zapovjedništvom Eugena Savojskog. U to vrijeme pred nasiljem zapadnih katolika iselilo se iz Bosne oko 40 tisuća katolika.

Šokci su, preko Slavonije u masovnom broju u to vrijeme, stigli na teritorij Madžarske. U 18. stoljeću grad Pečuh (Pecs) je možda najznačajniji centar Hrvata u Madžarskoj.

nastavak na strani 11

nastavak sa strane 10

To obilježje među gradovima i dan danas čuva. Pored Pečuha, Šokci i Bošnjaci - narodi ikavskog govora, naseljavaju Baranjska naselja u Madžarskoj, odnosno nastanjuju se u jednom naselju u Bačkoj županiji. Šokci i Bošnjaci su oni pripadnici Hrvatskog korpusa za koje je etnička pripadnost iznimno važna. Njihov, odnosno naš jezik i naši običaji i dan danas jasno pokazuju na zemljopisno i kulturno podrijetlo. Identitet Šokaca i Bošnjaka je specifičan u tome da su oni svjesni pripadnosti hrvatskoj kulturnoj zajednici ali je za njih istodobno, vrlo važno da su oni Šokci i Bošnjaci. Danas, kada politika jako utječe na život svijeta nas, Šokci i Bošnjaci i nadalje kane čuvati sve ono što njima pripada, što ih razlikuje od ostalih.

Budžaklije, Taradžije, Kadije čuvaju svoje pendžere, odžake, bunariće, orašja, cerija. Za njih, za nas, to znači prošlost. To je naša duša koju nikom ne želimo dati. Za tu dušu najmilija je ona glazba koja nosi Bosanske elemente. To nije fikcija već objektivacija koju svakojaka politika mora uvažiti ako ne želi ubrzati asimilaciju i segregaciju Bosanskih Hrvata u Madžarskoj.

Hrvati u Madžarskoj trenutačno nisu sudionici onih gospodarskih, političkih i pravnih interesnih grupa u kojima se pripremaju i donasaju odluke i o njima. Promjena društvene strukture u madžarskih Hrvata je tek na pola puta. Tanak sloj inteligencije, uglavnom literarne s jedne strane i pučanstvo s druge, ne komuniciraju dovoljno efikasno. Građanski sloj je jako tanak, a institucionalnoj pozadini nedostaju te institucije koje bi garantirale neku vrstu zaloga za naredne generacije.

Pansion STUHLI

tel.: 281-577

Pored ugostiteljskih usluga ovaj objekt raspolaže sa sobama za spavanje koje su opremljene na suvremen način.

Tuzla,
M. Popovića Đurina 60

DATUM ZA PAMĆENJE

Prisustvujući Središnjoj svečanosti u povodu obilježavanja 7. obljetnice formiranja Armije RBiH u kasarni "Husein kapetan Gradašćević" Tuzla, dana, 15. travnja 1999. godine, nameće se sjećanje na 10. svibnja 1993. kada je na istom platou vojarne, koja se tada zvala "Husinska buna", bio svečani stroj pripadnika 115. brigade HVO "Zrinski" - na godišnjicu Brigade (10. 05. 1992.-10. 05. 1993.). Tada se isto okupio izuzetno velik broj gostiju, rodbine bojovnika, gostiju i bojovnika iz postrojbi 2. korpusa Armije BiH, posebice Prve tuzlanske brigade.

Deseti svibnja 1993. ostat će u neizbrisivom sjećanju svih pripadnika 115. brigade HVO "Zrinski". Svečani stroj, predaja svečane zastave, i ono gromko: **prisežem.**

Toga dana svečano postrojena brigada momaka i djevojaka, pokazala je svoju spremnost da istraje na svom ratnom zadatku, da se bori i izbori za slobodu, za pravo postojanja na pračjedovskim ognjištima, zajedno sa svima kojima je konačni cilj sloboda i zajedništvo.

Izrečene su mnoge pohvale o doprinosu hrvatskih brigada u obrani naše domovine od najznačajnijih predstavnika vlasti i vojnih komandanata Armije BiH, II. korpusa i drugih. 16. svibnja 1993. obilježena je obljetnica tuzlanske motorizirane brigade. Toga dana potpisana je Povelja o bratimljenju Brigade sa 115. brigadom.

A onda, krajem 1993. dolazi naredba da 115. brigada HVO "Zrinski" ne može više biti brigada HVO.

Tako je 10. siječnja 1994. rasturena jedna slavna i opjevana brigada - 115. brigada HVO

"Zrinski". Bojovnici odlaze u Armiju BiH, u 108. brigadu HVO, odlaze iz naše zemlje i nastanjuju se po svim državama gdje su ih htjeli primiti. S njima i poslije njih je otišlo mnogo ljudi, napuštajući svoj dom.

Nove seobe. Vječne seobe hrvatskog naroda iz Bosne.

Mi se trebamo sjećati svih poginulih i ranjenih u Bosanskoj Posavini, Majeveci i drugim bojišnicama.

Oni su žrtvovali sebe za obranu naših vjekovnih ognjišta i dali puni doprinos MIRU. Poginulo je 48 bojovnika, teže je ranjeno 64, lakše ranjeno 137 pripadnika 115. brigade HVO "Zrinski".

Počeci priprema za obrambeni rat datiraju još od studenog 1991. godine.

Tada je počelo djelovanje ŽIVINIČKIH SOKOLOVA u naselju Lug. Sokolovi su stasali od voda do bojne. Oni su jedan od korijena iz kojih je izrasla 115. brigada. Sukob sa JNA na Sprečanskom mostu u Malinama, 27. travnja 1992., bio je početak oružanih borbi i otpora velikosrpskom agresoru. Stasale su bojne i satnije 115. brigade HVO "Zrinski": Živinički sokolovi, Škorpion, Poskok, Prima, Pro patria, Herceg-Stjepan, Kralj Tomislav, Frankopan i dr. Momci su se hrabro borili.

Padale su žrtve.

Ratovali su na Majeveci, držali položaje u Posavini, na Birču, prema Šekovićima, prema Ozrenu, po dubini do Čelića, - na svim prostorima gdje je ratovao 2. korpus, u čijem je sastavu i bila 115. brigada HVO "Zrinski".

H. G.

PRIZNANJA BRIGADI I BOJOVNICIMA

Piše: Msgr. dr. Pero Sudar,
pomoćni biskup Vrhbosanski,
promicatelj katoličkog školstva

(Nastavak iz prošlog broja)

ODGAJATI NIJE BILO LAKO

I dok se Crkva u ovoj zemlji, umrtvljena i satrvana pod čizmom još jedne nečovječne ideologije borila za preživljavanje, u slobodnom svijetu je katoličko školstvo išlo ukorak s vremenom tragajući za prikladnijim i uspješnijim načinima djelovanja. I više nego svjesni da su škole povlašteno mjesto odgoja cjelovite osobe i oblikovanja savjesti, crkveni oci će s Drugog vatikanskog sabora poručiti "da katolička škola... i u današnje vrijeme ima veoma važno značenje" i katoličke roditelje pozvati "da svoju djecu po mogućnosti daju na odgoj u katoličke škole" (GE 8). Poznajući stanje u mnogim zemljama u kojima su vjernici, a napose katolici, manjina crkveni Zakonodavac će odrediti: "Ako nema škola koje odgajaju u kršćanskom duhu, zadaća je dijecezanskog biskupa brinuti se da se takve osnuju" (ZKP, kan. 802, § 1). Unatoč činjenici da je zanimanje za katoličke škole, što zbog svog zahtjevnog programa i ozbiljnog odgoja, a što zbog pomanjkanja njezinih kadrova u nekim zemljama, u novije vrijeme znatno opalo, ove crkvene smjernice i odredbe nisu bez naslovnika. U mnogim zemljama su još vrlo jake i cijenjene. Posebice tamo gdje su katolici u manjini pa su im one način za održanje, ali i potvrdu.

RIJEKA ŽIVOTA SE NAJLAKŠE ZAMUTI NA IZVORU

U želji za što uspješnijim djelovanjem katoličke škole u Europi, ("Comite Europeen pour l'Enseignement catholique" - CEEC) ali i u cijelom svijetu "Office International de l'Enseignement catholique" - OIEC) su udružene i povezane u tijela koja ih predstavljaju i promiču. Samo OIEC okuplja preko 240.000 katoličkih škola koje pohađa preko 40.000.000 učenika i studenata. Iako ovaj broj škola i učenika, u prvi mah, može izgledati velik, on je malen, odviše malen u svjetlu uloge koju škola ima u životu čovjeka, naroda i Crkve, ali i u ljudskoj povijesti. Ako su škole "radionice" u kojima se oblikuju ljudi, onda se Crkva koju Bog šalje čovjeku bez ljute muke ne može odreći ovih "radionica" u kojima se kuje budućnost svakog naroda i čovječanstva uopće. Dapače, njezina je zadaća podizati ih gdje god ima onih kojima je ona poslana i koji je prihvaćaju. Jedan od onih koji su shvatili svu važnost katoličkog školstva je poručio: "Radije ćemo hodati goli nego se odreći škola!" (L. Giussani). Koliko to tek vrijedi za nas, ako dublje proniknemo u stanje u kojem smo se našli i iz kojeg nam je izaći.

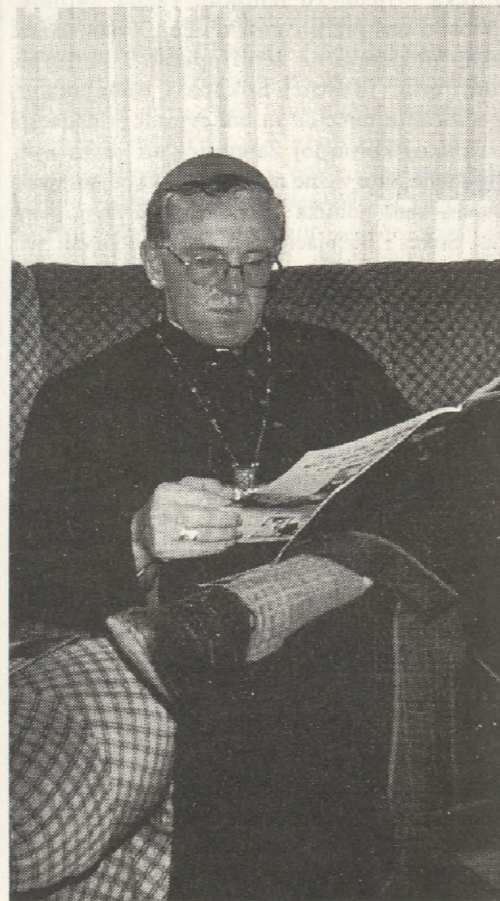
Kad se Crkva katolička u Bosni i Hercegovini s puno razloga ponadala da će konačno barem za trenutak odložiti križ s izranjenih pleća i s novim proljećem dublje zaorati brazdu u ovo tvrdo tle, ponovno je, umjesto sjemena, sama bačena na zemlju. Kao da se srušilo sve na čemu

je ionako nesigurno stajala i za što se držala. U krilu, s kojeg su joj strgnuli djecu, osta samo božansko sjeme Riječi. Ostati nepomično ležeći na zemlji, značilo bi prihvatiti smrt, nestanak. Sijati sjeme dok se ni prolivena krv još nije osušila, a kamo li zadane rane zacijelile, znači vjerovati više u život koji nestaje nego u smrt koja nas sa svih strana okružuje.

To je prvi razlog koji nas je ponukao otvoriti katoličke škole još u jeku rata, prije sjemeništa i bogoslovija, prije obnove kuća i crkava! Svako čuđenje i zaziranje znači neshvaćanje da iz začaranog kruga zla u koji je čovjek u ovom ratu gurnut neće biti moguće izaći bez čovjeka. Nije predmet ovog razmišljanja i daleko bi nas odvelo razglabanje o posljedicama, o ruševinama koje je komunistički sustav ostavio u srcu i duši čovjeka. On je svoje razaranje provodio baš tamo gdje je čovjeka trebalo izgrađivati: u školama. Znali su da se rijeka života najlakše zamuti na izvoru. Zlo koje je u ovom ratu kulminiralo izlijevajući se iz srca ljudi, počelo je u školama kad je iz njih izbačen odgoj kao vrednota i cilj ukazavši svima koji žele shvatiti što se dogodilo s čovjekom. Svjesni da je zlo u kojem se davimo i kao narod tonemo dovelo u pitanje i one temeljne ljudske i kršćanske vrednote, na koje smo se oslanjali i preživjeli kroz tešku i krvavu povijest, nama kao Crkvi je sveta dužnost učiniti ili barem pokušati sve da baš sada pomognemo čovjeku da spasi u sebi čovjeka i vlastitom narodu da u njemu bude što više ljudi. Čovjeku u ovoj našoj razorenoj domovini treba svake vrste pomoći. Od kruha da nahrani dušu do deke da pokrije umorno tijelo. Ali od svega više treba mu pomoći da u sebi prepozna dijete Božje i sve vrline i vrednote bez kojih on više i ne bi bio čovjek - jer ne bi smogao snage zatrpati izvore otrova što su u njemu provreli. U ovom ratu smo preko Caritasa kušali dati kruha koliko smo imali svima koji su pružali ruke prema nama. To nije dosta, iako ćemo se tim zahtjevnim poslom baviti još dugo.

NAŠE ŠKOLE NISU I NE MOGU BITI STVAR DOBRE VOLJE ILI UVJERENJA POJEDINACA

Ponovnim otvaranjem katoličkih škola ova Mjesna crkva se želi vratiti jednom od temeljnih poslanja Crkve. Na to je spomenute smjernice crkvenog učiteljstva potiču i odredbe crkvenog zakonodavstva obvezuju, a stanje puka upravo sili. Njoj je čovjek zadan kao put i cilj. Baš zato naše škole nisu i ne mogu biti stvar dobre volje ili uvjerenja pojedinaca. One su u jedno sažeta zakonska i moralna obveza s jedne i prijeka potreba s druge strane. Ovom djelatnošću ona se želi najizravnije i najdjelotvornije suprotstaviti svemu što je protiv čovjeka, a time najizravnije i protiv nje same. U školama ona mora i želi stati na stranu i u obranu onih što su

svojim ostankom na pojedinim dijelovima ove zemlje rekli svoje neljudskom pohodu na čovjeka i diobi naroda i religija po načelu jačega. Ta temeljna svrha je ugrađena u svaku odredbu Pravila naših škola. Ove škole želimo pretvarati u "ognjišta" kod kojih će se na vatri ljubavi moći grijati svi oni koji u duši osjetiš hladnoću što je sa sobom doneseo ovi pogubni vjetrovi. Svaka nova školska godina pokazuje da je takvih daleko, daleko, više nego stolica u ovim školama. U njima najmlađi sinovi i kćeri Crkve i hrvatskog naroda upoznaju svoj identitet i kulturu. Ništa manje truda ulažu djelatnici u našim centrima da istu mjeru znanja i ljubavi prime nekatolička i nehrvatska djeca o narodu i vjeri kojima pripadaju.

U maglama ovog novog jutra koje, nadamo se, konačno sviće domovini koju smo kroz stoljeća najskupljim plaćali, hrvatskom ispaćenom čovjeku se prodaje priča da je ljubav prema ovoj grudi i otvorenost prema onima s kojima na njoj živimo u oprečnosti s njegovom ljubavlju prema hrvatskom narodu uopće. U tom duhu se i našim školama pokušava, onako izokola, prigovarati da ponovno za račun otvorenosti prema drugima zanemaruju bitne sastavnice svoje posebnosti. Ova Crkva je, vršeći svoje božansko poslanje, i u najmračnijim stoljećima prepoznavala interes hrvatskog naroda u koji je ovdje duboko ukorijenjena. U skladu s tim interesom i u svjetlu svoga poslanja ona ni danas ne može pristati na njegov nestanak s ovih prostora. Otvaranjem katoličkih škola ona ostaje na tom stoljetnom tragu.

nastavak na strani 13

nastavak sa strane 12

Zbog svoga poslanja, koje nadilazi interese jednog naroda, i zbog istinskog dobra rečenog naroda, ona ne želi i ne može pristati ni podržati nastojanje ni oko njegova iskorjenjivanja ni zatvaranja u geto, što je na dulje staze jedno te isto. Zato hrvatsku i katoličku djecu ne može poučavati i odgajati tako da ih pripremi za život drugdje. Stoga nam je bilo i ostalo vrlo važno da naše škole, unatoč svih nejasnoća i teškoća, priznaju Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Republike i Federacije Bosne i Hercegovine kako bi njihove svjedodžbe vrijedile za sve škole i fakultete u ovoj državi kako god se ona ustrojila. U tom nastojanju iz dana u dan treba puno mudrosti i ne manje odlučnosti. U ovoj zemlji mjera je bila i ostala jedina potvrda mudrosti. Nas, napose u zadnje vrijeme u kojemu se podigao oblak prašine oko važećih i nevažećih planova i programa u Federaciji, pitaju po kojem planu i programu rade naše škole. Jedni nam priopćavaju da radimo po planu i programu druge države, a drugi da hrvatskoj djeci namećemo tuđi jezik i kulturu. Na našu i na sreću djece koja pohađaju naše škole nisu u pravu ni jedni ni drugi. Prvima posve odgovorno odgovaramo da ovu zemlju ne smatramo inozemstvom u kojem bismo trebali otvarati "nacionalne" škole u kojima bismo podučavali po "tuđim" programima.

Ovo je naša zemlja i ovo su naše škole, koje jesu i bit će otvorene svima koji ih žele pohađati i imaju sreće u njima naći slobodnu stolicu. Usput im moramo reći da za škole, kako ih mi shvaćamo, nisu prihvatljivi udžbenici pisani "pod granatama", bez suglasnosti svih kojih se to tiče. Drugima odgovaramo da nećemo jer ne možemo pristati na to da nam se iz nekih sigurnih zavjetrina, u ime hrvatstva od jučer, pripisuje mjera hrvatstva do koje mi ovdje smijemo i trebamo rasti. Osobito nećemo slušati one koji ni prstom ne miču da bi hrvatskom narodu ovdje stvarno olakšali teško breme preživljavanja i opstanka. U našim školama pokušavamo, od postojećih, djeci koja ih pohađaju razumljivih planova i programa kao i udžbenika uzimati ono najbolje. To jest za naše nastavnike najteži put, ali drugog zasad nema.

A čim oni kojima je to dužnost izrade prihvatljive planove i programe i napišu udžbenike po mjeri djece koja su rođena u ovoj zemlji i s pravom žele u njoj slobodno i ravnopravno živjeti i zajedničku krvavu povijest učiti onakvu kakva ona jest na jeziku koji će svojim prepoznati, katoličke će škole biti prve koje će ih prihvatiti.

(Nastavit će se)

U TUZLI SE GRADI
KATOLIČKI ŠKOLSKI
CENTAR

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

UDRUGA HRVATSKA ŽENA

Dana, 7. travnja, udruga Hrvatska žena je organizirala druženje u povodu uskrasnih blagdana u Hrvatskom domu. Dan prije je organiziran prijem za starije gospode u Franjevačkom samostanu. Na druženje u Hrvatski dom pozvane su gošće iz Sumeje, Udruge žena Tuzle i Udruženje umirovljenica iz Tuzle.

Članice Udruge Hrvatska žena su uložile mnogo truda da bi ova svečanost bila što ugodnija. Sve su same pripremile iz svojih osobnih sredstava i djelomično uz potporu Hrvatskog doma. Stolovi za blagovanje su bili puni raznovrsnih kolača, lijepo aranžiranog cvijeća, a košare pune šarenih jaja.

Pozdravnu riječ je uputila predsjednica Udruge Hrvatska žena, Marica Vikić. Gošće su prihvatile zajedničke pjesme koje su ih zbližavale te večeri. Primanje što ga upriličile hrvatske žene učinili su svečanijim gospoda Tomislav i Jakob Križan, Obrad Trifković i Vlado Divković svojom glazbom. Članice Udruge su veoma zahvalne kvartetu kojemu bi na kvaliteti mogli zavijediti i mnogi profesionalci.

Bila je to zabava za žene, kojoj se pridružilo nekoliko muških članova Hrvatskog doma.

Bilo je veoma veselo, pjevalo se i igralo do ponoći, neki i duže.

Daj Bože što više ovakvog veselja i druženja!
Dragica POPOV

BILO JE VESELO...

SLAVLJENICE I GOŠĆE

ŽUPA MORANČANI

“Kad je 1852. župnik s Usina prešao u Tuzlu, ljudima je bilo žao što ostadoše bez svećenika u svojoj sredini, te su odmah izrazili želju, da bi jedan svećenik i dalje bio kod njih, no želji im se nije moglo udovoljiti sve do Uskrsa 1856. kada su dobili stalnoga kapelana, ovisna o tuzlanskom župniku. No, već su 1858. proglašeni Morančani samostalnom župom”, zapisao je A. Benković.

A. Handžić piše da je 1864. župa imala 9 sela, 240 kuća i 28 obitelji sa 1.719 duša.

Danas Morančani imaju 4 sela, 650 kuća i 670 obitelji s 1.863 o Božiću 1998. popisana stanovnika.

1969. “odvojile” su se Živinice, 1986. Par Selo, a 1997. župa Husino. U sastavu župe ostale su Breze, Ljubače, Poljana i Morančani.

Od Tuzle do Sarajeva nema ljepše lokacije od one na kojoj je od 1914.-1924. godine sagrađena, nikad dovršena, kamena, moranjačka crkva.

Dvije godine prije “navozili” su župljani kamen za njezinu izgradnju, svaka čast i slava vlč. g. Matiji Pezeru, župniku s izrazitim osjećajem za lijepo.

Naše se crkve, iako često građene s određenim naporom, financijskim i umjetničkim, i danas sklanjaju očima putnika i namjernika.

Ako je tomu bilo razloga u prošlosti, sada za to nema nikakve isprike!

Značaj prostorne smještenosti, katoličkih sakralnih objekata u Bosni i Hercegovini, nije zanemarljivo jer pokazuje gdje nas ima i koliki nam je interes za ove, egzistencijalno važne institucije.

Moderni čovjek nema vremena zalaziti po zaseocima i tražiti. Tko je o tome poučio g. Matiju Pezera, a nije plejadu njegovih kolega, naših suvremenika?

U večernjim satima, kada putujete frekventnom prometnicom između Sarajeva i Tuzle, učini vam se nestvarnim osvijetljeni predio na brežuljku.

Kao da ste u Sloveniji ili još dublje u Europi.

Sve je ovdje jasno: kako su Breze dobile ime, kako je Poljana dobila svoj naziv pa i Ljubače nisu sporne (riječica Ljubača).

Samo je ime župnoga središta ovijeno velom nepoznavanja.

U hrvatskom jeziku -ani je pluralni nastavak imenice koja označava stanovnika mjesta (Zagrepcani, Zeničani, Splićani, Dubrovčani).

Kod Srebrenika (a vjerojatno i u drugim krajevima) ima mjesto Moranjci. To je do XVI. stoljeća bilo vlaško naselje (moro, morlak, moracrnac, koji je crn, vlah).

Jedan dio je islamiziran, a drugi se raselio. Stanovnici ovoga sela su Moran(j)čani. Ovo tumačenje sasvim je teorijsko i nema Znanstvenoga uporišta, ali je zanimljivo i, za sada, jedino koje se nameće kao prihvatljivo.

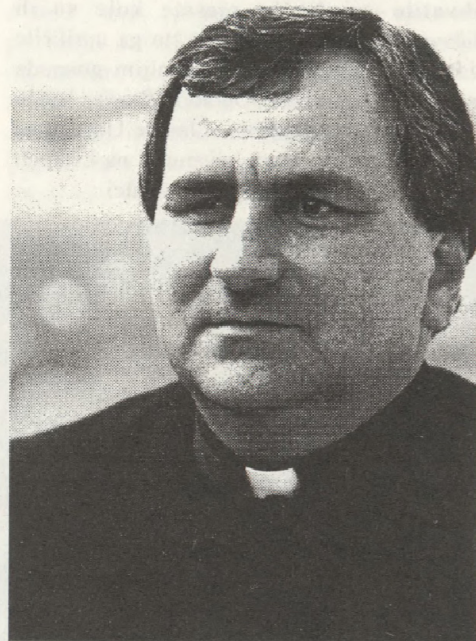
Od prije dvije godine župnik u Morančanima je vlč. g. Bartol Lukić. Već više od deset godina djeluje u ovom kraju. Svećenikom je postao 1980., služio je u Travniku, Žepču, Kopicama i Par Selu.

Dva puta je službovao u Morančanima, jednom kao kapelan i sada kao župnik. Došao

je nakon deset godina župnikovanja u susjednom Par Selu pa se čini kao da smo zakasnili za ovaj razgovor. Trebali smo ga obaviti prije dvije godine.

HG: Iako ste izričiti u odbijanju razgovora o prošlosti, crkva u Par Selu stoji i svjedoči o jednoj gradnji u vremenu kada se svuda rušilo i kada se većini, čak i dobronamjernih, nije činilo mudro u Bosni graditi katoličku crkvu. Zašto ste gradili baš tamo i tada?

VLČ. LUKIĆ: Dekretiran sam kao graditelj i posao sam započeo prije rata. Nije bilo lako narod pripremiti, prilagoditi, oduševiti i uključiti u

izgradnju koja je na kraju doživljavana kao vlastita potreba. Bilo je puno protivnika i hušaka.

Osjetio sam zadovoljštinu kada je jedan mještanin odgovorio na primjedbu da “to treba rušiti, to je suvišno”.

Ljudi su zbudjeni šutjelji. Govornik je bio poznat kao “slobodni stirišelac”, s posebnim stilom življenja daleko od crkve i svake druge zajednice. Domaćin mu je rekao: “Pokaži cigle koji se uzidao, odmah ćemo ih izvaditi i vratiti.

Nemaš pravo rušiti tamo gdje se sam nisi znojio.” Vidio sam da župljani posebno vrednuju ono što su gradili sami pa smo, kao iz kaprica, sagrađili i kapelu na groblju.

HG: Otkako ste došli u Morančane, ne mirujete ponovno. Šta ovdje gradite?

VLČ. LUKIĆ: Moranjačka crkva nikada nije sasvim dovršena. Treba mijenjati krov, podnu konstrukciju i što-šta unutra.

Klupe su tako loše da bih mogao nakon ispodijeli kao pokoru odrediti sjedenje u njima po petnaest minuta.

U Poljani smo gotovo sasvim pri kraju izgradnje kapele koja zadovoljava i estetske i funkcionalne potrebe ovoga sela koje čini jednu trećinu župe.

To je malen, ali reprezentativan objekt, u koji su donirali domaći ljudi raznih profesija.

Stara kapela bila je loša, a Poljana ima misna slavlja svim nedjeljama i ostalim blagdanima. Možemo biti zadovoljni jer rezultat nadilazi i fizički i materijalni napor što smo ga uložili.

Oko župne crkve uređujemo krajolik.

Razlozi su sigurnosni i estetski. Teren je podvodan i klizav, pa ima puno posla.

Međutim, taj posao je izazov jer je prostor izuzetan u svakom pogledu. Želim naglasiti tu ljepotu i zaustaviti poglede prolaznika na ovom brežuljku.

HG: Nailazite li na potporu župljana?

VLČ. LUKIĆ: Ne znam koliko ću djelovati uvjerljivo, ali najveći dio župljana je apsolutno nezainteresiran.

Ne samo što se pohađanja crkve tiče, nego uopće. Jedno totalno odsustvo interesa i osjećaja za bilo kakav oblik suradnje, osim kad im crkva treba.

“Što ti ono radiš?”, “Nek uređuje!”, “Opet nešto započinješ!”, to su najčešće primjedbe koje čujem, ako uopće imaju potrebu za komunikacijom.

HG: Jeste li imali istih problema u Par Selu?

VLČ. LUKIĆ: Iako su prostorno blizu, velika je razlika u mentalitetu ljudi ovih dviju župa. Stanovnici Par Sela i Živinica su mekši, imaju pristupačnije srce.

Uostalom, otkako su se izdvojili u posebne župe, crkva u Morančanima je poluprazna jer su je ranije u većem broju pohađali baš ovi udaljeni vjernici.

HG: Kako to objašnjavate? Je li sindrom proletarijacije, radništva, komunizma, neke posebnosti?

VLČ. LUKIĆ: Odgovor sam našao dobrim dijelom u dokumentima. Naime, župljani Morančana nisu svojim znojem gradili crkvu. Oni su je dobili.

Već sam konstatirao kakav je odnos prema olako dobijenom. Tako sam si objasnio i često slušano rečenicu: “Ima Vatikan, on njih plaća, nek im gradi”. Ovi ljudi, dakle, ni svećenika ni crkvu ne doživljavaju kao nešto svoje, nešto što trebaju.

HG: Govori se o novom valu vjernika kojima je rat zapljusnuo crkve. Jeste li vi uočili nove ljude u prvim klupama?

VLČ. LUKIĆ: Nisam. Ne poznajem dovoljno ljude, ali ne smatram točnom opasku o novim ljudima u prvim redovima.

Vidim iste ljude koje sam vidao i prije desetak godina kada sam ovdje bio kapelan. Uostalom, nema ih mnogo da bih mogao zaboraviti.

HG: Na koji je način rat ostavio dojam na vas? I u ratu i sada djelujete tako pribrani i mirni kao da se ništa bitno nije dešavalo. Je li to samozatajnost, narav ili privid?

VLČ. LUKIĆ: Rat je utjecao na sve ljude pa i na mene. Imao sam već formirane stavove i mislio sam da poznajem ljude. U ovom kraju doživio sam ih kao vrlo vezane za materijalne vrijednosti, bez

Na blagdan sv. Jurja

velikih duhovnih potreba. Spoznaja koju nosim nakon ovoga iskustva je zanimljiva utoliko što sam bio iznenađen s kojom su se lakoćom ljudi odriicali svojih imanja i ostalih materijalnih vrijednosti, kao da nisu čitav život samo u njih ulagali. Svi su samo željeli otići.

Proradile su prikrivene zlobe i jal i još ne osjećam da se stanje smiruje. Sada mogu reći da sam na početku, što se tiče poznavanja ljudi i njihovih reakcija. Očekivao sam veću stabilnost i promišljenost (da ne kažem proračunatost).

HG: Ima li povratnika i jesu li njima društvena kretanja jasnija?

VLČ. LUKIĆ: Povratnika ima, ali samo se njih par pojavljuje u crkvi. Imam dojam da još “nisu raščistili”. Nemaju ispravnu sliku situacije koja je, zaista, teška. Svi previše očekuju.

Najčešća rečenica koju čujem je: “Meni nitko ništa nije dao.

Neka mi netko nešto ponudi pa ću odlučiti!” Što zapravo očekuju i kome je to netko nešto dao, nije definirano. Možda su ipak predugo “nešto od nekoga dobivali” pa smatraju da je zastoj samo privremen.

HG: Nije lako zaključiti što govorite, ali kao da smatrate kako je krivac netko drugi, a ne sami dezorijentirani ljudi?

VLČ. LUKIĆ: Nije krivac izvana.

Ovaj kraj nije osjetljiv na političke priče.

Radi se o utilitarizmu, a nije vrijeme za one iz drugih redova, koji znaju opsluživati.

Bezvolja i rezignacija koju osjećam proizvod su bespuća koje predugo traje, a prave vrijednosti koje stoje na raspolaganju se ne odabiru zato što ne djeluju trenutačno.

HG: U tuzlanskom kraju susrećemo Hrvate, katolike, i bosance, kao posebna opredjeljenja. Gdje sebe pribrajaju Vaši župljani?

VLČ. LUKIĆ: Većina se još nije prestrojila. Osjećam među njima animozitet prema predznaku - katolički.

Najbolji je primjer s vjeronauka.

Na pitanje tko će se od osmaša upisati u KŠC, dobio sam prezirive komentare, u stilu: “Čuj, katolički, svašta...” Katolik - para dušu i uho, izaziva nedefinirani strah i otpor.

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

materijalnom i duhovnom. Ovo nije siromašan kraj pa nema ni egzistencijalnih razloga za prilaženje sektama.

HG: Govori se o stihijnoj prodaji imanja i odlascima Hrvata iz ovih prostora. “Na mlinu” je otvoren svojevrsan zabavni centar koji nije vlasništvo ovdašnjega čovjeka.

Koliko je novih i mijenja li se demografska slika župe?

VLČ. LUKIĆ: Ako je i bilo stihijne prodaje, ona jenjava. Ne zna se točan broj novih lica jer to uglavnom nisu katolici.

Demografska slika je već izmijenjena i, ako se ovako nastavi, bitno će se izmijeniti.

Činjenica da se mijenja globalna demokratska slika u svijetu, može donekle zadržati zebnju, ali ozbiljni ljudi znaju koja je to opasnost za ovaj kraj.

Ukus koji nameće prizeman oblik istočnjačke zabave što ga nudi spomenuti centar, poguban je za mlade ljude bez glazbene naobrazbe i kakvih-takvih moralnih kriterija.

U prosjeku ovdje je uposljeno više ljudi nego drugdje, ali život kao da je zastao.

Nisam imao ove godine niti jedno vjenčanje, imao sam samo četiri krštenja, ali deset sahrana.

Negdje drugdje žive ljudi koji se žene i rađaju djecu. Župa Morančani čeka svoje vrijeme.

HG: U župi ima dosta intelektualaca, jesu li njima stvari jasne? Znate li njihov broj i susrećete li ih?

VLČ. LUKIĆ: Samo pojedinačno.

Nisam primjetio neki zajednički interes. Podvojenost i podozrivost, nepovjerenje i pretjeran individualitet moja je, priznajem površna procjena. Mogao bih računati na njih desetak, u slučaju potrebe, ali nekog organiziranijeg i permanentnijeg kontakta nema.

HG: Zaštitnik župe je sveti Juraj, legendarni pobjednik zla. U narodu je taj dan, različito obilježavan, ali uvijek kao početak novoga života. Počimali su, u većem obimu poslovi na polju, stoka se izvodila na ispašu, kuće su se čistile i pospremale. Spremaju li se Morančani?

VLČ. LUKIĆ: Morančani nemaju polja i stoke. Imaju kuće koje će počistiti i pospremiti. Duhovnom obnovom katolici su imali šansu očistiti i svoje duše.

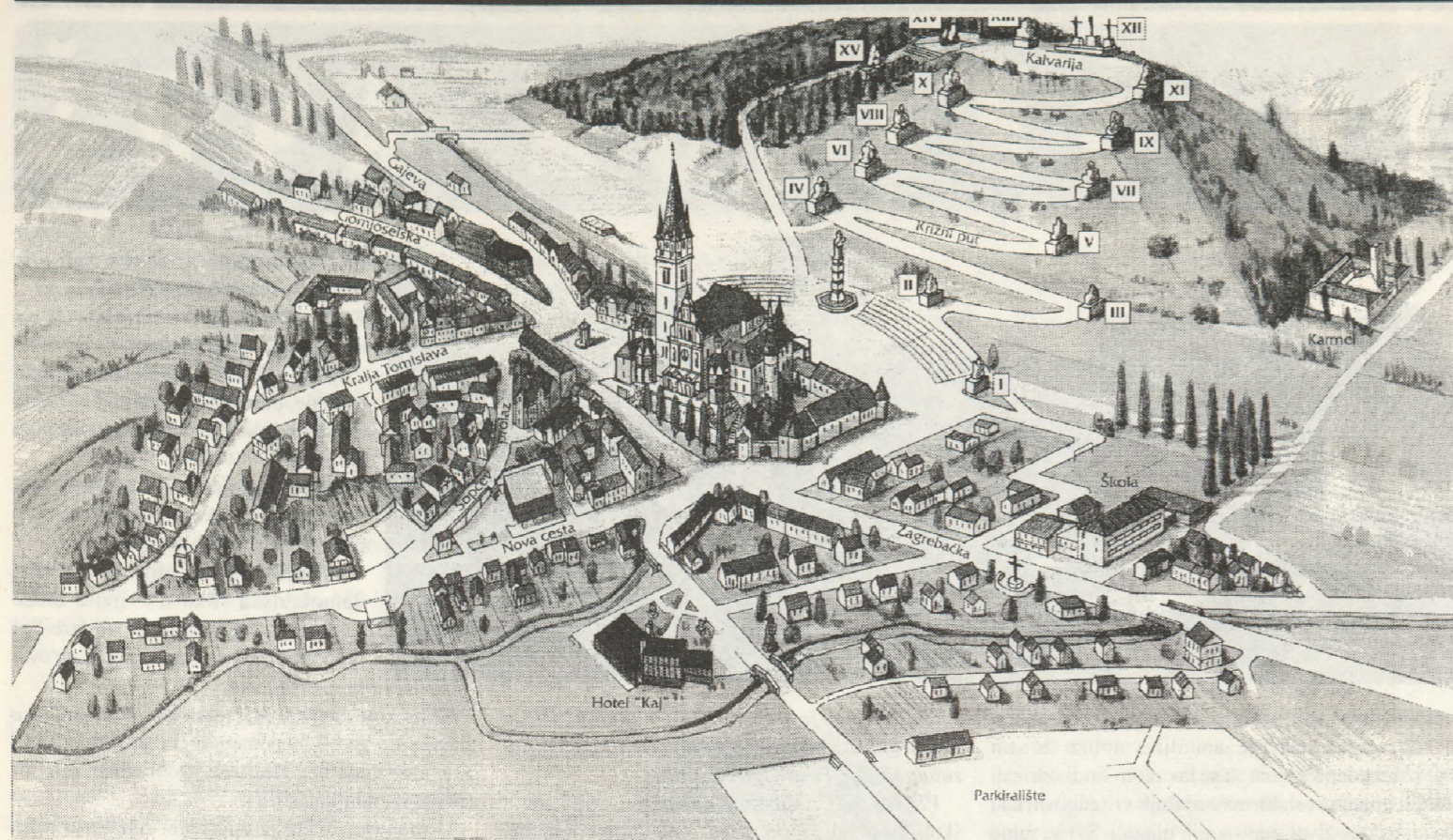
Imaju povijesnu priliku za ozbiljnije pospremanje i prestrojavanje. Svake godine na njihova vrata kuca Zeleni Juraj i pjeva pjesme koje govore o blagodatima i sreći u godini koja dolazi. Samo ih treba čuti.

Najznačajnija pučka simbolika Jurjeva je magijska moć odbijanja svih zlih (demonskih) sila koje - prema mnogim vjerovanjima - naročito mogu škoditi u prijelaznom periodu.

Moćni zaštitnik kome je posvećen hran na brdu pokraj prometnice Tuzla - Sarajevo, čeka novo vrijeme strpljivo i mudro. Treba mu vjerovati:

“Tko na brdo ak’ imalo stoji više vidi no onaj pod brdom”

Marica PETROVIĆ

DOBRO DOŠLI U NACIONALNO SVETIŠTE MAJKE BOŽJE BISTRICKE

HODOČAŠĆE je pojedinačno ili grupno putovanje prema: jednom svetom mjestu, znamenitom mjestu, u posjet čudotvornom liku poznatom u jednom narodu ili u svijetu, na izvore blagoslovljene vode, kojem svetom zaštitniku ili blaženiku, s namjerom za duhovno očišćenje, smirenje ili tjelesno ozdravljenje.

Tko su hodočasnici? Svi slojevi ljudi ovoga svijeta.

Kako ih nazivamo? Oni su prolaznici, znatiželjnici, dobronamjernici i u pravom smislu hodočasnici, pobožnici Majci Božjoj. Dolaze s raznim turističkim agencijama i obiteljski.

SVETIŠTE im pruža svetu misu, sakramentalne usluge i potrebe, razgledavanje svetišta i povijest, bogati sadržaj bistričkih arkada u slici i riječi, kapelu zavjetnih darova, crkvu na otvorenom - Alojzije Stepinac, umjetnički vrijednu bistričku kalvariju ili križni put. Sve je to popraćeno s mnoštvom suvenirna i prospekata.

BISTRICKI HODOČASNIK je stoljećima ovdje prisutan. Zato ga treba s poštovanjem primiti, uljudno uslužiti, kao što to čine Bistričani kao vrijedni domaćini u lijepoj našoj Mariji Bistrici.

Uprava svetišta
Majke Božje Bistričke
Adresa: ŽUPNI URED ili
NACIONALNO SVETIŠTE MAJKE
BOŽJE BISTRICKE
49246 MARIJA BISTRICA,

Trg Pape Ivana Pavla II. 24
Tel/fax.: 049 469-156; 049 468-350
Časne sestre: 049 468-340

GLASILO SVETIŠTA MAJKE BOŽJE
BISTRICKE
MILOSTI PUNA

Glasilo Svetišta Majke Božje Bistričke MILOSTI PUNA, izlazi četiri puta godišnje, već petu godinu. Glavni urednik je msgr. Lovro Čindori, župnik i upravitelj Svetišta Majke Božje Bistričke.

U listu ima zanimljivih članaka i pisanih doprinosa iz zbivanja u Crkvi, povijesti župe i Svetišta, kulture i drugih. U Uskrsnom broju najavljen je velika godišnjica povijesti župe Marije Bistrice, a to je 790 godina spomena imena BISTRICA u povijesnim dokumentima.

Tijekom svoje povijesti Marija Bistrica će postati Nacionalno svetište Majke Božje Bistričke - svih Hrvata u domovini i svijetu.

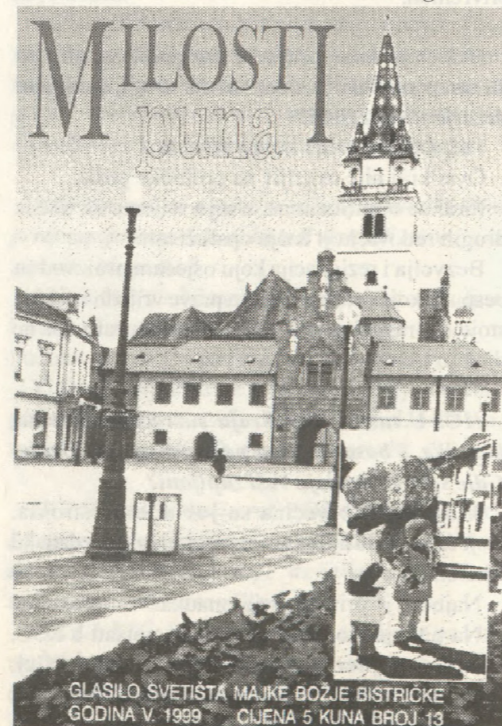
Objavljen je i članak: **Posebno izdanje Hrvatskog Glasnika**, koji prenosimo u cijelosti.

Hrvatski Glasnik, glasilo Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" župe Soli izdao je posebno izdanje Hrvatskog Glasnika u kojem su objavljeni članci na temu - Svetište Majke Božje Bistričke, u vremenu od srpnja 1994. do siječnja 1999.

Uredništvo je sabralo sve članke koji su objavljeni u "Milosti puna" i drugim publikacijama o Bistrici, a oni su ih objavljivali u svom Glasniku tijekom četiri godine. Objavljivanjem članaka o našem Svetištu uredništvo je svoje župljane upoznao s poviješću našeg Svetišta, sa svim značajnim događanjima u njemu, s radom njegovih službenika, s

planovima... Tim putem ostala je trajno zabilježena suradnja i prijateljstvo između Tuzle i Marije Bistrice. Ovaj Glasnik koji su nam poklonili prijatelji iz Tuzle primili smo s velikom radošću i zahvalnošću jer osjećamo da to nije samo knjiga već znak prijateljstva i želja da ono potraje. Od srca zahvaljujemo glavnom i odgovornom uredniku Glasila Jurju Novoselu i ravnatelju fra Petru Matanoviću na pažnji i trudu koji su uložili stvarajući ovu lijepu zbirku.

B. Ciglenečki

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

Premišljanja

PORAĆE

PIŠE: Fra Jure Ljubičić

(Nastavak iz prošlog broja)

Ušao je s njim u ured i o svemu potanko ispričao. Dr. Juzbašić, dobri čovjek, znao je moga oca i njegovo poštenje: "Neće oni tako s tobom! Evo ti bolovanje 30 dana i ako kroz to vrijeme ne dobiješ mjesto čuvara prelaza između Vrhova i Bišnje dodi opet ovdje i potraži me, a ja ću dotle sve poduzeti da to mjesto dobiješ."

Kako ima čestitih ljudi!?

Prije odlaska iz Sarajeva, otac se navratio kod mene, ispričao mi radosnu vijest te s tim završio svoj teški Križni put.

Dr. Juzbašić, poznajući dobro naše obiteljske prilike poslije majčine smrti, ubrzo je isposlovao očev premještaj iz Ustiprača i, čuvajući prijelaz na derventskoj pruzi, moj je otac otišao u mirovinu.

Novi dom

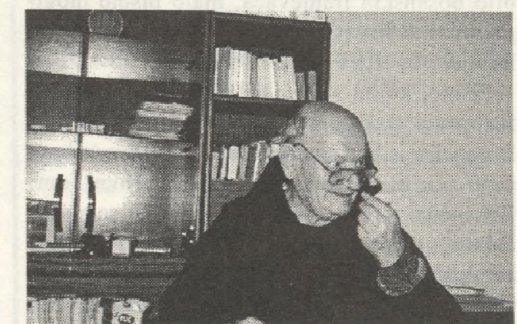
Preseljenje s Kovačića Sv. Anti izmjenilo je i naš bogoslovski život. Na Kovačićima svaki bogoslov imao je svoju sobu i mogao je nesmetano raditi, a na Bistrici imali smo skupne poslijepodnevne učionice. Drugo, za izvjesno vrijeme ostali smo bez svjetla. Kada su se studenti iseljavali da nam ustupe mjesto, potrgali su staru zidnu gajtansku instalaciju i odnijeli sa sobom. Profesor dr. fra Miroljub Pervan, poznat i priznat u Sarajevu, imao je mnogo poznanika i prijatelja među obrtnicima i zanatlijama. Obratio se električaru Posavecu da nam uvede svjetlo. Ovaj mu je rekao da to ne može uraditi jer im je pod kaznu zabranjeno raditi za nas: "U Sarajevu nećete naći majstora, obratite se nekome izvana, a ja vam mogu dati materijal!", rekao je Posavec. Nabavljen je materijal, a radove smo izveli kolega Srećko Franković i ja po nacrtu i skriptama koje smo dobili od tadašnjeg provincijala fra Joze Markušića. Ne samo na gornjem katu, nego u cijeloj kući izveli smo novu instalaciju i služila je sve do posljednjeg preuređenja Samostana Sv. Ante, a i sada je u pojedinim dijelovima zgrade.

Pušače je, prelaskom Sv. Anti, zadesila nevolja. Kad je prefekt fra Nenad Dujčić otišao ekonomu fra Boni Šapini podići cigarete za nas bogoslove, fra Bono ga je iznenadio rekavši mu da je bogoslovima zabranjeno pušenje još na Provincijalnom kapitolu 1935.: "Ne znam ja za to ništa, oni su pušili prije nego što sam im ja postao ništar, to sam naslijedio od fra Miroljuba i do sada nisam imao problema. Daj ti meni cigarete, pa opravdanje za novac traži od Provincijala, a ne od mene", borio se fra Nenad.

"Sljedeći mjesec tko želi pušiti neka traži dozvolu od Provincijala", rekao je zvanično fra Bono i to nam je propćeno. Poslije večere otvorena je žestoka rasprava o pušenju i molbama! Protivnici pušenja naglasili su uzaludnost pisanja molbe jer Odluke Kapitula može samo drugi Kapitul dokinuti, a dotle ih se svaki provincijal mora držati. Prema tomu, ne može se nikomu dati dozvola. Ovom konstatacijom obeshabreni pušači su odustali od pisanja molbe i to svi osim fra Joze Pejičića i mene. Mi smo napisali molbu obrazlažući da smo postali ovisni o nikotinu zbog prilika koje smo proživjeli. Za nekoliko dana uručio nam fra Stanko Karin odgovor na ispisanoj arku od vrha do dna. Trebalo je to pročitati dok smo shvatili da smo nas dvojica postali u ono doba jedini legalni pušači u Bogosloviji.

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

Premda su to bili teški dani i teško vrijeme za sve, mi to u Bogosloviji nismo toliko osjećali jer su profesori i meštar znali pronaći neku aktivnost čime će nam ispuniti slobodne trenutke. Ja sam, između ostalog, pošto sam imao dosta lijep rukopis, ispisao meštru fra Nenadu mnoštvo partitura i za nas bogoslove umnožio ih na tzv. magarećoj koži. Fra Boni Šapini, za Sv. Antu, napravio sam preko 250 krunica, a fra Franjo Rehlicky još i više. Imali smo mi od toga i koristi - ja sam kao protuuslugu dobio komplet dr. Živkovića na Hrvatskom jeziku, a drugi puta dr. Bakšića. Po svršetku školske godine, nikomu od nas školske ferije nisu bile ni napameti. Mi smo dragovoljno prihvatili ovaj poziv i podložili svoju volju Zajednici i njezinoj Upravi, a ona zna što je za naše dobro! Vrijeme školskih ferija proveli smo na Omladinskoj radnoj akciji Pruga Samac - Sarajevo. Svako jutro dolazio bi kamion pred Bogosloviju, ukrali bi se na njega i stigli na područje sadašnje željezničke stanice. Tu smo najprije radili na niveliranju zemljišta sa jednom Niškom brigadom. Trasa se protezala od Pofalića do kraja pruge. Preko naših bogoslovskih ruku prešla je sva cigla koja je ugrađena u zgrade Željezničke stanice. Svaki dan iznosile su se pohvale našoj jedinici, isticali su nas kao primjer discipline i radnosti. Na kraju smjene radnih brigada, Niška, kojoj smo i mi pripadali, proglašena je najboljom udarnom brigadom sa najviše Udarnika, ali od jedinice sačinjene od bogoslova nitko nije proglašen Udarnikom!

No, ipak je bilo fajde! Snalazljivi dr. Pervan, kako su ga zvali, uspostavio je prisne odnose s nekoliko poduzeća i olakšao nabavku potrepština za zajednicu.

Nastavili smo svoje školovanje, za današnji pojam posve izolirani od svijeta. Nama to, u ono vrijeme, nije tako izgledalo jer smo tako navikli živjeti - nismo znali za novine, radio i nikakve nas trašne vijesti nisu uznemiravale. Pisma koja smo dobivali nisu sadržavala tužaljki, nego uglavnom da su nam ukučani dobro i zdravo pa da se ništa ne brinemo! To je bio sadržaj svih pisama pa, ne znam s koje strane dolazila. Procuri kad-kad da je po koji svećenik zatvoren i osuđen, ali smo to shvatili kao onu priču o popu kojega su pitali - Pope, umire li svijet u tvojoj parohiji. On odgovara: mirucka, mirucka! Nakon izvjesnog vremena opet ga isto upitaše, a njemu umrla žena. On im tada odgovara: sve pomrije, sve!

Uz pomoć Božju i trud naših odgojitelja od 25 upisanih u I. razred, 12 nas je ušlo u Novicijat. Dvojica iz zdravstvenih razloga nisu ga dovršili, dvojica su na Križnom putu u Krapini, jer su bili fratri, dali živote za Boga i svoj narod, dvojica su pred samo rođenje svojevoljno napustili Red i svećeničko zvanje Ilija Čosić i Srećko Tomić, dvojica su pripušćenjem Božjim i odlukom Vlasti zaostali za nama fra Miroslav Abaz i fra Anto Kozina, a nas četverica, fra Krešo Bralo, fra Rafo Lipovac, fra Franjo Josipović i ja "opečaćeni" smo sakramentom Sv. Reda te 24. travnja

1949. postadosmo svećenici Franjevačke provincije "Bosne Srebrene".

Mladi svećenik

Svečanost Mladih Misa u rodnom župama slavili smo 8. svibnja, a 12. svibnja na večer smo već bili kod Sv. Ante u Sarajevu. Sva priprema za svečani banket odvijala se noću. Bez posebne dozvole vlasti nitko nije smio ništa zaklati, tako su noću djed i misnik kum Ivan Bubalo pripremili po jedno "kezmenca" i ispekli ih u remama raskomadane. Noću su to uz rakiju i nešto ispečenog kruha dovezli na Plehan. Poslije svete Mise banket se je mogao održati samo u zatvorenoj prostoriji pa smo se sastali u samostanskoj blagovaonici. Po onoj narodnoj "gdje čeljad nije bijesna, ni kuća nije tjesna", sjelo nas je za usko postavljene stolove više od 120 uzvanika i svi smo se ugodno osjećali. Proslava je prošla u radosnom ozračju i za dana su se svi razišli kućama. I druge Mlade Mise, sve do izlaska Zakona o vjerskim zajednicama, proslavljane su u zatvorenom prostoru, ali za one kasnije pripremljen je prostorni samostanski tavan u kojem se je moglo okupiti dvostruko više gostiju. Na tavanu su proslavili svoje Mlade Mise fra Franjo Rehlicky i fra Anto Kozina.

Poslije Mlade Mise, već četvrti dan bili smo u Sarajevu i sprema li se za završne ispite četvrtog godišta Teologije. Prošli su i ti ispiti i ostali smo kod Sv. Ante. Nastala su teška vremena za našu Provinciju. Zatvarani su mnogi svećenici, a među njima i Provincijal fra Vitimir Jeličić. Zamjenio ga je Kustos Provincije, zenički župnik fra Večo Vljajić. Mene su odredili da subotom idem u Zenicu za ispomoć fra Emanuela Kljajiću, gdje ću imati jednu svetu Misu i propovijed. Tako je otpočelo moje pastoralno djelovanje.

U Zenici sam doživio jednu tužnu nedjelju. Oko devet sati upala je OZN-a u kuću i odvela časne sestre koje su imale svoju školu i kuću odmah uz crkvu. Poslije pučke mise vratila se prva uhićena sestra vrlo zatrašena. Ne smije ni da progovori. Zatim dolazi druga koju ova prva ne smije ni pogledati. Fra Emanuel jedva uspostavi kontakt. Započe razgovor. Sestra ispriča razlog njihovog odvođenja: oduzimaju kuću i školu, a sestre, ako hoće napustiti Red, dobit će učiteljsko mjesto i stan u Zenici ili u kojem drugom mjestu. Ako neće tako, onda će ih još danas odvesti u logor. Uskoro su se sve sestre vratile u kuću i otpočele spremati ono najnužnije za život. U šest sati su odvedene na vlak sve, nijedna nije odustala niti prihvatila službu u Zenici.

Za kratko vrijeme i fra Emanuel je zatvoren, Zenica je dobila novog župnika i kapelana, a mi smo upisali IX. semestar i otpočeli sa predavanjima i učenjem. Pri koncu 1949. godine skoro 50% članova naše Provincije bilo je u zatvoru. Samo u Centralnom zatvoru u Sarajevu bilo ih je 21. Za njih je fra Karlo Karin isposlovao odobrenje Smaje Mandžuke, šefa OZN-e da mogu dobiti pakete hrane. Odobreno je da svaki može primiti paket do 10 kilograma težine. Sestre su to brižljivo pripremile i svaki izvagale da bude bar malo lakši od 10 kilograma. Ja sam to sa fra Miroslavom Abazom odveo pred Centralni zatvor. Kad smo najavili da smo donijeli pakete za zatvorene svećenike, izašao je upravnik Zatvora i rekao nam da to vozimo kući jer nitko od njih ne može dobiti paket. Ostavio sam fra Miroslava kod kolica i otišao kod Smaje u OZN-u.

(Nastavit će se)

KRATAK PREGLED SPISATELJSTVA HRVATA U BOSNI DO HRVATSKOG NARODNOG PREPORODA

Franjevci Bosne Srebrene bili su uglavnom jedini djelatnici na književnom području

Povijest je svjedok vremena, svjetlost istine, život uspomena, učiteljica života. (Ciceron)

Povijest je znanost o događajima i promjenama među ljudima. Povijest se gradi na izvorima. Izvori su tragovi što su nam preostali od misli i djela minulih naraštaja. Gdje nema izvora nema ni povijesti.

U Bosni i Hercegovini nalazimo od najstarijih vremena na tragove književnog rada i na stare književne spomenike. Sačuvalo se dosta povjela i knjiga, koje su većinom pisane bosančicom i glagoljicom.

Padom bosanskog kraljevstva propao je i državni Arhiv i u njemu mnoge knjige i spisi, te se tako izgubilo mnogo dragocjenih spisa za kulturnu i književnu povijest Bosne i Hercegovine.

Od najstarijih vremena knjigu su širili franjevci, koji su držali i škole u samostanima, te poučavali pučanstvo u kršćanskoj nauci i jeziku.

Najstariji književni spomenik je povelja bosanskog bana Kulina iz 1189. godine. Ovom poveljom Kulin dozvoljava Dubrovčanima, da smiju trgovati po njegovom "vladanju".

Pojavom bogumila u Bosni se razvija i bogumilska literatura. Bogumili su pisali knjige narodnim jezikom i tako širili svoju vjeru. Najstariji pisani spomenik bogumilske knjige je "Stankov rukopis", koji je pisan 1393. godine. Poznati su još "Hvalov rukopis", "Oporuka gosta Radina" i dr. Pad bosanskog kraljevstva bio je kraj bogumilske literature.

Na stećcima su se sačuvala mnoga imena i prezimena kao i biografije pokojnika i poneka jezična starina iz povijesti i etnografije.

Pisalo se bosančicom i glagoljicom. Sačuvalo se nekoliko listina, koje su izdavale civilne i crkvene vlasti kao i privatne osobe. Glagoljicom je pisan i misal poznatog bosanskog vladara Hrvoja Vukčića Hrvatinića, koji je napisao 1407. godine katolički pisac Butka, po nalogu Hrvoja. Ovaj misal je najkrasniji glagoljski, a najzanimljiviji hrvatski spomenik.

Nakon propasti slavnog bosanskog kraljevstva 1463. godine, na tisuće stanovnika zauvijek je napustilo svoju domovinu i krenulo u susjedne hrvatske zemlje, pa čak i u Italiju. Mnogi naši zemljaci u tim zemljama postali su učenjaci

svjetskog glasa, vrni pjesnici, teolozi i filozofi. Na polju teološke knjige istakao se **Juraj Dragišić**, koji je rođen u Srebrenici, a umro u Barleti 1520. godine.

Najstariji poznati hrvatski pisac, koji je pisao glagoljicom bio je **fra Matej Zdranin** (1420-1525.).

Godine 1483., u Veneciji, je završen tisak prve hrvatske knjige: "Misal po zakonu Rimskog zakona". U XVI. stoljeću hrvatska knjiga je doživjela procvat u Dalmaciji i u Dubrovniku, dok je u to doba u Bosni vladalo mrtvilo. Prošlo je dosta vremena od propasti bosanskog kraljevstva, a za to vrijeme među bosanskim Hrvatima, nema ni traga književnom radu. U to vrijeme našli su se zemljaci iseljavali iz Bosne, a franjevci, koji su se mogli baviti književnim radom, nastojali su očuvati vjeru kršćanskog puka, koji je ostao u Bosni. Da nije bilo bosanskih franjevac, malo bismo mogli govoriti o hrvatskoj knjizi prije okupacije Bosne.

Pismo, kojim su u najstarije doba bosanski franjevci tiskali svoja djela je **bosančica**. Bosančica je bila službeno pismo na bosanskom dvoru i u suobraćanju sa Dubrovnikom. Bosančica je bila rasprostranjena ne samo po Bosni, nego i po susjednim hrvatskim zemljama. Fra Stjepan Margitić je 1704. godine napisao da ima mnogo djela pisanih latinicom, ali ih običan puk ne zna čitati, dok bosančicu znaju i pastiri, ne samo u Bosni i Hercegovini, nego se ona koristi i u Dalmaciji, pa čak i po Ugarskoj i u ostalim mjestima. Margitić se zalagao protiv uporabe tuđica u hrvatskom govornom i pisanom jeziku: protiv turcizama u Bosni, protiv talijanizma u Dalmaciji, protiv germanizama i mađžarizama na sjeveru, a bio je za obogaćivanje pučkog govornog jezika književnom leksikom. Stoga on piše jednostavno i jasno, blisko čitateljima, prožet osjećajima domovinskog i slavenskog domoljublja. Fra Lovro Bračuljević je još 1730. godine proklamirao načelo: "Piši kako govoriš".

Bosančica se dugo održala u Bosni i Hercegovini, sve do početka 19. stoljeća.

Jezik se tada nazivao raznim imenima: slovinski, dumanski, slavobosanski, naški, ilirski, hrvatski, bosanski i dr.

Nikome nije smetalo što jedan te isti jezik različito nazivaju, važno je da ga svi skupa smatraju svojim materinskim jezikom. U spisateljstvu se oblikovao i razvijao i sam jezik do stvaranja standardnog književnog hrvatskog jezika.

Fra Lovro Štitić, značajan religiozni i moralistički pisac 18. stoljeća piše latinikom i

hrvatskim jezikom. On je prvi naš pisac koji naziva naš jezik hrvatskim (1727.)

Fra Matija Divković (1563-1631.) je pisao bosančicom. Napisao je "Nauk krstianski za narod slovinski" i mnoga druga djela. Divković je prvi bh pisac na narodnom jeziku, dragocjen sa stajališta literarnog, lingvističkog, paleografskog, ikonografskog i kulturno-povijesnog. Utemeljitelj cjelokupne književnosti BiH na narodnom jeziku.

Fra Stjepan Matijević, rodom iz Tuzle, koji se nazivao Solinjaninom, preveo je mnoga djela sa latinskog jezika. Poznato djelo je "Ispovijedao" iz 1630. godine. Bosančicom su još pisali: **Pavao Papić**, koji je preveo 1619. godine kaligrafskom bosančicom djelo talijanskog franjevca: **fra Pavao Posilović**, napisao 1639. godine "Nasladenje duhovno"; **fra Stjepan Margitić** i mnogi drugi. Bosančicom je napisan i ljetopis **fra Nikole Lašvanina** (1703-1750.), koji je vrijedan rukopis sa povijesnog, jezičkog književnog gledišta.

August Vlastelinčić spjevao je pjesmu 1637. godine, kada mu je ujak Jeronim Lucić postao biskupom. U toj pjesmi se Vlastelinčić naziva bosanskim Hrvatom. **Ivan Filipović** je tiskao u Mlecima 1704. godine bosančicom svoje djelo: "Pisma, koja se piva iliti kanta po epistoli na misi svake nedilje četvrte u misecu". U knjizi stoji: "Svagda nam je bilo ime Isusovo u pomoć i ob dan i ob noć i prisveto Trojstvo i divica Marija naša pomoćnica i sveti Jerolim, sveti Juraj mučenik, sveti Ilija naše zemlje protektor, Bosne Ercegovine, Hrvata i svega slavnoga naroda i jezika hrvatskoga".

Bosanski franjevci su još 1613. godine tiskali svoja djela i latinicom. Te godine izdao je fra **Ivan Bandulović** svoje djelo "Pisctole i Evangelja", koje je doživjelo dvanaest izdanja. On je prvi bosanski franjevac, koji je svoja djela tiskao latinicom. Iza njega su pisali latinicom: **Ivan Ančić** (1624-1685.), **Jeronim Filipović** (1688-1765.), **Lovro Štitić** (1682-1729.), **Marijan Lekušić** (1685-1742.), **Marko Dobretić** (1706-1784.) i drugi. Franjevci Bosne Srebrene već u 18. stoljeću pišu i na hrvatskom jeziku, a svoja djela tiskaju latinicom.

Fra Filip Lastrić (1700-1783.) pisao je svoja djela latinikom i hrvatskim jezikom. Djela koja je pisao hrvatskim su pobožne sadržine, a na latinskom je napisao povijest svoga naroda u Bosni i mnoge članke o Bosni. Lastrić spada u plodnije i raznovrsnije pisce. Začetnik je kritičke historiografije u BiH. Uživao je veliki znanstveni ugled, a bio je vrlo popularan pisac.

nastavak na strani 19

nastavak sa strane 18

On je prvi znanstveni bh historiograf. Godine 1760. je boravio u Tuzli pomažući župniku.

Ljetopis **fra Bone Benića** smatra se najvrijednijim i najopsežnijim ljetopisom 18. stoljeća na bh području. Starije događaje je bilježio latinskim jezikom, a novije hrvatskim i bosančicom. **Biskup Augustin Miletić** (1763-1831.), biskup prosvjetitelj, prvi je uveo u BiH analfabetske tečajeve, da bi opisao što više pučanstva, a osim njega priručnike za osnovno obrazovanje su pisali: Ivan Franjo Jukić, Antun Knežević, Grgo Martić, Ambroža Matić i dr.

Mnoga djela su nam ostavili: **fra Luka Vladimirović**, biskup **Grga Ilijić**, don **Jakov Perković**, koji je jedini svećenik glagoljaš iz Bosne, koji se bavio knjigom. **Ivan Franjo Jukić** (1818-1857.) izdao je u Splitu knjigu, koja se može smatrati prvom tiskanom knjigom novim pravopisom. Izdavao je list "Bosanski prijatelj", prvi časopis u BiH. Prikupljao je i narodno blago i zatim publicirao. U Bosni su našle zadnje utocište skolastičke i humanističke znanosti zajedno sa latinštinom koje su potisnute sa svih strana. Koncem 17, 18, i skoro do polovine 19. stoljeća cvala je uporedo sa hrvatskom knjigom i latinska. Latinski su pisali: Ančić, Lastrić, Martinović, Gracić, Vladimirović, Marijanović, Josić, Matić i drugi. **Fra Blaž Josić** (1820-1868.), Tuzlak (Rapače), spada među istaknute latiniste BiH. Pjeva ode, elegije i druge prigodnice. Zajedno s Jukićem je osnovao Književno društvo u BiH. Njegove pjesme spadaju u bibliotečke raritete.

Može se reći da je književni rad Hrvata u BiH, sve do pojave hrvatskog narodnog prepoda bio uglavnom duhovnoga karaktera. Ako se uzmu u obzir tadašnje prilike, moramo istaći da se dosta radilo na pismenosti i na knjizi, te da su franjevci Bosne Srebrene bili uglavnom jedini djelatnici na književnom području.

Spisateljstvo franjevac Bosne Srebrene do hrvatskog narodnog prepoda bilo je uglavnom prozno, pretežno vjersko-poučnog sadržaja. Zahvaljujući njima, sačuvano je dosta knjiga, spisa i povelja. Povjesničar A. S. Kovačić kaže za njih: "**Bosanski franjevci znali su se uvijek kao redovnici nagoditi s Rimom, kao Slavi nadmudriti Veneciju, kao katolici živjeti i djelovati u turskoj državi, kao Hrvati udomaćiti se u Ugarskoj, nikada ne izdajući svoj redovničko-svećenički poziv i ne ostavljajući svoj narod. Njihova je velika zasluga što je provincija Bosna Srebrna postala jedna od ustanova s najdužim neprekidnim trajanjem i najvrijednijim duhovnim naslijeđem na slavenskom jugu**". **Nad BiH izmjenjivali su se mnogi vladari i osvajači, pa se etnički teritorij veoma često mijenjao, nekad baš u korist onih koji bi s osvajačima kao njihove pridošlice zaposjeli taj prostor. U takvoj situaciji bio je onemogućen bilo kakav ravnomjerni kontinuirani razvoj, jer je hrvatsko pučanstvo moralo gledati ono što je najmanje htjelo: razorene oblike života i nedovršene etničke i kulturne organizacije. Nekada bi opet pučanstvo bilo posve uništeno ili bi se razbjegalo na sve strane, ostavljajući iza sebe potpunu pustoš. Prostor jednom uznemiren, teško bi se etnički opet smirio, a već bi netko novi upravljao njegovom sudbinom.**

Pripremio: J. Novosel

Kako je najbolja sezona u povijesti Narodnog kazališta Tuzla došla na udar samoupravljačkog poimanja umjetnosti

Posljednje sezone Narodno kazalište Tuzla je svojom produkcijom, u širem kontekstu, reaktueliziralo dva bitna momenta kulturne politike: prvi, da li nam je u kulturi potrebna konkurencija, i drugi, da li je prihvaćenost predstava od publike i od kritike mjerilo njihovog repertoarske opravdanosti. Iz ove neupitnosti proizilazi još nekoliko pitanja bitnih za odnos između retrogradnog socijalističkog poimanja odnosa u kulturi, i sve prisutnijih konkurentskih vrijednosti koje nemilosrdno separiraju kvalitetu od balasta.

O posljednjoj sezoni Narodnog kazališta Tuzla izrečeno je više ocjena kao o najuspješnijoj sezoni u polustoljetnoj povijesti ove institucije.

Bez obzira na kvalitetno repertoarsko promišljanje, činjenica je da su glavne događaje ove sezone (Don Huan, Šest lica traži pisca, Lejla, Hamdibeg) uglavnom iznijeli gostujući glumci, nesporni bardovi ex-jugoslavenskih teatarskih prostora. Između mogućnosti da glavne role rade sa lzetom Hajdarhodžićem, Zoranom Bečićem, Miralemom Zupčevićem, Mustafom Nadarevićem, Zaimom Muzaferijom, Nisvetom Omerbašić, Vlastom Knezović ili Almom Pricom, ili sa nekim od kućnih glumaca, reditelji su se opredjeljivali za iskusnije i provjerene glumčke pojave. Na planu kazališnog marketinga i interesiranja publike - bio je to nesumnjiv pogodak.

S druge strane, tuzlanski glumci su imali priliku da rade sa kolegama čija stvaralačka pojava, iskustvo i znanje svakako oplemenjuju, ali i obrazuju kazališni prostor.

Svakako, ovi iskoraci Narodnog kazališta Tuzla na fonu su opredjeljenja da se svi segmenti društva otvaraju ka novim i kvalitetnijim iskustvima, čime će zdrava konkurencija najbolje urediti odnose između kvalitete i prosječnosti. Ako je netko na gubitku, onda je to retrogradno, malogradanskom duhu svojstveno shvaćanje - da su kvalitativni pomaci najgori neprijatelji ustajale hladovine.

Prije ili poslije, kako u kazalištu, tako i u drugim segmentima kulture i društva, valjat će

se naviknuti na odnose koje uređuje specifična težina vrijednosti pojedinca, a ne samoupravljačka logika samilosti i solidarnosti sa radnom i stvaralačkom sterilnošću. U Narodnom kazalištu Tuzla pedesetak godina su na početku svake sezone obnavljani ugovori sa glumcima i drugim osobljem, što je za sve članove ansambla značilo obvezu stalnog dokazivanja svojih kvaliteta. U engleskim kazalištima danas, uključujući i Nacionalni teatar, glumci se nakon audicije za predstavu angažiraju po ugovoru, i vjerojatno bi im kao *saince fiction* zvučala tuzlanska mogućnost da glumac 12 mjeseci prima plaću, a ne odigra ni jednu predstavu. Sa aspekta društvenog interesa da se dobije što kvalitetnija kazališna produkcija, više je nego opravdano da se svi činioци predstave, od glumaca do reditelja, nađu u rešetku konkurencije, i da ostanu samo oni najbolji.

Takav princip je, sukladan mogućnostima, primjenjen prilikom stvaranja nosećih projekata u prošloj sezoni Narodnog kazališta Tuzla. Evidentan rezultat na planu umjetničkih ostvarenja, marketinga i nadasve punih dvorana Kazališta, raspalio je kritizersku mašinu koja svako nadraštanje prosječnosti doživljava kao atak na sebe. Kreate bosanskohercegovačke dvorane na Silajdžićevom "Hamdibegu", ili na Hadžihafizbegovićevom komadu "Tarik nije dio tala" - trebale bi po kritizerskom sudu da nemaju nikakvog značaja za valorizaciju ovih kazališnih djela. Ako bi se ovako naopak sud prihvatio kao relevantan, porušile bi se ne samo priznati kvalitativne Narodnog kazališta Tuzla, već i normalan sustav vrijednosti. Što je, onda, alternativa? Ako nema otvorenosti Kazališta, gostujućih glumaca i konkurencije, nema ni ovakve razine produkcije. Ako nema kratkih dvorana, onda je pozorište samo sebi svrha. A to je nemoguće. Prije će biti da je kvalitetna i priznata prošlogodišnja produkcija Narodnog kazališta Tuzla dobro uzdržala uspavani sustav vrijednosti i u samom Kazalištu, ali i u kulturnoj javnosti grada. Budući da je nemoguće dovesti u pitanje poželjnost glumaca koji su gostovali u Tuzli, kao i odveć priznati kvalitet produkcije - očito je da se sva priča svodi na povijedene sujete nekoliko umjetnika koji su sami sebi dali veći značaj nego što im u jakoj konkurenciji pripada.

Fatmir Alispahić

CRVENA RUPA

- roman s umišljanjem

Autor: Zlatko Dukić

Izdavač: PrintCom d.o.o. Grafički inženjering, Tuzla.

Za izdavača: Jasmin Hadžimehmedović.

Predstavljanje romana CRVENA RUPA, autora Zlatka Dukića, objavljeno je dana, 12. travnja 1999. godine u prostorima Međunarodne galerije portreta u Tuzli. Roman su predstavili gospoda: prof. Ibrahim Prohić, promotor i Čazim Sarajlić, recenzent.

Na predstavljanju ovog veoma zanimljivog romana u prisustvu velikog broja građana Tuzle, posebno uvažanih gostiju Kantona,

Univerziteta, Općine i svih struktura grada. Predstavljanje romana nije obavljeno na uobičajeni način, kako se nove knjige predstavljaju, jer je g. prof. Ibrahim Prohić napisao i pročitao kritički osvrt, veoma opširan i dug, koji je za tisak, a ne za ovu prigodu.

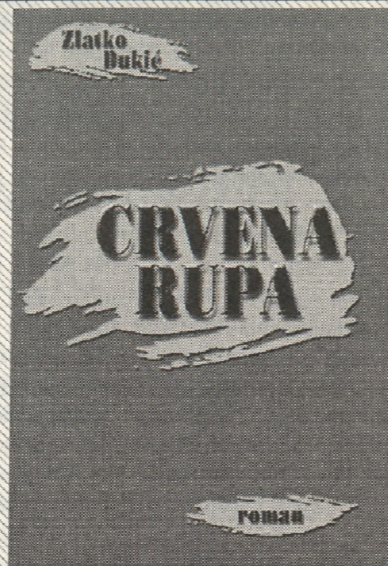
Imali smo osjećaj da on sebe promovira, a ne roman autora Zlatka Dukića.

Što je CRVENA RUPA, neka kaže sam autor.

„... Na brisanom prostoru ostavljen, u položaju žrtve ponovo centripetalno aktivirane, a centrifugalno usmjerene partijske metle. On se našao na ivici ponora. Ogromna provalija, prijeteća i opasna, isijavala je utiskom rupe s nakazno razjapljenim stranicama. Tama je rupu ispunjavala skoro do vrha, a dole, u nesagledivo sablasnoj dubini, lelujale su neke crvene mrlje.

Povremeno, te su se mrlje, nepravilnog oblika i jarko blješteće, pretvarale u pokretni niz krupnih crvenih točaka, koje bi se malo živo promeškajile, pa se opet stopile i vratile u oblik nepravilnih mrlja. Rupa bi se, zbog toga, mogla nazvati crvenom. Iz nje je dolazila potmula huka nejasnih zvukova, nešto kao nerazgovjetan zov, koji čak mami da mu se neoprezan čovjek poda.“

CRVENA RUPA

ALMANAH TUZLANSKIH MATURANATA 1998/99.

Izdavač: d.o.o. PrintCom, Grafički inženjering

Tuzla

Za izdavača: Zikrija Hadžimehmedović

Glavni i odgovorni urednik: Enver Hogić

Fotografija: Variofoto Tuzla

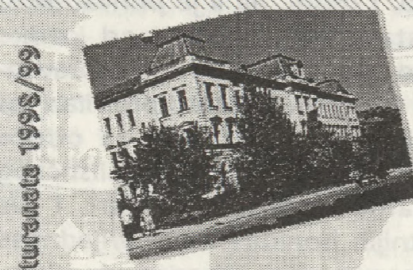
Tisak: višebojni

Predstavljanje knjige ALMANAH TUZLANSKIH MATURANATA 1998/99. objavljeno je u Kongresnoj dvorani Hotela "Tuzla", 16. travnja 1999. godine u prisustvu velikog broja osoba iz javnog, političkog i kulturnog života grada.

Almanah sadrži imena, fotografije i adrese svih maturanata Tuzle, imena profesora koji su im predavali tijekom školovanja, imena i slike razrednika, te direktora škola.

Iz predgovora redakcije:

... Ove godine izlazi drugo izdanje Almanaha maturanata srednjih škola, kao najbolji dokaz da je jedna tradicija počela da se rađa u ovome gradu

Almanah tuzlanskih maturanata 1998/99

i u ovoj mladosti. S ovim izdanjem želimo da svi maturanti svih srednjih škola dobiju uspomenu koja će ih za čitav život podsjećati na druženje u školskim klupama, na dragog prijatelja i djevojku, neiskazanu ljubav, školu, razrednika i mnogo toga što se ne može reći dok se ne vidi drag i mio lik...

Tko je izdavač u Tuzli velikog broja knjiga - na više jezika, od beletristike do stručnih knjiga, sveučilišnih udžbenika, monografija i drugih? PrintCom obavlja kompiutorsku pripremu i tisak na zavidnoj razini. Danas se tu tisak šest listova u višebojnom tisku: tri na stranim jezicima. Uz ljubeznost gospode Jasmina i Zikrije Hadžimehmedovića i svih djelatnika ugodno je doći u prostore PrintComa i sigurno ćete biti zadovoljni s prijemom i uslugom. SVE ŠTO TREBA OD GRAFIČKIH USLUGA, MOŽETE NAĆI U PRINTCOMU, Tuzla, Rudarska ulica 61.

Jezični savjeti

KAKO ZAMIJENITI EUROPEIZAM FAMILIJA

Nije baš jednostavno. To je vrlo širok pojam. Nijemci su uzeli naziv **Familie**. Mi se još uvijek kolebamo između naziva **porodica** i **obitelj**. U hrvatskoj tradiciji, doduše uglavnom kajkavskoj, imali smo i još jednu konkurentnu riječ - **družina**. Prekidom kontinuiteta hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika i ta je riječ isključena iz daljnje utakmice, a ostale su dvije spomenute: **obitelj** i **porodica**. Dosad smo imali Zakon o braku i porodičnim odnosima. On se sada zamjenjuje Zakonom o obiteljskim odnosima. Kako se mnogi stari zakoni zamjenjuju novima, nastoji se nove zakone i jezično što bolje urediti, u skladu s hrvatskom jezičnom i terminološkom tradicijom.

Izbacuju se tako iz hrvatskoga jezika mnogi srbizmi koji su nam bili nametnuti. Mogao bi tko pomisliti da je i riječ **porodica** srbizam, a da je **obitelj** prava naša riječ. Vidjet ćemo je li to baš tako.

Da to nije tako, potvrđuje nam i Brodnjakov "Razlikovni riječnik" (Zagreb, 1992.). On navodi da u nekom značenju bolje odgovara u hrvatskom riječ **obitelj**, ali da postoji i riječ **porodica**, no tada ona označuje širi pojam, obuhvaća svukoliko rodbinu, rod. **Porodica** je i hrvatski biološki naziv: označuje kategoriju srodnih biljaka i životinja.

Obje riječi, i **porodica** i **obitelj**, dobro su potvrđene u hrvatskoj tradiciji. Akademijin riječnik za riječ **obitelj** navodi mnoštvo značenja. Značila je 'stan, kuća' (običnije u srpskoj tradiciji), zatim kao istoznačnica za riječ **porodica**. Za to značenje navodi se mnoštvo hrvatskih potvrda iz nekoliko stoljeća. Druga značenja nisu nam toliko važna.

Riječ **porodica** Akademijin riječnik objašnjava riječju **obitelj**, ali i opširno objašnjava značenje: "zajednica koju čine roditelji i njihova djeca, i najbliži rođaci ako žive zajedno s njima". Rječničke su potvrde doduše samo iz Daničića i Karadžića,

ali to nam ništa ne znači kad znademo da su se oni obilno služili hrvatskim izvorima. Navodi se mnoštvo hrvatskih književnih potvrda te riječi.

Mažuranić u svojim "Prinosima za hrvatski pravno-povjestni rječnik" (Zagreb, 1922.) nema natuknice **porodica** ni **familija** nego samo **obitelj**. Prigovara četverojezičnom rječniku "Jurdisch-politische Terminologie" (Beč, 1853.) što je u hrvatskom uzeo **porodica** za njem. **Familie** kad je "riječ obitelj od starine u nas potvrđena za familia".

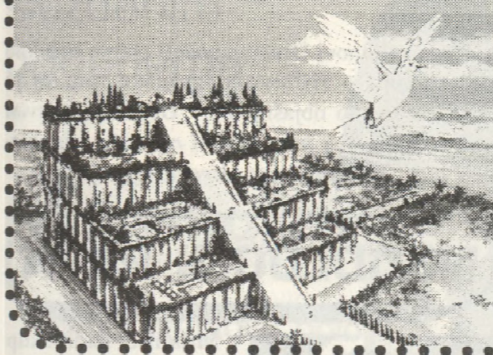
Na značajniju izdiferenciranost riječi **obitelj** i **porodica** utjecala je svakako i njihova etimologija. **Obitelj** je u vezi s glagolom **obitavati**, pa je to životna zajednica bez obzira na krvno srodstvo. Riječ **porodica** povezuje se s glagolom **(po)roditi**, pa je posrijedi krvno srodstvo. Tako možemo govoriti i o **samostanskoj obitelji**. Oni nisu rođaci, nego ih udružuje zajednica života i ideala. Riječ **obitelj** bila je potisnuta u hrvatskom pravnom nazivlju. Sad se opet vraća na mjesto koje joj pripada. Ali i **porodica** je naša riječ.

Prof. dr. Mile Mamić

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

Semiramidini viseći vrtovi

Jedna legenda kaže da je Semiramidu odmah nakon rođenja napustila majka. Othranili su je golubovi donoseći joj sir i mlijeko. Tada su je našli kraljevski pastiri i odveli svom nadzorniku. Kako se razvila u prekrasnu djevojku, nadzornik se njome oženio. Njezinu je ljepotu primijetio i kralj Ninos te prisilio nadzornika da mu prepusti Semiramidu.

Poslije kraljeve smrti Semiramida je vladala u ime svoga sina. Osvojila je Perziju, Egipat, Libiju i mnoge druge zemlje. Poražena je u Indiji, odakle se vratila kući. Tada je saznala da je njezin sin namjerava ubiti kako bi se domogao vlasti. Razočarana, popela se na dvorsku terasu ("viseće vrtove"), pretvorila se u golubicu i odtjela u besmrtnost. Druga legenda kaže da je Semiramida bila obična, čak po rangu beznačajna dama na dvoru nekog asirskoga kralja. Međutim, po ljepoti i mudrosti bila je daleko ispred ostalih dvorskih dama. To je primijetio i kralj te je izabrao za svoju ženu. Ta legenda dalje kaže da je Semiramida zamolila kralja da joj ustupi vlast na pet dana. Čim je preuzela vlast, dala je kralja zatvoriti i nikad ga više nije pustila na slobodu.

Iako postoje mnoge legende i različite verzije o Semiramidi i postanku visećih vrtova, Semiramida o kojoj govorimo je zapravo bila žena babilonskog

vladara Nabukodonosora II. On je osvojio Siriju, Palestinu, Feniciju i mnoge druge zemlje. Pri tom je razorio Jeruzalem i odveo Židove u babilonsko ropstvo, o čemu možemo čitati u Bibliji. Bio je poznat po svojoj okrutnosti. Međutim, svojoj voljenoj ženi Semiramidi, koja je, rodom iz kraja bogatog brežuljcima i šumama, čeznula za krajolicima kojih nije bilo u Babilonu, Nabukodonosor je odlučio izgraditi "viseće vrtove" kao dostojnu zamjenu za njezin zavičaj. To su babilonski, viseći odnosno Semiramidini vrtovi. Stotine su robova radile na dovođu vode iz rijeke Eufrat u dvorac, u jedan zdenac. Odatle se voda pomoću specijalnih naprava razlijevala po terasama, i natapala viseće vrtove pune drveća, voćaka i cvijeća. O ljepoti tih vrtova svjedoči i podatak da je Aleksandar Makedonski zaželio umrijeti u tom dvorcu koji ga je podsjećao na sliku raja.

Strah od letenja zrakoplovom

BOJITE LI SE PUTOVATI ZRAKOPLOVOM?

PET ZLATNIH PRAVILA

1. Izbjegavajte stare zrakoplove - ne letite s novoosnovanim kompanijama i kompanijama koje nemaju novaca za nove zrakoplove. "Pouzdanije" kompanije otpisuju zrakoplove nakon nekog vremena.
2. Veliki su zrakoplovi pouzdaniji: zrakoplovi s više od 30 sjedala u većini zemalja podliježu striktnijim sigurnosnim pravilima.
3. Izbjegavajte kompanije koje su u kratkom roku ostvarile veliku poslovnu ekspanziju. Takve se kompanije obično šire štedeći, među ostalim, i na vašoj sigurnosti.
4. Izbjegavajte presjedanja: više od dvije trećine svih nesreća dogodilo se za vrijeme uzlijetanja ili slijetanja. Na popisu deset najtežih nesreća svih vremena, samo se dvije nisu dogodile na početku ili na kraju putovanja, i to one koje su uzrokovane podmetnutom bombom.
5. Shvatite ozbiljno sigurnosne pojaseve. Pojasevi ne mogu učiniti čuda, ali vas, ako ništa drugo, mogu poštediti ozljeda za iznenadnih rubulencija.

KOJI TRENUTAK JE NAJOPASNIJI?

- 4% - rulanje na pisti,
- 9,8% - odvajanje od zemlje,
- 19,1% - uspinjanje na visinu leta,
- 4,6% - let na ruti,
- 31,2% - spuštanje i približavanje zračnoj luci,
- 31,3% - prizemljavanje.

KOJI SU ZRAKOPLOVI NAJSIGURNIJI?

Postoje kompanije koje nikad nisu imale nesreće, a postoje i velike kompanije koje su ih imale više. Ako je neka kompanija očito siromašnija, mnogo se putnika na nju žali i ima mnogo novčanih problema, to je dobar znak da treba odabrati konkurenciju.

SIGURNOST LETENJA

Letenje zrakoplovom je čak 266 puta sigurnije od vožnje autom, 300 puta sigurnije od motocikla i čak 176 puta od obične šetnje ulicom. Ako se bojite leta, to ne znači da će se nešto dogoditi. Putovanje zrakoplovom ima goleme prednosti pred svim drugim načinima putovanja, koje treba iskoristiti.

Konačno godišnje u svijetu ima 15 milijuna letova, te milijardu i 300 milijuna putnika na godinu.

NE BOJTE SE! PUTUJTE ZRAKOPLOVOM!

Hrvatski Glasnik, travanj 1999.

Kinologija

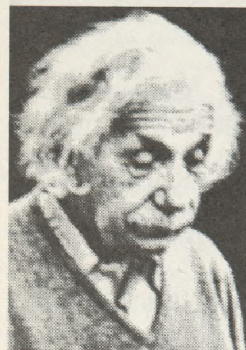
Druga izložba pasa u Orašju

Kinološko društvo Orašje organizira 15. svibnja 1999. godine, na pomoćnom igralištu HNK "Orašje" (kod tržnice) - Drugu smotru - reviju pasa svih pasmina na ovim prostorima. Ocjenjivat će se isključivo psi sa rodovnicama, a za hrvatske autohtone pasmine (posavski gonič, istarski oštrodlaki gonič, istarski kratkodlaki gonič, hrvatski ovčar i tornjak) rodovnica nije obvezatna. Kotizacija za jednog prijavljenog psa je 15 maraka, za drugog 10 maraka, a za trećeg i više kotizacija nije obvezatna. Kotizacija nije obvezatna ni za autohtone hrvatske pasmine pasa.

Suci na ovoj smotri će biti: Stjepan fra Petar KRASIĆ (Masna Luka), Vabor JEŽEK (Zagreb), Mirko ČOLAK (Široki Brijeg), Ivica BOŠKOVIĆ (Đakovo) i Mijo FURY (Županja).

Ljubitelji i vlasnici pasa sve dopunske informacije mogu dobiti od diplomiranog veterinarara Ivice DŽOJICA, predsjednika Kinološkog društva Orašje, telefoni 076/712-973 i 00 385 (0)98/396-757. Na ovoj smotri vlasnici pasa koji za svoje ljubimce ne posjeduju rodovnice će biti u mogućnosti da, zahvaljujući vrhunskim sucima, dobiju i taj dokument.

ZABORAVLJAO GDJE STANUJE

Slavni svjetski znanstvenik njemačkog podrijetla Albert Einstein nastanio se nakon odlaska iz Europe u američkom gradu Princetonu. Zaposlio se u jednom institutu kao istraživač.

Jednog dana zazvoni telefon i tajnica podiže slušalicu. Glas s druge strane:

"Mogu li razgovarati s rektorom?"

"Nema ga trenutačno, gospodine".

"Možete li mi onda reći adresu stanovanja gospodina Einsteina?"

"Na žalost, ne mogu."

Profesor Einstein molio je da njegova adresa ostane tajnom kako bi mogao u miru raditi.

Zatim glas prijede u šapat: *"To je dobro, gospođo, i nemojte je i dalje davati nikomu... znate, to sam ja, profesor Einstein... krenuo sam kući i... zalutao, recite je samo meni..."*

PROSTITUIRANA POLITIKA

Jednom su zgodom bivšeg američkog predsjednika Ronalda Regana novinari javno "ukorili" kako "jedno govori, a drugo čini", na što se on samo nasmijao i odgovorio:

"Znate, nitko ne bi trebao unaprijed nekog osuđivati, ako se sam nije u nešto uvjerio."

Vidite, u vrijeme dok sam bio glumac običavao sam govoriti da je politika druga po redu poslije najstarijega zanimanja na svijetu - prostitucije."

U međuvremenu, baveći se politikom, spoznao sam da ima puno toga zajedničkog s prvim."

DRAŽA LAŽ OD ISTINE

Kad se na nekom primanju poveo razgovor o laži i lašcima, lijepa (još uvijek) glumica Raquel Welch, priznala je:

"Strahovito me privlače muškarci koji znaju osobito lijepo lagati. Moj muž (Andre Weinfeld) pridobio me tvrdnjom da je nećak tajlandskog princa."

Do najstintijih pojedinosti opisao mi je palaču što će je jednom naslijediti."

Morao se zaista snažno naprezati da bi je izmislio."

Dražja mi je takva fantastična laž, nego gorka istina."

DIRIGENT

Sasvim slučajno našli su se na nekom primanju slavni svjetski dirigenti:

Karol Bohm, Leonard Bernstein, George Solti i Herbert von Karajan.

Domaćin, kako bi se našalio sa slavnim umjetnicima, postavi im pitanje:

Tko je najveći dirigent na svijetu?

"Glupog li pitanje, odgovori prvi Bohm."

Očito sam ja najveći!

To dokazuju moje godine, moj dar i moja poredna prijava."

Bernstein se zaprepasti: *"Najveći sam ipak ja... Cijeli je svijet priznao 'Priču sa zapadne strane'"*.

Tada se javi Solti: *"Gospodo, Bog mi je rekao..."* No Karajan ga odmah prekine:

"Ali, ja nisam rekao baš ništa!"

TKO JE SLAVAN?

Slavni dvojac, Ludwig van Beethoven, skladatelj, i Johann Wolfgang von Goethe, književnik, upoznali su se 1808. godine.

Za vrijeme vožnje kočijom ulicama nekog grada, građani su ih pozdravljali s oduševljenjem, a oni samozadovoljno odmahivali rukom.

U jednom trenutku, Goethe primijeti:

"Vidite, zaista je dosadno biti ovako slavan kao ja."

Kako im samo ne dosadi stalno me pozdravljati..."

"Da, gospodine, zaista je dosadno biti slavan, no ne morate se zbog toga uzrujavati. Svi oni, naime, pozdravljaju mene", odgovori bitko Beethoven.

LJEKOVITOST SMOLE

U vrijeme kad je poznati britanski liječnik John Hill bio kandidat za člana Kraljevskog društva, puno se među članovima Društva govorilo o ljekovitim svojstvima smole i nekih njezinih spojeva.

Hill je Društvu poslao referat u kojem opisuje svoje liječničke uspjehe, među ostalim i ovo: *"Nekomu mornaru, na brodu gdje sam radio kao liječnik, veliki je teret zdrobio nogu."*

Uspio sam skupiti sve komadiće noge, sastavio ih kako valja i sve zalio smolom. Uskoro je mornar mogao hodati s tom nogom kao i prije..."

Kad su članovi Društva počeli posve ozbiljno raspravljati o Hillovom izvješću, on im je poslao dodatno objašnjenje: *"Gospodo, sasvim sam zaboravio u prethodnom referatu pripomenuti da je mornar imao drvenu nogu!"*

NEODLUČNI PAPA

Milanski nadbiskup Giovanni Battista Montini postao je papa Pavao VI. Za njega su govorili da je plahovit i neodlučan. Papa Ivan XXIII. neobično ga je volio. *"Ja čuvam mjesto za njega!"*, govorio je. A jednom zgodom, šetajući Milanom, upitao je jednog Milaneza: *"Kako vaš velicijeni kardinal Hamlet?"*, misleći pritom, dakako, na kardinala Montinija.

Što je na sve to rekao papa Pavao VI.?

"Govore, znam ja to, da sam neodlučan."

Zbilja sam spor, ali kad odlučim onda znam kamo idem i što hoću". I zaista, sve je iznenadio izjavom: *"Trebaju nestati starci kardinali!"* Bez nekih formalnosti, opozvao je sve kardinale starije od 80 godina.

SVE ZBOG NARODA

Marokanski kralj Hasan II. objašnjavao je jednom zgodom ugandskom tiraninu Idi Aminu, kako on, za razliku od njega, više voli svoj zemlju nego prijestolje.

"Ja sam prvo Marokanac, a onda monarh, prvo patriot, a onda suveren. Neka padne monarhija padne tada je ona ili odslužila svoje ili je zaslužila da padne. Ako mi se to ikada dogodi, znači da sam to zaslužio. Primit ću to vedro. Jer, ja prije svega mislim na marokanski narod. Taj je narod duboko monarhistički. U Maroku su svi monarhisti, i progresisti i komunisti... Ja jako volim moj marokanski narod i zato ću učiniti sve, baš sve, da na prijestolju ostanem do smrti, kako bih mogao voditi svoj narod..."

FENIKS

Tamnoplava elegancija

Mornarski stil za poslovnu ženu

Tamnoplavi kompleti dopunjeni bijelim i zlatnim detaljima, odjenut će vas elegantno u službenim prigodama

Polo majica

Mornarski plava polo majica od pamuka obrubljena je bijelim pletivom. Dakako, i dugmad je bijela, i to od sedefa. Odličan dodatak suknji ili hlačama.

"Tri u jednom"

Klasična jakna s mornarskim zlatnim dugmetima može se kombinirati s hlačama. Sašijete li još i suknju iste tkanine, imat ćete tri kombinacije u jednom potezu.

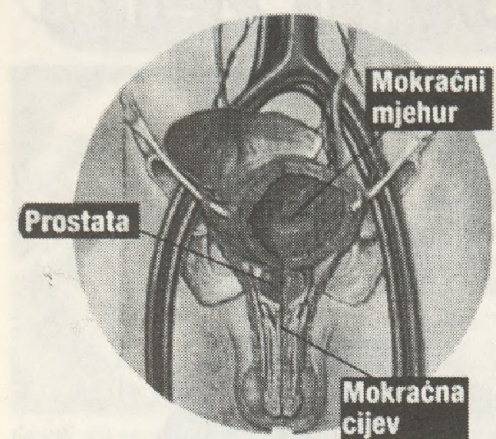

Ljetni komplet

Tamnoplavo odijelo s tankim bijelim prugama šiveno je od vunene tkanine u kojoj ima elastina, pa se ne morate bojati ispupčenih koljena. Poseban ukras su zanimljivo složene pruge na ovratniku.

VITA

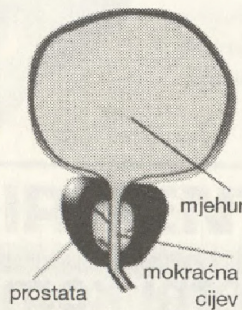
POREMEĆAJI MOKRENJA

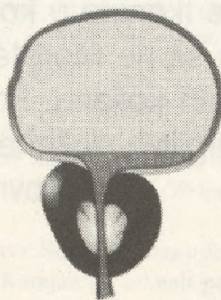
Smetnje s mokrenjem često su prisutne i u muškaraca i u žena. Uzroci su vrlo različiti. Svaki upalni proces mokraćnih putova, degenerativne promjene ali i neurovegetativne labilnosti mogu dovesti do smetnji s mokrenjem. Funkcionalne smetnje mokraćnog mjehura češće su prisutne u žena srednje i starije dobi, a očituju se učestalim mokrenjem malih količina urina ali bez patološkog nalaza u urinu. U muškaraca takve smetnje najčešće su vezane uz promjene na prostati. Hipertrofija ili adenom prostate je vrlo česta bolest muškaraca nakon 50-te godine života, a karakterizirana je stvaranjem velikih čvorova u prostati. Posljedica je povećanje prostate i pritisak na mokraćnu cijev te smetnje u otcjevanju urina odnosno pražnjenju mjehura.

Klinički se povećanje prostate može podijeliti u tri stadija:

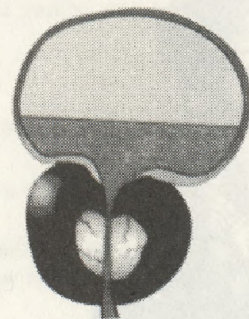
1. stadij - mlaz urina je kraći i už, uz otežani početak mokrenja. Postoji učestali podražaj na mokrenje, osobito noću. Ostatak urina gotovo nema.

2. stadij - mjehur se ne može do kraja isprazniti te se nakon mokrenja ponovno javlja podražaj. U mokraćnom mjehuru zadržava se preko 100 ml urina.

3. stadij - ostatni urin se povećava, dolazi do akutne ili kronične retencije urina, proširenja kanalnog sustava bubrega i oštećenja bubrežnih funkcija kada jedino pomaže operativni zahvat.

Razvoj pojedinih stadija i prelazak jednog u drugi jako je varijabilan i nemoguće je predvidjeti tijek hipertrofije. Dok u nekim slučajevima hipertrofija ostaje stalno u 1. stadiju ili vrlo sporo prelazi u 2., u nekih bolesnika za relativno kratko vrijeme dolazi do 3. stadija. Radi toga bolesnici s hipertrofijom prostate moraju biti pod stalnim liječničkim nadzorom.

Osim ovih promjena važno je spomenuti da svaki zastoj urina predstavlja pogodno tlo za razvoj infekcije kao i za stvaranje mokraćnih kamenaca. Karakteristične tegobe pri mokrenju, bez obzira na uzrok, su učestali podražaji osobito noću, pri čemu je mokrenje otežano, izlučuju se manje količine mokraće, mlaz je usporen i često isprekidan, bolesnik ima osjećaj da mjehur nije do kraja ispražnjen. Često se javlja i osjećaj pečenja. Svi ti simptomi zahtijevaju liječničku kontrolu, i liječenje koje propiše liječnik. Nužno je provesti i neke dijetoterapijske mjere. One obuhvaćaju uzimanje nezajčinjene hrane, prestanak konzumacije alkohola, izbjegavanje uzimanja jako hladnih napitaka, izbjegavanje "hladnih nogu", izbjegavanje dugo sjedenje, češće šetnje.

Ne čekajte komplikacije

Mogućnost spontanog izlječenja upale prostate vrlo je mala, a odgađanjem početka liječenja bolesnik se izlaže prilično velikoj

opasnosti.

Bolest se može vrlo brzo pogoršati, a posljedica može biti apsces prostate, komplikacija koja zahtijeva hitan kirurški zahvat. Osim toga, postoji opasnost da se bolest proširi na okolne organe, primjerice na mokraćni mjehur i uzrokuje bolni cistitis (upalu mokraćnog mjehura).

U opasnosti su i testisi, sjemenovodi (što ugrožava reproduktivnu sposobnost) te mokraćna cijev. Stoga se svakako preporučuje otići urologu čim se pojave prvi simptomi.

Prehrana za zdravu, a posebno za oboljelu prostatu

* **Obroci:** Jedite umjereno, uvijek u približno isto vrijeme, i to namirnice bez životinjskih masnoća, bogate vlaknima.

* **Začinjena i pikantna hrana:**

Treba izbjegavati papar i ljutu papriku, različite mirodije i suhomesnate proizvode jer to može nadražiti prostatu.

* **Ograničite unos soli:** Prekomjerni unos soli ima za posljedicu zadržavanje tekućine u tijelu. Konzervirana hrana, salame i ukiseljena hrana često sadrže velike količine soli. Smanjite dnevni unos soli, osobito ako već osjećate smetnje u svezi s prostatom.

* **Alkohol je zabranjen:** Alkohol uzrokuje širenje krvnih žila, a time povećava pritisak u predjelu prostate.

* **Oprezno s pivom:** U osoba s predispozicijom hmelj može dodatno nadražiti prostatu. Pivo pijte umjereno.

* **Pijte puno vode:** Stolica će biti mekša češće ćete mokriti, pa ćete time spriječiti nakupljanje i zadržavanje mokraće u mjehuru.

* **Mliječni fermenti:** Pijte mlijeko, kiselo mlijeko i jogurt.

Posebice nakon liječenja antibioticima, mliječni fermenti potiču normaliziranje crijevne flore. Time ćete izbjeći da bezopasni mikroorganizmi postanu opasni.

* **Vitamini A i E:** Naći ćete ih u voću narančaste boje i u tamnozelenom povrću.

Prema rezultatima nekih istraživanja, ovi vitamini imaju zaštitni učinak.

GINEKOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE "MEDIC"

Prof. dr. Nisveta Alispahić
specijalista za ginekologiju i akušerstvo

U ginekološkom savjetovalištu "Medic" prof. dr. Nisvete Alispahić možete obaviti: ginekološki pregled, kontrolu trudnoće, ispitivanje i liječenje neplodnosti, dijagnostika (ultrazvuk, PAPA, kolposkopija, spermogram, test na trudnoću, pregled vaginalnog sekreta).

Ginekološko savjetovalište radi ponedjeljkom, srijedom i petkom, od 09.00 do 12.00 i od 17.00 do 19.00, a subotom od 09.00 do 13.00 sati.

Na telefone:

090-149-514 i 217-927

možete zakazati posebno vrijeme samo za vas.

Tuzla, Batva, Ive Andrića br. 11.

KUGLANJE

ZRINSKI NA PUTU SLAVE

Kuglaški klub Zrinski iz Ljubača, prvak BiH za 1998. godinu organizirao je veoma uspješan turnir za Uskrse blagane u Tuzli.

Poslije kvalifikacija i prvog dijela doigravanja Zrinski na putu da obrani naslov

Osvajanje prvog mjesta u ekipnoj konkurenciji za 1998. godinu i veoma uspješan nastup kuglaša Zrinskog na Svjetskom prvenstvu u Njemačkoj, na prostorima Soli prošao je dosta nezapaženo.

Međutim, ako se zna da su navedeni rezultati ostvareni bez nastupa u svojoj kuglani u Ljubačama, koja je tehnički neispravna, onda se s razlogom može reći da je ostvaren pravi podvig. Nastup u Augsburgu na Svjetskom kuglaškom Prvenstvu i u odmjeraivanju snaga s najboljim

KK Zrinski Ljubac - Prvak BiH za 1998. godinu
Ivica Tokić, Ivica Stjepić, Marko Kovačević, Franjo Pavičić (stoj), Nenad Ivanović, Slavko Stjepić, Ilijaz Mahmutović i Senad Imšić (čuč)

svjetskim profesionalcima osvojeno 13. mjesto, potvrdili su kvalitet kuglaša iz Ljubača i na najbolji način prezentirali Ljubače, Soli i kuglaški sport BiH.

Sigurno da za ostvarene rezultate, pored natjecatelja priznanje zaslužuje vrijedno čelništvo

kluba na čelu sa veoma agilnim predsjednikom Dragom Tokićem.

Ipak ostvareni rezultati nisu zaboravljeni. Prilikom sumiranja sportskih rezultata za 1998. godinu i izbora najboljih Zrinski se nije mogao zaobići. KK Zrinski je proglašen za III. sportski kolektiv Općine Tuzla, a na izboru najboljih na razini Županije osvojeno je II. mjesto.

USKRSNI TURNIR "TUZLA '99"

Očuvavši isti igrački kadar KK Zrinski je počeo pripreme za 1999. godinu.

U pripremnom dijelu napravljeno je posjet prijateljima u Đakovu i tradicionalni Uskrni turnir u Tuzli.

I pored ranije suglasnosti na turniru, koji je održan 03. travnja 1999. godine, u kuglani SKPC "Mejdan" u Tuzli, nisu nastupile ekipe Medveščaka iz Zagreba i ekipe iz Đakova.

Zbog nedolaska gostiju iz Hrvatske, turnir je izgubio međunarodni karakter, ali je omogućio da na njemu najbolje domaće ekipe provjere svoju formu za prvenstvene nastupe.

Turnir je u ime pokrovitelja otvorio doministar obrazovanja, znanosti, kulture i sporta Tuzlanske županije Zdeno Tadić, a otvaranju su pored ostalih bili nazočni i predsjednik Federacije BiH Ivo Andrić Lužanski, pomoćnik ministra Fuad Hajrović, direktor Mejdana Stanislav Petrović i drugi.

U natjecateljskoj, ali, prije svega blagdanskoj, atmosferi ostvaren je sljedeći plasman:

1. Rudar Kakanj 2.444 čunjeva
2. Zrinski Ljubac 2.444 čunjeva
3. Sloboda Tuzla 2.427 čunjeva
4. Željezničar Sarajevo 2.416 čunjeva

Turnir je kvalitetno popraćen od elektronskih medija, a završno prijateljsko druženje napravljeno je za sve sudionike u Restoranu DD "Mfin" u Ljubačama u organizaciji direktora Ivica Kovačevića.

Ekipno državno prvenstvo

Zbog nedostatka odgovarajućih uvjeta, tehnički kvalitetno opremljenih kuglana i ove godine je odlučeno da se plasman određuje putem turnirskih nastupa.

Kvalifikacioni turnir za ekipno državno prvenstvo u kuglanju BiH održan je 11. travnja 1999. godine u Visokom.

Za Play off, odnosno završno natjecanje, plasirale su se sve četiri ekipe s Uskrnog turnira u Tuzli, a otpale su ekipe iz Bihaća i Visokog.

Prema ranije utvrđenom kalendaru natjecanja Ekipni prvak države u kuglanju za 1999. godinu dobit će se zbrajanjem rezultata koji se ostvare na dva turnira, prvog u Tuzli i drugog u Kaknju.

Prvi ovogodišnji turnir održan je 13. 04. 1999. godine u Tuzli, i na njemu je ostvaren sljedeći plasman:

1. Zrinski Ljubac 4.977 čunjeva (Mahmutović 813, Tokić 873, Ivanović 372, Kovačević 414, Pavičić 805, Imšić 846 i Stjepić 854)

2. Rudar Kakanj 4.973 čunjeva (Karzić 787, Bajtarević 871, Božić 831, Husika 795, I. Herenda 832, Zec 822)

3. Sloboda Tuzla 4.911 čunjeva (Tomčić 788, Gazibegović 394, Vehabović 406, Brkić 334, Avdić 869, Novaković 776, Mulalić 844)

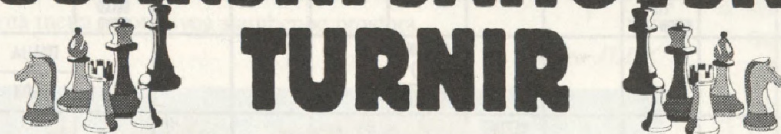
4. Željezničar Sarajevo 4.810 čunjeva (Čolpa 827, Čaušević 819, Elezović 805, Cvitanović 781, F. Herenda 824, Tihčić 754).

Kada budete čitali ovaj broj Hrvatskog Glasnika već će biti održan i završni turnir u Kaknju i poznat konačan plasman ekipa.

Uvjereni smo da će kuglaši Zrinskog dati sve od sebe i uspjeti ponoviti prošlogodišnji uspjeh i u Ljubače donijeti novi šampionski naslov.

TADO

U ŽIVINICAMA ODRŽAN USKRSNI ŠAHOVSKI TURNIR

Iznenadujući je bio odziv igrača, iako turnir, namjerno, nije bio oglašavan u medijima, a neočekivan je bio i rejting igrača. Od 45 prijavljenih učesnika bilo je: 2 internacionalna majstora, 4 FIDE majstora i 30 majstorskih kandidata. Sudjelovali su šahisti iz Sarajeva, Mostara, Bihaća i sa područja naše županije.

Sudije su bile dopredsjednik Šahovskog saveza BiH Hadžić Amar i međunarodni šahovski sudija Halil Džindo.

Turnir je održan u Srednjoškolskom centru u Živinicama, a igran je po Švicarskom sustavu u 9 kola sa računarskim parovanjem. Tempo igre

je bio 15 minuta po igraču odnosno 30 minuta po partiji. Pobjednik turnira je Dumpor Atif iz Mostara za što je dobio novčanu nagradu u iznosu od 300 KM, a novčano su nagrađeni i ostali igrači plasirani do 6. mjesta.

Turnir je održan u korektnom ozračju.

Pomoć za održavanje turnira su dali Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i sporta, Općina Živinice, DJL Milcom i Gradska apoteka Živinice.

U Živinicama je 10. travnja 1999. godine održan Uskrni šahovski turnir u organizaciji HKD Napredak podružnica Živinice, a uz pomoć Šahovskog kluba Živinice. Namjera organizatora je bila da i na taj način uveliča najveći kršćanski blagdan i da postavi temelj za manifestaciju koja bi u budućnosti postala tradicionalna i prerasla okvire općine i županije

GLASNIKOVA SKANDINAVKA

AUTOR POBESIT STRANIS	ZNAK SVETOG KRIZA	ZNAK ZA ZAUŠTA- VLJANJE	"PLOČICA" U HOKEL NA LEDU	SORTA RUŽE	CRITATI	POLIFEMOV SUPARNIK (GRČ. MIT.)	MATEMAT. ZNAK ZA VISINU	KRATICA AMERIČKE NOV. AGE- NCIJE	ZIMZELENO GRMOLJKO DRVEĆE	UŠTAVLJE- NA OČVJA KOŽA	LEGEND. KRALJ U GRADU TEBI	STARORI- MSKI PJEŠ- NIK PUBLIJE VALERIJE	KRAT. ZA SEKUNDU	AUTO ZNAK ZA TRST	MJERA ZA PAPIR	SVALITI	MIRODI- JSKO VINO	
KOČITI, ODLA- GATI,										TRANS NEPLAĆENI SPORTAS								
PRAŽITELJ ITALIJE							SVEČANA SMOTRA NI U KOM PRAVCU					STID MITOLOŠKI KRALJ U KA- LABRIJU						
INDIJA- NSKI OPANAK								VABITI KALAJ (GERM.)					ZADAH FINA MRE- ŽASTA TKA- NINA					
VELIKA JUNAČKA PJESMA			ZVIJER IZ POR. KUNA PREKRIVKA						FARMACEUT STARUJA GLUMICA RINA									
OKRUGLO SLOVO	SPRAT PRIDJEV					RADIOAKT. MINERAL RIMSKI BR.: 1001				ŠAV NA ČARAPI OSOBNJA ZAMJENICA				FR. GRAMAT. ČLAN TRNOKOP				
VLADA- RSKA TITULA				OTPORNOST PRAŽITELJ NOVOG ZELANDA						GRAD U ISTRI NORVEŠKA								
DIO MO- LEKULE					ZMIJSKI OTROV HRVAT BLAGDAN			NERVENI BOJNI OTROV			GRADIĆ U SLOVENJI HRVATSKI BLAGDAN							
SJEVNI JELEN											BRAZ. NOG. WALDYR PERIERA						BANOV SIN	
NOTA SOL- MIZACIJE		"OPUS" ASTATIN									RJJEKA U BOSNI					BELGIJA NERA- BLJEN		
FR. SUKAR HENRY GABRIEL											OZNAKA ZA BOLNICU		TROPSKA BILJKA FABRIKA SOLI					
EGIPATSKA BOŽICA NEBA				SIMENS TVORBA SA- MOUKOG UMJETN.							SREDIŠTE ROTACIJE			SLOVO GLA- GOLJICE VRSTA GAMCA				
STARI SIAMSKI BAKRENI NOVAC			NOBELJI KOJI JE ISTOG PORJEKLA								ŠVEDSKA MARKA AUTO- MOBILA							
NAJTANJE SLOVO	POTPUN RIBARSKA MREŽA										MEĐUN. ORGANIZA- CIJA RADA					KRAT. ZA VOLUMEN BUNDEVA		
MUŠKO IME						SOKRATOV TUŽITELJ	DRUGI VOKAL	AVIO ZNAK ZA FINSKU	LATINSKO ŽENSKO IME	NEODLA- ZAK	GRADIĆ U ŠVICARSKOJ KOD KLO- STERSKA	VRSTA SITNOG UTEGA	KRAT. ZA MUŠKI ROD	PROTY RENTA ČLA- NOVIMA DI- NASTIJE				
LOVINA					JEDAN OD HRV. SVETACA RASTOPINA													
KRETA- TI SE, KORAČATI,							GORJE U BU- GARSKOJ STARORIM- SKO PLEME						ZELENI PRO- STOR U GRADU NEUSPJEH					ŽENSKO IME
IME GLU- MICE GA- RDNER				LUKA U IZRAELU GRAD U RU- MUNUSKOJ				PATVOREN PREDMET RJEKA U RUSIJI					LATINSKI POZDRAV UDARAC U KARATEU					
OZNAKA SKAKAČA U ŠAHU	ZITELJI OKO NILA RJEKA U ITALIJI								ANT. IME LJUBLJANE "ELE- KTRON-VOLT"						ZEMLIŠNA MJERA GRČKO SLOVO			
"VOLT- AMPER"		LJEKOVITA TEKUĆINA ELEMENT ŽIVA									OBROK (MIN.) SILICIJ					ITALIJA ARGON		
GRČKI FILO- ZOF, UČENIK SOKRATOV					ZBILJA, ST- VARNOST MEJAR					REZIME POLLUMJER KUGLE								
NASTAVAK TEKSTA									PROLAZNO TEŠKO STANJE								BRDO KOD RIMA	

PODLISTAK
HRVATSKOG
GLASNIKA

HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO
NAPREDAK

USORA

List za kulturu, društvena pitanja i politiku

Broj 45

godina VIII

Travanj 1999.

USKRS U USORI '99.

NOGOMET U MAKLENOVCU

Već drugu godinu nakon deminiranja stadiona "Plaža" u Makljenovcu, koji je bio na samoj crti bojišnice, vrijedni Makljenovčani povratnici, tradicionalno, na Uskrs, organiziraju nogometni susret veterana. Baštineći tradiciju jednog od najnogometnijih naselja dobojske regije, iako skromni povratnici u totalno uništeno naselje, upriličuju nogometne mečeve veterana, negdašnjih ljutih rivala. Ove godine gosti su bili veterani Alibegovaca koji, iako gotovo pola tone lakši, nisu imali snage da se suprotstave u nogometu iskusnijim domaćinima. Krajnji rezultat je bio 4:2 za boljega. U konačnici je, vrijedi istaći "treće poluvrijeme", upriličeno pri blagovanju za punim stolom, koje je potrajalo, uz druženje, do duboko u noć. Taj rezultat bio je neriješen.

Slobodan Mate KRAJINA

NOVI DOMOVI I PREKO UDRUGA

Za članove udruga proisteklih iz domovinskog rata, kao što su Udruga obitelji poginulih, Ratnih vojnih invalida i Udruga dragovoljaca i veterana domovinskog rata, ovih dana počeo je stizati građevni materijal za izgradnju trideset i jedne obiteljske kuće. Od tog broja, petnaest kuća predviđeno je za ratne invalide, pet za obitelji poginulih branitelja, a jedanaest za veterane domovinskog rata.

Radi se o projektu 1.200 kuća, što ga osigurava Ministarstvo obrane i razvika Republike Hrvatske. Kako je već ranije planirano, 200 kuća bit će izgrađeno u Žepačko-bobovačkoj županiji, od čega trideset i jedna u Usori. Vrijednost građevnog materijala procijenjena je na preko 20.000 DM po stambenoj jedinici.

Građevni materijal trebao bi biti dostatan za kuće veličine 8 x 9 metara, ili 72 četvorna metra iskoristivog stambenog prostora.

Boro JELIĆ

NAPRETKOV ŠAHOVSKI TURNIR

Drugog dana manifestacije, na Uskrsni ponedjeljak, 05. travnja, u organizaciji Hrvatskog kulturnog društva Napredak, upriličen je brzopotezni šahovski turnir.

Na turniru je sudjelovalo deset šahista, članova Šahovskog kluba Usora. Turnir je održan u prostorijama restorana Alfa u Sivši. Igralo se po Bergeru, uz tempo igre - 5 minuta po igraču.

Nakon devet odigranih kola, plasman je sljedeći:

1. Siniša Đuković iz Doboja 9
2. Miroslav Bratić 6,5
3. Andrija Martinović 6
4. Ivana Đurić iz Doboja 6
5. Zdravko Bratić 4,5
6. Bajro Okić iz Miljanovaca 3,5
7. Nikola Kolobara 3,5
8. Salih Klepić iz Miljanovaca 3
9. Božo Kovačević 2
10. Željko Mandić 1

Turnir je sudio Andrija Purković. Pobjednici turnira osvojili su skromne novčane nagrade, a svaki sudionik dobio je i prigodan poklon od Napretkove usorske podružnice.

Pored Hrvatskog kulturnog društva Napredak, organizaciju turnira pomogao je i gospodin Mijo Čosić, direktor poduzeća Čosićpromex, u čijem sustavu je i restoran Alfa, mjesto održavanja turnira.

A. PURKOVIĆ

Hrvatski Glasnik

Glasilo
Hrvatskog kulturnog društva
"Napredak" Župe Soli
List za kulturu i društvena
pitanja

Osnivač i izdavač: HKD Napredak • Ravnatelj: Petar Matanović • Glavni i odgovorni urednik: Juraj Novosel
• Lektor: Marica Petrović • Uredništvo: Petar Matanović, Juraj Novosel, Marica Petrović, Mato Bikić, Martin
Antunović • Adresa: Tuzla, Kazan mahala 2 Tel/fax: 075-237-171 • Kompjutorska priprema i tisak: "PrintCom"
D.O.O. Grafički inženjering Tuzla • Račun: ZZPP Tuzla: 12200-678-2025274 - Hrvatski dom - za Glasnik • List
je upisan u evidenciju javnih glasila u Republičkom komitetu za informacije pod rednim brojem 05/93 - 15. 03.
1993. • Na temelju Mišljenja Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta TPŽ broj 10/1-483-9/98., list
Hrvatski glasnik je javno glasilo, te prema članu 19. točka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga - ne
plaća porez. • Cijena za inozemstvo 3 DEM • List izlazi mjesečno • Tekstovi i fotografije se ne vraćaju

GLAZBENO BUĐENJE U USORI

Usora, jedna od najmlađih, novoutemeljenih općina u Bosni i Hercegovini, užurbano se obnavlja, a krupnim koracima grabi i ka razvitku privrede i proizvodnje.

Teškim koracima, trnovito, polako ali sigurno, svoj put u budućnost krče kultura i nekolicina nadarenih ljudi, slikara, spisatelja i glazbenika. Kad već govorimo o usorskim slikarima - naivcima, pjesnicima, i vrlo aktivnoj folklornoj skupini, bilo bi nedopustivo zaboraviti spomenuti jednog dvadesetpetogodišnjaka, koji iz dana u dan postaje sve značajnije ime u glazbenim krugovima. Riječ je o gospodinu Zoranu Džido iz Omanjske.

Do početka rata u Bosni i Hercegovini, gospodin Džido završio je srednju muzičku školu u Tuzli. Iza njega već su bili brojni nastupi s glazbenim skupinama u gotovo svim gradovima dobojske regije.

Cijeli rat proveo je u postrojbi 110. domobranske pukovnije Usora, a u predahu borbi prebira po žicama gitare i glazbom uveseljavao i razgaljivao srca svojih suboraca, poznatim hitovima pomagao da se bar na trenutak zaboravi sumorna ratna stvarnost i ponovno osjeti polet mladosti i radosti življenja. Svo svoje slobodno vrijeme posvetio je komponiranju i traženju stihova koje bi mogao uglazbiti.

Komponiralo se uz pomoć gitare, vjerne pratiteljice, jer nije bilo električne energije i mogućnosti korištenja nekih drugih glazbala. Nakon što počinje nastava u usorskim osnovnim školama, gospodin Džido postaje učitelj svojim učenicima.

Jedno vrijeme istovremeno je odradivao i smjene na crti bojišnice.

Nakon što je Usora ponovno opskrbljena električnom energijom, u drugoj polovici rata, gospodin Džido počinje se ozbiljnije baviti glazbom.

Otpočinje suradnja s fra Ivom Opačakom, vrsnim glazbenikom i omiljenim usorskim svećenikom. Gospodin Džido postaje vrlo čest gost u Župnom uredu Sivša. Sate i sate znali su provoditi u komponiranju i odabiru tekstova za svoj album.

Utemeljili su skupinu pod nazivom "VOX", te u HB studiju u Zagrebu snimili album pod nazivom "Zaključano doba".

I fra Opačak i gospodin Džido predstavili su se slušateljima sa po pet kompozicija, fra Opačak na strani A, a Džido na strani B.

Prateći vokali su gospođi Ivana Kainić i Marija Vidović, a gospodin Stipo Mandić pružio je veliku pomoć u tehničkoj pripremi albuma. Možda je zanimljivo napomenuti da su uglazbljeni stihovi Krkleca, Ujevića, Majera, Filipovića i Jelečevića, a potpisnica ovog teksta vrlo je sretna što su među stihovima velikana hrvatskog pjesništva uglazbljene i njene dvije pjesme.

Kako je gospodin Džido i sam istaknuo ove pjesme nisu komercijalnog karaktera, kako bi to glazbenici rekli, nisu šund, nisu kratkotrajni hitovi koji lako ulaze u uho, ali se još brže zaboravljaju.

Ove su kompozicije mnogo produhovljenije. Rijetko se tko i usuđuje i uglazbiti Ujevića ili Krkleca, oni su to uradili, jer su htjeli i željeli napraviti nešto što će imati stvarnu vrijednost i postati dio kulturne baštine i naslijeđa.

Album su promovirali u više gradova, moglo bi se reći, vrlo uspješno.

Fra Ivan, na žalost, više ne službuje u Usori, ali je možda upravo zahvaljujući glazbi, ostao u vrlo lijepom sjećanju i srcima Usorana, koje je umio pridobiti.

Gospodin Džido, pak, i dalje se bavi glazbom. Utemeljio je i nižu muzičku školu u Usori, u kojoj njegovi učenici, među kojima ima i nekoliko vrlo nadarenih, osim na redovitoj nastavi, stječu i dodatno znanje iz svijeta glazbe i uživaju u čarobnim zvucima klavira i solfeda (pjevanje po notama).

Osim što svoje znanje nesebično prenosi mlađim naraštajima, gospodin Džido nastupa i u elitnijim restoranima, ne samo u Usori, već i u drugim gradovima Zeničko-Dobojske županije. Trenutačno u duetu s gospođom Maricom Ružić, također učiteljicom glazbe, nastupa u prestižnom restoranu "Alfa" u Sivši.

Gospodin Džido ime je koje će se zasigurno vrlo često pominjati u glazbenim krugovima, i pred kojim je sigurna glazbena budućnost.

Godine koje su pred nama, to će i pokazati.

Magdalena MARTINOVIĆ

NAKON GOTOVO TROMJESEČNE STANKE RADIO-POSTAJA USORA POČELA S RADOM

I DIŽE SE IZ PEPELA...

Hrvatski radio, Radio-postaja Usora prvi put se oglasila na valnoj duljini 96,8 Mz 05. lipnja 1992. godine, kada se u teškim ratnim uvjetima javila potreba za detaljnijim informiranjem usorskog pučanstva.

Svoj program prestala je emitirati u vremenu od lipnja 1993. do kolovoza 1994. godine, kada je Usora bila u totalnom okruženju i bez napajanja električnom energijom. Od kolovoza 1994. godine, pa sve do rujna 1998. godine svakodnevno je emitirala 8 sati kvalitetnog programa, a u posljednja četiri mjeseca, zahvaljujući digitalnoj opremi, program je emitirala svih 24 sata. Program Radio-postaje Usora mogao se pratiti u Posavini, okolici Tuzle, pa sve do Zenice.

Od svog nastanka prešla je trnovit put, pun neimaštine, nedostatka sredstava, zastarjele i dotrajale tehnike, ali je ipak opstala, a njenih šest djelatnika kvalitetno realiziralo svakodnevni program. Upravo u posljednja četiri mjeseca Radio-postaja Usora polučila je najbolje rezultate, zahvaljujući donatorima koji su omogućili instaliranje digitalne opreme.

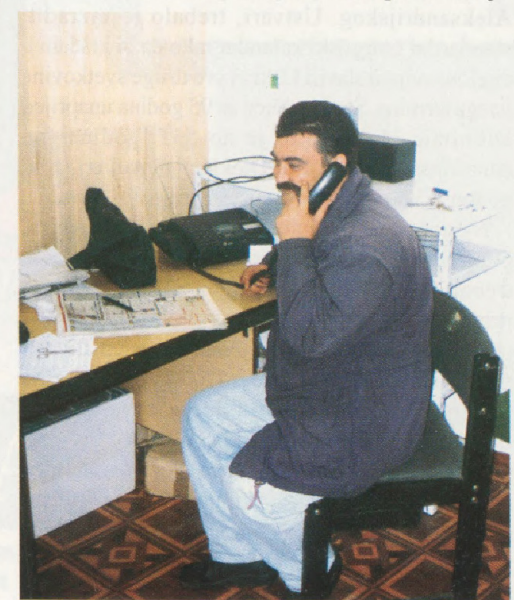
Nažalost, 09. siječnja ove godine, u Radio-postaji Usora u večernjim satima izbio je požar velikih razmjera, u kojem je izgorjelo sve ono što je sticano teškom mukom tijekom sedam godina.

Izgorjela je oprema u vrijednosti od preko 100.000 DM, a također je veoma oštećena i zgrada područne osnovne škole, u čijem se potkrovlju i nalazila Radio-postaja Usora. Izgorjeli su radio-odašiljači, odašiljne antene,

dva računara, dva CD pleyera, dva dečka, tri mksete, jedan tuner, tri rivisera, pojačala, fax, a što je vrlo žalosno, izgorjela je i sva dokumentacija, rukopisi, materijali, fotografije, negativi i primjerci lista Usora, prvog hrvatskog lista na području Središnje Bosne. Također su izgorjeli i svi snimani materijali Radio-postaje Usora.

Bio je to veliki šok, kako za djelatnike usorskog radija, tako i za općinsko poglavarstvo i svekoliki usorski puk. No, već nakon nekoliko dana pristupilo se prikupljanju donacija. Apeli su slati na razne strane, u nadi da će se bar netko odazvati i pripomoći da se Radio-postaja Usora ponovno oglasi.

Pronađen je privremeni smještaj u preuređenoj garaži usorskog Doma zdravlja. Kako nam je rekao glavni urednik, gospodin Ivica Bošnjak, zahvaljujući dobroti, srcu i dakako sredstvima donatora, nabavljena je sva oprema, a Radio-postaja Usora ponovno je

otpočela s radom 02. travnja ove godine. Dakle, za manje od tri mjeseca od kobnog požara.

Teško je pronaći sve riječi zahvale svim donatorima, ali, najmanje što se može učiniti je da ih se spomene. Neki su od njih dali novčana sredstva, neki opremu, neki namještaj... Izdvojili bismo: Vladu Posavske županije, koja je darovala čak 10.000 DM, Ured predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana, HDZ Torontoa u Kanadi, Radio Busovača, Radio i općina Žepče, Općina Tešanj, Radio i općina Rama, Radio Herceg-Bosne iz Mostara, Policijska uprava Usora, Udruga hrvatskih novinara u BiH, Slobodna BiH, RTV Kiseljak, Radio Posušje, Radio d.o.o. Zagreb, usorse

"Jastrebove", Srednju školu Stjepana Radića iz Usore, Osnovnu školu fra Ivana Frane Jukića iz Usore, Elektroobnovu iz Alibegovaca, Elektro distribuciju Usora, Alatnicu "Katić", "IBM-Katić", "Bratstvo" Sivša, "TIK" Jelah, "Čosićpromex" Usora, Auto-školu "Semafor", Pekari "Gogo", a posebice veliku zahvalnost djelatnici Radio-postaje Usora duguju Obiteljskom radiju iz Zagreba. Nije mudro nabrojati, jer se uvijek netko izostavi.

Isprika, ako netko nije naveden!
Krenulo se ponovno, s minimalnim uvjetima i sredstvima za rad.

Treba smoći i snage i sredstava za dalje. Nedostaju još jedno računalo, limiter kompresor, link za prijenos veze, dva CD playera, te jedan kasetofon dečak.

Nakon što se ponovno počelo s emitiranjem programa, prvi komentari su više nego ohrabrujući.

Čujnost je dobra, posebice u Posavini. Vrlo brzo se dostigla prethodna programska shema, zahvaljujući neumornom radu pet, sada uposlenih djelatnika.

Ne treba niti napominjati od kolikog je to značaja za informiranje usorskog puka.

U ovo teško vrijeme besparice, postiglo se veoma mnogo.

Svi oni koji žele i mogu pripomoći da se Radio-postaja Usora u potpunosti uzdigne iz pepela, svoje novčane priloge mogu uplatiti na žiro račun 7100-280-48-06-03975-1, Hrvatska banka d.o. Mostar, poslovnica Žepče.

Djelatnici usorskog radija i općinsko poglavarstvo svim donatorima toplo zahvaljuju.

Magdalena MARTINOVIĆ

USKRS U KALENDARU

(Nastavak iz prošlog broja)

U ovom desetljeću često su dva Uskrsa bila u vremenskom intervalu od jednoga tjedna - godine 1992. (19. IV. - 26. IV., 13. IV.), 1993. (11. IV. - 18. IV., 5. IV.), 1995. (16. IV. - 23. IV., 10. IV.), 1996. (7. IV. - 14. IV., 1. IV.) 1998. (12. IV. - 19. IV., 6. IV.) 1998. (4. IV. - 11. IV., 29. III.) i 2000. (23. IV. - 30. IV., 17. IV.).

U astronomskom određivanju dva je Uskrsa, zna se desiti da među njima bude razlika od četiri, odnosno pet tjedana. To su slučajevi kada katolički Uskrs dođe na početku ciklusa (mjesec ožujak), odmah nakon proljetne ravnodnevne i punog mjeseca, a židovska Pasha ima za termin sljedeći puni mjesec što pravoslavnom Uskrsu u kalendaru otvara prostor četiri ili pet tjedana od katoličkog Uskrsa.

Razlika od četiri tjedna bila je vrlo zanimljiva u dva slučaja ovoga desetljeća - godine 1994. i 1997. Uskrs iz godine 1994. već je spomenut u svezi s računanjem početka dana prema židovskom kalendaru. Tada je prvi proljetni puni mjesec nastupio točno u nedjelju, 27. ožujka u 12 sati i 11 minuta što je bio i dan za početak židovske P Ashe.

Katolički Uskrs je sasvim logično za nadnevak imao nedjelju, 3. travnja. Kako pravoslavni Uskrs dolazi tek u terminu od 4. travnja (22. III.) to je morao proći i drugi proljetni puni mjesec u ponedjeljak, 25. travnja (12. IV.) da bi ovaj Uskrs bio u nedjelju, 1. svibnja (18. IV.).

Reklo bi se da je u godini 1997. isti slučaj sa dva Uskrsa u kalendaru. Naime, puni mjesec je u ponedjeljak, 24. ožujka u 6 sati i 46 minuta, a katolički Uskrs dolazi iduće nedjelje, 30. ožujka. No, blagdan P Ashe došao je tek s drugim punim mjesecom u utorak, 22. travnja (9. IV.) u 22 sata i 35 minuta i pravoslavni Uskrs je stigao četiri tjedna kasnije - 24. travnja (14. IV.).

U ovom stoljeću razlika od četiri tjedna između dva Uskrsa bila je nekoliko puta: godine 1902., 1926., 1970...

Interval od pet tjedana između dva Uskrsa bio je zadnji puta 1989. godine. Tada je, poslije proljetne ravnodnevne odmah došao pun mjesec u srijedu, 22. ožujka u 10 sati i 59 minuta. Katolički Uskrs je nesmetano svoj termin u kalendaru imao naredne nedjelje, 26. ožujka. Toga proljeća drugi proljetni puni mjesec stigao je u petak, 21. travnja, točno u 5 sati i 14 minuta.

To je, prema židovskom kalendaru, još bio četvrtak i početak blagdana P Ashe, a to je značilo da pravoslavni Uskrs dolazi tek u drugu nedjelju, 30. travnja (17. IV.).

Bezbroj puta u ovom stoljeću razlika između dva Uskrsa u kalendaru iznosila je pet tjedana: godine 1907., 1910., 1918., 1921., 1932., 1937., 1940., 1948., 1964., 1967., 1986...

Iz ovoga zanimljiva pregleda da se zaključiti da se termini oba Uskrsa izračunavaju prema solarnom (sunčevu) i prema lunarnom (mjesječevu) kalendaru. Zna se da svaki 28 godina nedjelje padaju u iste nadnevke, ali proljetna ravnodnev-

nica, pun mjesec - Uštap blagdan P Ashe imaju iz godine u godinu neki drugi nadnevak što određuje i sam nadnevak oba Uskrsa.

Ustvari, termini Uskrsa idu po kozmičkom redosljedju koji se ponavlja u svim detaljima tek svake 523 godine. Iz toga proizilazi da katoličkom Uskrsu iz ove 1999. godine u potpunosti odgovara Uskrs 1467. godine. No nije tako zbog reforme kalendara godine 1582. To znači da bi tek 2114. godina u svemu odgovarala 1582. godini. Pravoslavni Uskrs, naprotiv, iz ove godine istovjetan je Uskrsu spomenute 1467. I ne samo Uskrsu (11. travnja), nego i Mjesečevim mijenama.

Izračunavanje Uskrsa

Točno izračunavanje nadnevka Uskrsa u dugom nizu godina vrlo je složeno, budući da zahtijeva još točnije poznavanje veoma kompliciranog gibanja Mjeseca oko Zemlje, a još k tomu i uzimanje u obzir da Mjesec i Zemlja zajedno obilaze oko Sunca. Prve poznate tablice za određivanje Uskrsa u kalendaru uradio je Sv. Ćiril Aleksandrijski (376.-444.), crkveni pisac i teoretičar.

U to vrijeme izračunavanje uskrasnog blagdana bila je vrlo teška i odgovorna zadaća. U VI. stoljeću 525. godine, papa Ivan I. (523. - 526.) obratio se scitskome monahu Dioniziju Malom (kraj V. str. - 556.) da proširi i dopuni uskrasne tablice Sv. Ćirila Aleksandrijskog. Ustvari, trebalo je razraditi standardni liturgijski kalendar tako da bi kršćani u cijelom svijetu slavili Uskrs i sve druge svetkovine istoga termina. Svoje tablice za 95 godina unaprijed Dionizije Mali brojio je do 531. godine (po današnjem računanju) u Dioklecijanovoj eri, a od godine 532. po Isusovu utjelovljenju.

Njegov način izračunavanja uskrasnog nadnevka, preuzet iz Aleksandrije, vrijedi još i danas, iako je trebalo skoro 300 godina dok je bio općenito priznat.

Godine 1902. poznati njemački matematičar i prirodoslovac Karl F. Gauss (1777.-1885.) našao je donekle pojednostavljenu formulu za izračunavanje nadnevka Uskrsa u kalendaru.

No i to je pravilo razmjerno složeno, te je za njegovo razumijevanje i primjenjivanje potrebno dosta matematičkog i astronomskog iskustva.

Prema Gaussu izračunavanje nadnevka Uskrsa za 1999. godinu teklo bi ovako: neka je n broj godine (1999.) u kojoj treba odrediti dan Uskrsa. Algoritam za određivanje ima 11 koraka.

Svaki korak algoritma za određivanje ima 11 koraka. Svaki korak algoritma praćen je računom za n = 1999.

I korak: neka je A kvocijent, a B ostatak pri dijeljenju broja n sa 100
1999 - 1999 : 100 = 19, ost. 99 A=19, B=99

USORA
List za kulturu, društvena pitanja i politiku
NAKLADNIK: HKD NAPREDAK - USORA

II korak: neka je a kvocijent dijeljenja A + 8 s 25

$$1999 - (A+1-a):3 = (19+1-1):3 = 19:3 = 6, b=6$$

IV korak: neka je c kvocijent pri dijeljenju broja A s 4

$$1999 - A:4 = 19:4 = 4, c=4$$

V korak: neka je d ostatak pri dijeljenju broja n s 19

$$1999 - n:19 = 1999:19 = 105, ost. 4 d=4$$

VI korak: neka je f ostatak pri dijeljenju broja 11d+1 s 30

$$1999 - (11d+1):30 = (11 \times 4 + 1):30 = 45:30 = 1, ost. 15 f=15$$

VII korak: neka je g ostatak pri dijeljenju broja A-b-c-f+46 s 30

$$1999 - (A-b-c-f+46):30 = (19-6-4-15+46):30 = 40:30 = 1, ost. 10 g=10$$

VIII korak: neka je h kvocijent pri dijeljenju broja B s 4

$$1999 - B:4 = 99:4 = 24, ost. 3 h=24$$

IX korak: neka je k ostatak pri dijeljenju broja tA+B+h+c s 7

$$1999 - (5A+B+h+c):7 = (5 \times 19 + 19 + 99 + 24 + 4):7 = 222:7 = 31, ost. 5 k=5$$

X korak: neka je m ostatak pri dijeljenju broja 39-g-k s 7

$$1999 - (39-g-k):7 = (39-10-5):7 = 24:7 = 1, ost. 3 m=3$$

XI korak: ako je g+m-9, Uskrs je (22+g+m) - tog ožujka

ako je g+m-9, Uskrs je (g+m-9) - tog travnja
1999 - g+m-9 = 10+3-9 = 4, 4. travnja
U Gaussovoj formuli postoje i dva izuzetka:
(i) g=29, m=6, Uskrs je 19., a ne 26. IV.
(ii) g=28, m=6, Uskrs je 18., a ne 25. IV.

Budućnost Uskrsa

Katolička Crkva već duže vremena nastoji ponuditi prihvatljivo rješenje za obje strane koje bi omogućilo da se barem Uskrs, najveći crkveni blagdan, slavi istovremeno u cijelom kršćanskom svijetu.

Tako je na Drugom vatikanskom koncilu, u njegovu prvom dijelu, godine 1962. naglašeno da bi najpogodniji nadnevak Uskrsa u crkvenom kalendaru bila ona nedjelja koja je najbliže 9. travnju, kada je Isus Krist uskrsnuo iz mrtvih.

Još konkretniji prijedlog stigao je travnja 1997. godine iz sirijskoga grada Aleppa, gdje su imali zajednički sastanak Ekumensko vijeće Crkva i Vijeće Crkava na Bliskome istoku.

Tom prigodom predloženo je da se nakon 2001. godine odredi zajednički termin Uskrsa za sve kršćanske Crkve, a samo izračunavanje da se izvrši suvremenim astronomskim proračunima.

Anto KOVAČEVIĆ

GLAVNI UREDNIK: SLOBODAN MATE KRAJINA
TEHNIČKI UREDNIK: MIROSLAV BRATIĆ-USORSKI
UREDNIŠTVO: MAGDALENA MARTINOVIĆ, ANTO KOVAČEVIĆ, FRA MLADEN JOZIĆ, MARKO BAŠTIJANOVIĆ,
LEKTOR: RUŽICA IVIĆ

tampa HEIDELBERG speedmaster
rebro PrintCom
SCREEN Scanner osvjetljivač
osvjetljavanje do B2 formata mogućnošću max.
matu 50x100cm

hotel tuzla

Astra-obuća
d.o.o. SARAJEVO
POSLOVNA JEDINICA TUZLA
Tel/fax: ++387 75 252 394

§ FIDUCIA
DRUŠTVO JEDNOG LICA ZA PRUŽANJE POSLOVNIH USLUGA
STRUČNI I KONSULTATIVNI POSLOVI
VEZANI ZA OSNIVANJE I RAD PODUZEĆA

foto color žunić
express color laboratory
ul. Veljka Vlahovića 56, TUZLA Tel.: 075 34 364
TUZLA • TEŠANJ • GRAČANICA

EKSPRES IZRADA KOLOR FOTOGRAFIJA SVIH FORMATA ZA SAMO 30 MINUTA

foto color žunić
express color laboratory

Gospodarska BANKA Sarajevo

Direkcija:
71000 SARAJEVO, Ferhadija 11
Tel.: 387 71 207-023, 207-022
Fax: 387 71 444-605

Poslovnica:
71000 SARAJEVO, M. Tita 56
Tel.: 387 71 203-910
Fax.: 387 71 442-959

NAPREDAK OSIGURANJE d.d.

SVE VAŠE BRIGE PODIJELITE S POLICOM
NAPREDAK - OSIGURANJA d.d. SARAJEVO

Poslovna jedinica TUZLA
Tuzla, Kazan mahala 2/11

Pivara Tuzla

Nek Vam je u kući sve zdravo i živo nazdravlje i s cejфом pijte Tuzlansko pivo

Sa jednog izvora za cijelu porodicu

Osnovan 1992.godine

I Love FM RADIO Kameleon

INDEPENDENT INDEPENDENT INDEPENDENT

(+ +387-75) BOSNIA & HERZEGOVINA, TUZLA
Marketing: 250-261, 250-262, 250263 http://www.kameleon.delta.com.ba
Centrala: 250-055 (tel/fax) radio_kameleon@delta.com.ba

*ključ
uspjeha*

tuzlanska banka d.d.

Javno komunalno preduzeće
CENTRALNO GRIJANJE
TUZLA

Ul. Krečanska broj 1
75000 Tuzla Tel: ++387 75 283 443
Bosna i Hercegovina Fax: ++387 75 281 391
E-mail: cen.gri@bih.net.ba

PLIIVA

PREDSTAVNIŠTVO SARAJEVO
Trg heroja 10, 71000 Sarajevo
Tel. ++ 387 71 65 11 33, 65 39 29
Fax. ++ 387 71 65 39 86

HRVATSKI RADIO SOLI
92.7
103.4 MHz

bOSNA

OSIGURANJE d.o.o.

SARAJEVO - FILIJALA TUZLA
Albina Herljevića 8, 75000 Tuzla
Tel. ++ 387 75 28 32 48, 28 24 08, 28 31 9
Fax: ++ 387 75 28 25 33, 28 24 0

TUZLA Salineatrans

Vrši usluge prijevoza putnika
Telefoni: Tuzla 239-438; 239-350
Zagreb 01-615-6911;
615-6906.

Tuzla
PEPEX d.o.o.

vidović
TRANSPORT TEČNIH TERETA
REMONT I SERVIS
NIKEŠIĆI
BENZINSKA STANICA
ViBA
DONJE DUBRAVE

ZVONKA CERIĆA 21 TUZLA 075 / 281-484, 283-650, 280-571